

ÁTU Yútoe Lúka koeku ítuке ne ápostuluhiiko, enepone páhoe Jesus

Enepora koyuhópeti koéhati Átu, Lúka yutoxôa. Ápe ne inúxoti yútoe Lúka koyúhoti koeku Jesus koáne ne inámati ihíkauvoti omínovike enepo símo ne Jesus yara kúveu mêmum. Kene yara Átu, yutóxa Lúka koêku neko íhikauhiko Jesus ya Njeruzálem kúxoixeahiko evésekeamo ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke, enepone porexoâtimoxunakótikoyúhoyaexapa xâne ne inámati ihíkauvoti omone Jesus. Yoko áko'one ne Jesus yara poké'e, pihópone vanúkeke. Anêko xoko kapitulu 2 koyuhó'yeati koêku enepo inâ eveséko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ovo'ó kó'yea ne kutípotihiko Jesus.

Enepone inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus, tumúne yóno ukóponea yanekôyoke vo'ókuke xunáko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke ne kutípotihiko Jesus. Inúxotike, ya Njeruzálem óvo koyúhoyaovo, ina ukopóno xapa íhae Samâriya. Yanê'uekópono xapákuke uhá koeti po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu. Vo'oku haina pohúneti jûdeu simíno ne Jesus, itea simínotimaka uhá koeti xâne yara kúveu mêmum.

Yoko "Atos dos Apóstolos" íhaxeokono ne yútoe Lúka ya purútuyeke vo'oku so'íxeovo uhé'ekotinoe kixoku itúkeovo ne íhikauhiko Jesus ya xunákoce Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, kuteâti koíteovo ka'aríneti. Éxokovimaka kixoku íteova xâne ne

xunako Satánae motovâti yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke.

Tûri

¹ Xoko inúxoti koyuhópeti yúndo enopi Teofilú, uhá ngíxoane ngayúmakino pea koêku ne turi ítuke Jesus, koánemaka ne ihíkauvoti íhikaxoke xanéhiko ² tukú koêti yaneko káxe aukópovone ne Jesus ya vanúkeke. Yoko tumúneke pihópea, koyúhoinoane ya xunáko ke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ítukexeakemo ne hóyenohiko noívokoe, enepohikone ápostulu, páhoe koyúhoyea emó'u. ³ Énomonehikomaka koútata'ixopinovo exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti ikéne poke koítoponeovo kotíveti ya kuruhúke. Ako tópi kíxoaku koútata'ixopinova, exókoati kaná'uko ne exépukopeane, ákoinoke ápahuina xâne motovâti koyúhoyea ákoyea akána'u. Vo'oku kúveu koarenta koeti káxe, koútata'ixopinova Jesus neko íhikauhiko, koane koyúhoinoa koêku ne kixoku natífea Itukó'oviti xapa xâne. ⁴ Yaneko kaha'íne akohiko Jesus ne íhikau, ixíko'okoahiko ákoyea ipúhike ahiko Njeruzálem koane kúxoixeá ne páhoeno amo Ha'a ûti íhae vanúke, kuteâti yuho Itukó'oviti, enepone koati emo'uti nóvo ápeyeamo. ⁵ Ina kixovókoxopamaka Jesus:

Énomonemaka kuteâti yunzó'inopinoe yanekôyoke. Vo'oku koati kaná'uti itúkeovo úne áhikea xâne ne Xuâum, itea harakene káxe epó'oxo yé'exovone, yahíkokonotinoemo haînati ya úne, itea ya xunáko ke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti — kixovokoxoane.

*Pihôpo Jesus vanúkeke
Mk 16.19; Lk 24.50-51*

6 Koeku ho'úxeovohiko neko íhikau, hara kixóhiko Jesus:

—Unaém, énomonemeamo yara koeku kó'oyene peréximo itúkeovo ûti, uti íhae Izarâe, pahukópo yara poké'ixa exa ûti? —kíxoanehiko.

7 Ina yumopâ Jesus:

—Ako okónokoa yéxinoe ápeyeakumo ne koekúti kuteâti, koane kaxénaxeakemo Yá'a íhae vanúke, vo'oku poéhane exôa koéku ápepemo.

8 Itea nemukoâtimoxunakótienepo evesékane xikóyokenoe ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti. Yane keyuhoâtinoemo xapa xâne kaná'uko ra koekúti neíxonenoe njokóyoke. Keyuhoâtinoemo yâye ya Njeruzálem, koáne ya uhá koeti Njúdeya yoko Samâriya, koánemaka ya uhá koëti ra kúveu mêmum —kíxovokoxoane.

9 Uke'éxoane Jesus koyúhoya nê'e, yane pihópone vanúkeke koeku ixómoyea komóma íhikauhiko. Yane koomomo kíxoioxahiko tukú koeti onómekopeovo xapa kapási. Ehane ako ínixahiko. **10** Koeku pono-ponó kíxoixeá ûke ne íhikauhiko vanúke koeku pihópea Jesus, apé koene pi'âti kutí koeti hóyeno, hóhopu koyêtihiko ípovo xérerekuke neko íhikauhiko Jesus.

11 Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe hóyeno íhae Ngálíleya, na koeti ixómoino kemomo vanúke? Enepone Jesus, neíke'euponoe kó'oyene pihópea vanúkeke, aukópovotimo kuteâti kíxeaku neíke'exopi —kíxovokoxoane.

Íhikauhiko Jesus ya Njeruzálem

12 Énomone yanê'e, aúhikopovone ya Njeruzálem ne íhikau Jesus ukopeâti xoko kali mopôi iháxoneti Olívera. Enepone mopôi, ako ahika Njeruzálem, kuteâti pöhuti kílomituru kíxoaku. **13** Seopóne pitivókoke, ina alu'ókopo sôparatuke yane ovokúti óvoku. Harâ'a iháhiko neko ho'uxóvoti: Pêturu; Xuâum; Teâku; Ándere; Filípi; Túme; Mbatulúmeu; Máteu; Teâku, enepone xé'a Áfeu; Símaum iháxoneti Nzelóti; yoko Njûda, enepone xé'a Teâku. **14** Yoko pöhutine yónoku isóneuhiko yuíxeovo itúkea orásau ho'uxoké koêti, koánemaka ne senóhikoya. Yoko ápe Mâriya, eno Jesus xapákuke neko senóhiko, koane ápemaka ne ameno Jesus.

Noivókoxokono Mátiya

15 Yaneko káxehiko exépuko ne Pêturu koyúhoyea nonékuke ne po'ínuhiko kutípoti Jesus. Yoko itópono kuteâti séntui vínti koeti xâne neko ho'uxóvotihiko. Ina kixovókoxoa Pêturu:

16 —Itínoe mbo'ínu xoko Vúnae, koati konokoâti tokópeovo ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti koeku Njûda, enepone inuxínnoti ika'ákotihiko Jesus. Énomone neko yuho Ndávi mekúke, koúhapu'ikinoake Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti tumúneke símeovo kaxéna. **17** Vo'oku enepone Njûda, koati ha'ine ûti ikéneke Jesus yanekôyoke. Itúkoamaka kuteâti ne vítuke —kíxovokoxoane.

18 (Yoko ápe poké'e vaneúti yane tiûketi námoe Njûda, ésa'i kuríkea Jesus xoko xanéhiko puvâti. Énomone óvo koépekopeovo ne Njûda kopuhókopovo. Pixeké koe hûra ikorókovo. Homuxó koe ásurupi poké'eke. **19** Eyékoxoahiko uhá koeti ko'óvokuti ya Njeruzálem neko koekúti. Énomone kutí'inoke

iháxokonoti Asêudama neko poké'e ya emó'ukehiko.
Yoko “Poké'e óvokovoku íti” koêtí neko emo'úti.)

20 Ina koe'íkomaka ne Pêturu:

—Koati kuteâti ne yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti
ya Sâramu, enepone koêtí:

“Itúkapu ovokú'ikeneti neko óvoku, epó'oxo
hákonemo ko'óvokutiya” kôe. *Sâramu 69.25*

Ina koemáka:

“Enepone itukéti ítuke, paréxakana po'i xâne
ahe'ókopati” koêtí. *Sâramu 109.8*

21 —Konókoti ápeyea po'i ha'ine ûti ahe'ókopati.
Yusikóne noívokoxea ûti xapákuke ra xanéheixoviti
apé'iko Vúnae Jesus xapákuke ûti, **22** ukeátine
yaneko kaxena áhikea Xuaum Mbátita, tukú koêtí
neko káxe noíke'exopeaku ûti pihópea vanúkeke.
Énomonemo kaha'ínevi koyúhoyea ûti xapa xâne
exépukopea ne Jesus ukópea xapa ivokóvoti —
kíxovokoxoane.

23 Ina noivókoxokono pi'âti hóyeno. Enepone
inúxoti, Yûse koéha. Mbarasâpa íhaxeokonomaka.
Yoko Njústu itukóvo po'i íhaxeokonokemaka. Ina
keno'óko koéhati Mátiya. **24** Yane itukohiko orásauam
uhá koêtí neko kutípoti Jesus. Hara koe épemone
xoko Itukó'oviti:

—Unaém, iti éxoti isóneu uhá koeti xâne,
yéxakavea ne neívokoe yara pi'âti hóyeno,
25 motovâtimó áhe'okopea Njûda koane
kahá'ineyeovi yara itukéti pénevi vitúkea, uti péhoe
koyúhoyea yemó'u. Vo'oku kuríkopane Njûda ra
itukéti. Kó'oyene pihópone xoko ímetokenaxoake
yonópea –koe orásaua.

26 Ina kurikóhiko, noixoâti iríkovoku ne noívokoxope. Xoko Mátiya iríkovo. Yane itúkopovone ha'ínehiko ne unze koeti ápostulu.

2

Evesékone ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti Át 4.31

1 Simoné'e ne kaxena áyui jûdeuhiko ya hó'eke, enepone iháxoneti Pentekósti, poéhane ho'úxovokuhiko uhá koeti neko hokoti Jesus. **2** Yane apé koéne kutí koeti emo'u xúnati ihunóvoti ukeâti vanúke. Uha-uhá kíxoa kúveu neko ovokúti óvoheixoku. **3** Yane apé koénemaka kutí koeti kálihunoe irúmene yúku kuteâti koeku nenêti, yoneâti tutíkuke pöhutihiko koxé'u neko xâne. Koati ovo'ó koatíne. **4** Yane koâti xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko pöhutihiko neko xâne, koane turíxeovone koyúhoyeahiko inámati yuhôti ákoti itukapu éxone, kuteâti kíxoaku Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ikó'iparaxea pöhutihiko koyúhoyea.

5 Yoko ápe ya Njeruzálem jûdeuhiko teyoti Itukó'oviti ukeâti uhá koeti po'íkehiko poké'e yara kúveu mêmum. **6** Ho'úxinova êno xâne neko emo'úti kamoánehiko, itea akó'oti exínahiko isóneu, vo'oku kamotíhiko koyúhoti ya emó'uke pöhuthihiko neko xâne. **7** Yupíhova ákoyea éxina isóneu xanéhiko koane iyúpaxeova neko koekúti, ina kixokóko:

—Hainá'ikopo ainóvoti íhae Ngálíleya ra koyuhókexo? **8** Ná'ikopo koeti kamínoa ûti koyúhoyea ya vemó'uke, enepone yuho pöhutihiko ûti xoko vúkeaku? **9** Koati anéyeti íhae Pátea, yoko Mêdea, koane íhaemaka Élaum, yoko Mezopotámiya

koane Njúdeya. Ina apémaka ukeâti Kapadósea, Póntu, yoko Âzea, ¹⁰ Ápemaka íhae Firîjea, Páfilea, Ejítu, Lípea yoko poké'e oveâti xe'óuke ne Síreni, yoko íhaemaka Róma. Aínovone ko'óvokuti yâye. ¹¹ Vanéye, uti jûdeu, koane anéyemaka po'ínuhiko xâne ikútipasikovoviti hokopâti ne hó'e ûti. Anéyemaka íhae Keréta yoko íhae Ârabea. Ná'ikopo kixóvotiye kamínoake pôhutihiko ûti ya vemó'uke koyuhoâti koéku ne hâna'itinoe ítu ke Itukó'oviti? –kixókokone,

¹² Koati yupihóvati iyúpaxeovahiko. Akó'oti exína isóneu kó'inokeneye. Hara kixókokohiko:

—Kutimea kixó'eko râ'a? —koéhiko.

¹³ Itea ápemaka po'ínuhiko xâne koemóke'eati, koyuhoâti itúkeovo kohihíketi, kó'inokeneye neko yûho.

Koyûho ne Pêturu nonéuke xanéhiko

¹⁴ Ina exepúko ne Pêturu yóko'omaka ne unzé koeti ápostulu. Ina kohonóko emó'u koyúhoyea ne Pêturu. Hara kôe:

—Itínoe iyénonjapa jûdeu, keánemaka uhá ketínoe íhae Njeruzálem, konókoti yéxi koeku râ'a. Ivévaka ra yûnzo: ¹⁵ Haina kohihíketi ûti kuteâti iséneunovinoe, vo'oku nôveiko ôra ya yupóniti rakéne. ¹⁶ Itea enepora koekúti, énomone ne kíxone yuho porofeta Njôe koyûho emo'u Itukó'oviti xapa xâne mekûke, enepone koêti:

¹⁷ “Yaneko káxehiko tumúnekemo uké'yea ra mêmum, mbahúkotimo Sasá'iti Omínjone ovo'ó kó'yea ne uhá koeti xâne” koe Itukó'oviti.

Ina koe'íkomaka:
“Koyuhoâtimoxi'íxaxapa, hóyeno yoko sêno, koekúti ngoúhapu'ikinoake. Enepone

inámatiko xâne xepákukenoe, apêtimô noíxone ukeâti njokóyoke. Kene ne yékotenohiko, yunzoíkoatimo ya hopúneke.

18 Koánemaka xapákuke ovónje, hóyeno yoko sêno, mbahúkotimo Sasá'iti Omínjone ovo'ó kó'yea yaneko káxehiko, ínamo okoyúhohiko emó'um.

19 Apêtimakamo iyupánevoti índuke ya vanúke koánemaka yara poké'e, hoénaxovope njunáko, íti, irúmene yúku yoko ênoti kuríhoe.

20 Ipukóvotimo ne káxe. Kene ne kohê, kutí koetimo harâra'yea íti koati tumúneke símeovo neko hâna'iti teyonéti káxe yúhoikopeakumo Itukó'oviti ra xanéhiko yara kúveu mêmum vo'oku kixoku itúkeovo.

21 Itea itóvotimo ne uhá koeti xâne ikoseâanaxovoti Itukó'oviti" koe yútoe.

Njôe

2.28-32

22 —Itínoe hóyeno íhae Izarâe, yakámokenonu. Enepone Jesus íhae Nazâre, koati hóyeno éxokopikenoe Itukó'oviti itúkeovo ukeâti ya xokóyoke vo'ókuke ne iyupánevoti ítuke, koane vo'ókumaka ne koekúti ákoti po'i itoâti itúkea xepákukenoe, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke. Koati Itukó'oviti ko'ítûke xokóyoke, itúkinoake Jesus neko hâna'iti iyupánevoti xepákuke. Yoko koati yexoâtinoe kaná'uya ra koekúti.

23 Itea kóyeane képekinoe nekôyo. Koati xâne ákoti panâpu ítuke kuruhúxinopeanoe. Itea yaneko kiri'ókokonoanoe, koati kousókovoti isóneunoa Itukó'oviti ukeátinekeneye, enepone heú kixoâti éxea ne koekúti tumúneke ápeyea.

24 Enepone képeunoe, koéxepukopa Itukó'oviti yaneko uke'éxinoa xunako pevóti. Koáhati akó'oti

omotóva óvoheixeá pevótike ne Jesus, ²⁵ kuteâtimaka koêku ya yútoke Ndávi enepo koyuhó'yea koêku mekûke. Énomone ne koêtí:

"Kóyekune ne Únaem njokóyoke. Anéye njérerekuke koxunákonuti, ákoinoke íngarakapu.

²⁶ Énomone elókeino ongóvo. Énomonemaka ipúhikino mbahákuke ne hána'iti elókeko ongóvo. Koane énomonemaka ngúxoixino enjépukopeamo ungópea xapa ivokóvoti.

²⁷ Vo'oku ákomo kurí íxenu xapa ivokóvoti, iti Únaem, koane ákomo síkea uké'yea ra mûyom xoko engóxovoku, undi Sasá'iti Yovóxe. ²⁸ Hara yévekonu xêne yonópoti xoko apéyeati ákotinemo hunókoku xikóyoke. Koati ákotinemo hunókoku ne elókeko ongóvo enepo angahá'inepopine" kôe yútoke Ndávi.

Sâramu 16.8-11

²⁹ Ina kixoá'ikomaka Péturu:

—Itínoe iyénonjapa, ngaúhapu'ikinapeavo koêku ne Ndávi, eneponeko teyonéti voxú'ikene ivokóvoti koane ekoxóvoti mekûke. Yoko anéyeiko ne ekóxovoku tukú koeti kó'oyene yara poké'exa ûti.

³⁰ Koati porófeta ne Ndávi koyúhoti koekúti noíxone xoko Itukó'oviti âvoti simâpu kaxéna. Epó'oxo éxoamaka yanekôyoke ápeyeamo pôhuti ámoripono natíxotimo xapa xanena ûti, kuteâti koeku yuhó'inoa Itukó'oviti kó'iyeanemoye. Yoko itükinoia Itukó'oviti koati yuhôti, exókoati ákoyeamo aúkapa ikéne neko emó'uinoa. ³¹ Koati vo'oku ínixeá Ndávi koekúti yanekôyoke âvoti simâpu kaxéna, énomone koyúhoínoa ya yútoke exépukopeamo ne Mésiya ukópea xapa ivokóvoti enepo koyûho ákoyeamo kurí íxa Itukó'oviti ne ovóxe ya xapa ivokóvoti, koane

ákoyeamo aúke'e ne mûyo. ³² Yoko enepora Jesus, énomone ne koéxepoepo Itukó'oviti. Noínjopa, koane noíxopamaka uhá koeti nza'ínehiko. ³³ Kó'oyene hanekóxpone éxopeke Itukó'oviti xoko ivátakoku kapáyasokopone Itukó'oviti. Yoko koúsokinokonoane Jesus neko yuho Há'a yanekôyoke, enepo itûko koati emo'úti pahúkinoveamo ne Sasá'iti Omíxone. Énomone ra neíxonenoe, koane kémonenoe kó'oyene. ³⁴ Énomone kíxo yútoe Ndávi. Vo'oku haina Ndávi okopóno vanúkeke yanekôyoke, itea énomone yutoxínovea ra emo'úti koëti: "Hara kíxoa Itukó'oviti ne Únaem: 'Ivétakapa énjopeke ³⁵ tukú koeti simapúne kaxena mboréxeopikumo itíkivo koati payásoti náti ya uhá koëti, ínamo ipuyúkexa nenéku ne uhá koeti koékuti okopópiti' " kôe. ³⁶ Ngahá'a ú'uhapu'i ngixínopeanoe, uhá ketínoe íhae Izarâe, motovâti ákoya oxéne ákoya yakútípoa ne yunzó'inopi itúkeovo Jesus, enepone képeu, poréxovike Itukó'oviti itúkeovo Vúnæ koane Mésiya, enepone páhoe koíteovovi —kíxovokoxoane Pêturu.

Ahíkovo mopo'âti mili xâne ya iháke Jesus

³⁷ Koeku kámea yuho Pêturu neko xanéhiko, yupíhova ikótivexea isóneuke. Ina kixohíko Pêturu yokó po'ínuhiko ápostulu:

—Itínoe viyénoxapa, na vákoeneye?

³⁸ Ina yumopâ Pêturu:

—Konokoâti ikétivexinoe iséneuke ne pehúnevo koane kiríkopi. Konókotimaka yáhikivo ya iháke Jesus Kristu, motovâti kotúyopinopea ne pehúnevo, péhutinoe. Yane ínamo nemukâ ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ovo'ó kó'yeopinoe. ³⁹ Koáhati itínoe kíxo ne Itukó'oviti koyuhôa yanekôyo ápeyeamo

koúsokinoake ne yûho. Koane koati xi'íxaxapa kixómaka, koánemaka uhá koeti po'ínuhiko ákoti maliká'avi, koékuti iháxiupomo Vúnae Itukó'oviti xapákuke –kíxovokoxoane Pêturu.

40 Enómaka po'i yûho kuteâti, koyuhó'inoati emo'u Itukó'oviti, koane enekoâtihiko. Ina kixovókoxopamaka:

—Hako kitipásea ne xanéhiko apêti koeku kó'oyene, enepohikone váhere kixoku itúkeovo yonópotimo ipihóponovokutike –kíxovokoxoane.

41 Enepohikone xâne kutipeâti yûho, áhikovohiko ya iháke Jesus. Yaneko káxe koati kuri'úxovoti ne xâne kutípoti Jesus. Kalíhanini itóponea mopo'âti mili xâne neko inámati ahiúti yanekôyoke.

Kixoku itúkeovo ne inúxotihiko hokópoti Jesus

42 Enepohikone kutípoti Jesus, koati yuixóvati ne ihíkauvoti íhikaxoake ápostuluuhiko, koane aínovoo pöhutine yónoku isóneuhiko ikéneke Vúnae ákoti ihaxákexeaakaka. Kóyekunemaka ho'úxinovohiko níkea páum, puyákoponeovoke okovo ivókinovovi Jesus, koane itúkeamaka orásauam. **43** Koati hána'iti téyea Itukó'oviti pöhutihiko neko xâne. Enómaka iyupánevoti ítuke ápostuluuhiko, koane po'ínuhiko ítone itúkea kuteâti, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke.

44 Kaha'iné kixókokohiko neko kutípoti Jesus. Ákomaka kamáxatikaka. Pöhutihiko, kutí kíxoa ítukemaka po'ínuhiko neko apeínoati. **45** Kaváneahikomaka ne poké'ixa yoko po'i apeínoati, ina porekéxoá ésa'i ne apêti nökone xapákuke. **46** Uhá koeti káxe, kutikokó koe yónoku isóneu ikéneke Vúnae koeku ho'úxeovo témpuluke, enepone hána'iti imokóvokuti. Kene ya óvokukehiko,

ho'úxinovo níkea pâum, puyákoponeovoke okovo ivókinovovi Vúnae. Koane enepo nikohíko, koati elóketi okóvo, koane pôhutine yu'óxoku isóneuhiko ítukeke Vúnae ⁴⁷ xaneâti iháyu'ikeamaka Itukó'oviti. Ínixoa uhá koeti xâne unako koêku neko kutípoti Jesus. Yoko uhá koeti káxe, kuri'uxinoa Vúnae po'ínuhiko xâne, enepohikone koítovone ya pahúnevo koeku kutípea.

3

Koitóvokono ne hóyeno mohéveu

¹ Yane pihóne ne Pêturu yoko Xuâum hâna'itike imokóvokuti ya mopo'âti ôra ya kiyakáxe, orana itûkopehiko orásau ne jûdeuhiko. ² Yoko ápe hóyeno omeátinekene itûkeovo mohéveu. Heú koeti káxe ómeokono neko hóyeno xérerekuke pahapéti iháxoneti "Uhé'ekoti", enepone páhapetea kíndana ne hâna'iti imokóvokuti, motovâti épemea tiûketi xanéhiko urúkovotiya. ³ Noixoâne hóyeno ûrukeovomo ne Pêturu yoko Xuâum, épemoane tiûketi. ⁴ Yane pono-ponó kixínoane ûke Pêturu yoko Xuâum, ina kixôa Pêturu:

—Yokómomovi.

⁵ Ina komomâ hóyeno. Koati kuxoâti ápeyea pôneake evo Pêturu. ⁶ Ina kixôa Pêturu:

—Ako ndiûketina, itea enepone apêti njokóyoke, énomone mboréxopi: Ya iháke Jesus Kristu íhae Nazâre, yexépukapa yenápa —kixoane.

⁷ Ina namukêa vô'u exopeke neko hóyeno huvo'óxoa exépukopea. Énomone yaneko ókoku ôra, xunápone anu hêve, koane hêve. ⁸ Xépu koépone ne hóyeno, yane turíxovone yonópea. Xané

kixone evo Pêturu ûrukeova ne hâna'iti imokóvokuti. Koati talakíxovoti koane iháyu'ikea Itukó'oviti neko hóyeno.⁹ Noíxoa uhá koeti xanéhiko koeku yonópea koane iháyu'ikea Itukó'oviti.¹⁰ Exó kixóponoanehiko itúkeova neko épemokenati ivatáheixoti xoko pahapéti iháxoneti "Uhé'ekoti" nonékuke ne hâna'iti imokóvokuti. Koati hâna'iti iyúpaxevahiko, koane ako éxinahiko isóneu kó'inokeneye.

Koyûho emo'u Itukó'oviti ne Pêturu hâna'itike imokóvokuti

¹¹ Ako kurika Pêturu yoko Xuâum neko hóyeno. Noixoâne xanéhiko neko koekúti, uhá kôe éhahikinovo evo Pêturu xoko óvoheixoku yane varânda iháxoneti varândana Salúmaum. Koati ákoti exínahiko isóneu neko koekúti.¹² Noixoâne Pêturu ne êno xâne keno'ókinoatihiko, ina kôe:

—Itínoe iyénonjapa íhae Izarâe, na koeti iyípixinova ra koekúti? Na koeti ínainonoe kemómovi kutí'yea koati xunako ûti, áko'o sasá'iko ûti veínokono yonópinoke ra hóyeno?¹³ Koati Itukó'oviti, enepone Unaе voxúnoekene Âbraum, Izáki yoko Njáko, kahaná'iko Jesus, enepone sasá'iti ovóxe, kirí'oenemaka payásotihiko pahúkoti, yaneko keyuhôa nonékuke Pilátu ákoyea yakáha'a itúkeovo netínanoë. Yoko mani úsotine isóneu Pilátu kuríkopea.¹⁴ Itea itínenoe ako akahá'a neko Sasá'iti koane Ponóvoti páhoenovi Itukó'oviti. Ya koékuni itúkeovo énomone yépmemo kuríkopeokono, itukovó koe koépekenati yépmemonoe.¹⁵ Itínenoe koepékoa ne Porexó'oviti vápeyea. Itea koéxepukopa Itukó'oviti ukópea xapa ivokóvoti. Yoko noíxopa ûti yaneko exepúkopone, epó'oxo koati koyuhoâti ûti xapa xâne kaná'uko ne noíxone ûti.¹⁶ Koati vo'oku

ihá Jesus, epó'oxo vo'oku kúveova hóyeno, ene kutí'ino unatípoti râ'a, kuteâti koeku neíxi kó'oyene koane yéxi. Ngoé'epepo, koati vo'oku kúveovo Jesus unátipinoke nenékuke, uhá ketínoe.

¹⁷ —Itínoe mbo'ínuhiko, énjoa kíxineye Jesus vo'oku ákoyea koati yéxi koêku ne ítike. Kúteanemaka koêku ne natina ûti. ¹⁸ Itea kó'inokeneye, koati kousókoati Itukó'oviti ne yûho, enepone ipuhíkeati pahákuke uhá koeti porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti xapa xâne mekúke. Koyúhoa nekôyohiko kónokea koítoponeovo kotíveti ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne. ¹⁹ Énomone ngixínopinoe kónokea íníxepivo itíkivo pahukóvoti koane ípeki iséneu koane kixeku itíkivo motovâti sasá'ipea pehúnevo ²⁰ ínamo parexápi Vúnae Itukó'oviti úhepepea iséneu ikéneke, epó'oxo pahukínopeatinoemo ne Mésiya, enepone Jesus, noívokoenopinoe Itukó'oviti itúkeovo koitóvoviti, uti xâne. ²¹ Eneponê'e, koati konókoti pihópea vanúkeke imókonemo simâpu kaxena ikó'inamakopeovo uhá koeti koekúti, kuteâtimaka koêku neko yuho Itukó'oviti ya xokóyoke ne porófetahiko, enepone sasá'iti ovóxe koyuhó'yeati emó'u xapa xâne mekúke. ²² Yoko enepone Muîse, koati koyuhó'yeati koêku mekúke ya yútoke. Énomone ne koéti: "Xapákuke viyénoxapa, apêtimo po'i hóyeno kuteâti ûndi, noívokemo Itukó'oviti itúkeovo porófeta koyuhó'yeati emó'u xapa xâne. Uhá koeti kémone xokóyoke, konokoâtimi itíki. ²³ Kene uhá koéti xâne ákoti akutípoa, koepékokonotimo. Yane áko'onemo xapákuke xanena ûti" koe yûho. ²⁴ Haina pöhutine Muîse

koyuhôa koêku ra káxehiko símokune ûti, itea koyúhoamaka uhá koeti po'ínuhiko porófeta ukeâti kaxénake Samûe. ²⁵ Itínoe iyénonjapa, yaínovone namukópati kíxone neko yútoe porófetahiko. Enepone yuho Itukó'oviti xoko voxúnoekene, itínoemaka kíxo. Énomone neko yuhó'ino Ábraum enepo kixôa Itukó'oviti itúkeovomo vo'ókuke ne ámoriponomo ápeyeamo unako koêku ne uhá koeti koékuti kó'iyevoku xâne yara kúveu mêm. ²⁶ Yaneko koéxepukopeaku Itukó'oviti neko Sasá'iti Ovóxe, pahúkinopeanoe inúxotike, kaha'aînopiti unátiyea kêku ya koeku kiríkopinoe váhere kixeku itíkivo —kíxovokoxoane Pêturu.

4

Ika'ákovone Pêturu yoko Xuâum

¹ Ixómoiko koyuhó'inoa evo Pêturu neko xanéhiko, simóne inuxínotihiko jûdeu hó'eke, koáne ne tuti húndaruhiko koyonoâti neko hána'iti imokóvokuti, yóko'omaka ne evo sadúseu, enepohikone jûdeu ákoti akutípo exépuhikopea ivokóvoti. ² Yoko koati yupihóvatihiko ákoyea aúhepe isóneuno evo Pêturu vo'oku íhikaxeа xanéhiko koêku ne exepúkopeati ukópea xapa ivokóvoti koeku koyúhoinoahiko exépuhikopea Jesus. ³ Yane iká'akonehiko evo Pêturu koane kuríkoanehikomaka ika'ákovokutike tukú koêti yuponíne, vo'oku koati kiyotíne káxe yanekôyo. ⁴ Itea êno kutípoti yuho Pêturu xapákuke neko xâne kamokénoati. Kalíhanini itóponea singu koeti mili hóyeno uhá koêti neko kutipoâti.

*Pêturu yoko Xuâum nonékuke koati payásoti
yúhoikovoku jûdeuhiko*

⁵ Yuponíne, ho'úxovone ya Njeruzálem ne payásotihiko jûdeu, yóko'o ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeu, koáne ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse. ⁶ Ápemaka Ána, enepone koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koane Kaífa, yoko Xuâum, Alíxandere, koane uhá koeti iyénoxapa neko koati payásoti sasedóti. ⁷ Ina omokóno ne Pêturu yoko Xuâum nonékuke uhá koeti neko payásotihiko, motovâti épemo'ikeokono. Hara kixókono:

—Na úkea xináko itíki ra ítike? áko'o kuti pahukópi itíki?

⁸ Yoko koati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko Pêturu. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe payásoti xapákuke ûti, koane itínoe po'íhiko pahúkoti xapákuke ûti, ⁹ koati vo'oku koíteovokono hóyeno ka'aríneti, kutí'inoke yomónutinoe yâye yuhoíkovokutike, yepemó'ikonuti, ûndi yóko'o ra nza'íne, keha'âti yéxi kixókonoku koíteovokono. ¹⁰ Ngahá'a yéxi koêku, uhá ketínoe yâye, koánemaka uhá koeti ne íhae Izarâe, íteovone ra hóyeno nenékukenoe vo'oku xunako Jesus Kristu íhae Nazâre, eneponeko képeunoe, enepone koéxeopoepomaka Itukó'oviti ukópea xapa ivokóvoti. ¹¹ Enepora Jesus, koati pivoâtinoe, kuteâti koeku mopôi noívokoxine itúkoti péti. Itea enepone pívoneno, ainovó koe énomone itukóvoxo koati turíxeovoku uhá koeti, kuteâti koeku koati inúxoti mopôi turíxeokonoke péti. ¹² Epó'oxo ako ápahuina motovâti koíteovovi ákoti itukapu Jesus. Vo'oku ako po'i ihâe pónevike Itukó'oviti xapákuke iha xâne ya uhá koeti kúveu mêmum, porexó'oviti

víteovo ya pahúnevo ûti, ákoti itukapu iha Jesus –kíxovokoxoane.

¹³ Noixoâne pahúkotihiko ákoyea píkone koyúhoyea ne Pêtu yoko Xuâum, koane ákoyea itúkapu xâne payásoti koane hainá'iyeamaka hóyeno ênoti íhikauvo, yupíhova iyúpaxeovahiko koane ivávakea itúkeovo ha'íneheixone Jesus yanekôyo.
¹⁴ Noixoâne tutíhiko jûdeu neko hóyeno itóvotine xérerekuke evo Pêtu, ako vekínoaku emó'u okópea. ¹⁵ Ina pahukópohiko evo Pêtu ipúhikopea yuhoíkovokuti, ina kixokókokohiko:

¹⁶ —Na víxaye ra hóyenohiko? Vo'oku éxoane uhá koeti ko'óvokuti yara Njeruzálem koêku ne hána'iti iyupánevoti ítuke. Ako oxéne koyúhoyea ûti ákoyea akána'u. ¹⁷ Poéhaneikopo vípikea maka hákone yupihóvo itáhineyea ra koekúti xapáku ke xanéhiko, koane maka hákone koyuhó'iyea koêku ne Jesus xapa xanéhiko –kixókokonehiko.

¹⁸ Ina ihaxíkopohiko Pêtu yoko Xuâum koane kíxeá:

—Hákonenoe keyuhôa koane hákone ihíkexo koeku Jesus.

¹⁹ Ina yumopâ Pêtu yoko Xuâum:

—Itíkina iséneu pónéovoku ra koekúti nonékuke Itukó'oviti itúkeovo itínoe kónoko kutípea ûti, áko'o itúkeovo Itukó'oviti. ²⁰ Na kíxoaye ákoyea vokóyuhoa ne noíxone ûti koáne ne kámone ûti? Koati konokoâti koyúhoyea ûti –koénehiko.

²¹ Ápemaka po'i yuhó'ino evo Pêtu ne pahúkotihiko kahá'ati ípikea. Yane koyúhoinoamaka kíxoakuhikomo okoyúhopomaka koeku Jesus. Yane kuríkopanehiko. Akó'oti inixâhiko oxéne ipíhoponea vo'óuke ne xanéhiko. Koáhati ainóvoti ihayú'ikoti

Itukó'oviti vo'oku ítuke evo Pêtu koitóva neko hóyeno. ²² Yoko anú'ukone koarenta koeti xoénaena ne hóyeno iyupaxó kó'inoke xanéhiko vo'oku kixókonoku koíteovokono.

Itûko orásau ne kutípoti Jesus

²³ Kurikópokonone evo Pêtu yoko Xuâum, hane yonópo xapa po'ínuhiko kutípoti Jesus. Éto'okopahiko uhá koeti yuhó'inoa tutíhiko sasedóti inuxínoti xanéhiko hó'eke, yóko'omaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke jûdeu. ²⁴ Kamoné'ehiko yuho evo Pêtu, kutíkokó kôe isóneu uhá koetíhiko yúho'ixeia Itukó'oviti ya orásau. Hara koe yûho:

—Iti Vúnae éxoti koeku uhá koeti koekúti, itíne pahukôa apé kó'iyea ne vanúke, koáne ra poké'e, koane uhá koeti ovâti. Itínemaka pahukôa ápeyea úne ya mar koane uhá koeti ovâti. ²⁵ Itímaka itukôa yûho ipuhíkeati pahákuke ne yovóxe mekúke, enepone voxú'ikene Ndávi, yaneko ikoyúhoxoa Sasá'iti Yomíxone. Énomone ne koéti:

“Na koeti ímaikexinovo ne xanéhiko ákotí êxa Itukó'oviti? Na koeti kenó'okino isóneuke kahá'yea okópea ne ákotí itâ okópea?

²⁶ Ho'úxovonehiko ne nâtí yara kúveu mêm koánemaka ne po'ínuhiko pahükoti, ho'uxínovotihiko okópea Vúnae Itukó'oviti yoko Noívokoe, enepone Páhoe koíteovo xâne yara kúveu mêm” kôe. *Sâramu 2.1-2*

²⁷ —Yoko koati kaná'uti kó'iyeanye, vo'oku yara pítivokona ûti, ho'úxovonepepo xâne okópea Sasá'iti Yovóxe, Jesus, enepone Neívokoe koane Péhoe koíteovo xâne yara kúveu mêm. Énomone neko Êrodi yoko Ponsiu Pilátu xaneâti ne xanena ûti,

uti íhae Izarâe, yóko'omaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu íhae Izarâe. ²⁸ Ho'úxinova ípihea tumúne ne isóneu, itea enepone uhá koeti ítué, ainovó koeti koati kousókoati ne ovoti iséneuke ukeátinekene, iti Itukó'oviti. Koati koekúti kousókovoti ya xináko. ²⁹ Kó'oyene Unaém, yokómoma kixoku ípikeovihihi. Peréxavi vitúkeovo koati ákoti píkone koyúhoyea uti yemó'u, uti yovóxe. ³⁰ Iké'itukexa xináko keítivoa ne ka'aríneti, koáne ya iháke sasá'iti Yovóxe Jesus, itika iyupánevoti koane po'ínuhiko koekúti ákoti itoâti itúkea, hoénaxovope ne hána'iti xináko —koénehiko ya orásau.

³¹ Uke'éxone itúkea orásau, iyúyo neko ho'úxovoku. Koáhati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko póhutihiko koxé'u. Koane ákohiko píka koyúhoyea emo'u Itukó'oviti.

Kixoku itúkeovo neko kutípoti Jesus

³² Uhá koéti neko êno xâne kutípoti Jesus, poéhane yónoku isóneu, koane kutikokó koe âha itóponea ikéneke Vúnae. Ako ápahuina kamá'ati ítukevo xapákuke, koane kutí kíxeahiko ítukemaka po'ínuhiko. ³³ Koati ênoti xunako Itukó'oviti xokóyoke ne ápostuluhiko koyúhoyea xapa xâne koéku exépukopea ne Vúnae Jesus ukópea xapa ivokóvoti. Koane koati hána'itimaka itipánevoti ukeâti xoko Itukó'oviti oúkeke póhutihiko koxé'u neko xâne. ³⁴ Ako ápahuina ikonóko'ikovoti xapákuke vo'oku enepohikone apêti poké'esa, itukovo po'i óvokuhiko, kavane ítukevo. ³⁵ Kene ne tiûketi ésa'i vâne, kuríkopona xoko ápostuluhiko. Ina porekéxoahiko ne ikonóko'ixovoti xapákuke. Yoko nökone póhutihiko koxé'u exôa námoe.

Pôreu Mbaranâbe

³⁶ Xapákuke neko xâne, ápe hóyeno koéhati Yûse. Itúkinoa apostuluhiko yonópoku ïha. Mbaranâbe íhaxopeahiko. Yoko “kotíu'ikoti okovo po'ínuhiko” koêti neko yonópoku ïha. Enepone hóyeno, hane itukóvo levíta íhae Xípere. ³⁷ Ápe poké'exa vâne, ina kurikóponoa ne tiûketi, ésa'i ne vâne, xoko ápostuluhiko.

5

Anániya yoko Sáfira

¹ Ápe hóyeno koéhati Anániya kavánetimaka poké'exa. Sáfira koéha yêno, ha'íne yaneko kavaneâne ne poké'exa. ² Itea véyoa Anániya poixo'o ésa'i neko poké'exa, itúkoti koúnae. Kutikokó koéhiko isóneu neko hóyeno koane yêno véyea poixô'o neko tiûketi. Kene hôxa, kuríkoponoa xoko ápostuluhiko itûkoati heú kixoâti kuríkopea ésa'i neko vâne. ³ Ina kixôa Pêturu:

—Ananiyá, na koeti sikovó ke'ino Satánae ípihea semekénovo'iti iséneuke? Koati itîkoheinovoti Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koeku hé'ono'ú kíxi víyi poixo'o ésa'i ne peké'exa! ⁴ Avô'o yakavánea ne peké'exa, koati ítikene. Koane koeku keváneyi, ítikeikone ne tiûketi ésa'i. Ákoní okónoko ítikivo herú kixepoâti kiríkopi. Na koeti ápeino iséneuke kixineye? Koati Itukó'oviti váherexino ítike koeku simíkikixi, kene haina xâne kixineye —kíxoane.

⁵ Kamoáne Anániya neko emo'u Pêturu, íkorokovone poké'eke, yane ivókovone. Yupihovó koe píkeahiko uhá koeti kamoâti neko koekúti. ⁶ Yane kenó'okone homoêhouhiko ramápu'ikea ina ekoxóponoahiko.

7 Kalíhanini itóponea mopo'âti ôra ikénepo, simónemaka yêno ne Anániya. Yoko ako éxea koêku neko îma. **8** Ina kixôa Pêturu neko sêno:

—Koati yé'akeneoxoye ésa'i keváneyi ne peké'exa, îti yoko îme?

Ina yumopâ sêno:

—Énomone koati yé'akeneye.

9 Ina kixoá'ikomaka Pêturu:

—Na koeti kutipasí ké'inoa ne îme kehá'ayi yopósi'okivo Sasá'iti Omíxone Vúnae? Harakénepo ra homoêhouhiko ekoxóponoati ne îme. Kó'oyene ití'ikomo kixónehikoye —kíxoane.

10 Koati énomone yaneko ôra, íkorokovone poké'eke neko sêno nonékuke Pêturu, ivókovone. Ina urúkopovomaka neko homoêhouhiko, inú'ikopanemaka neko sêno ivokóvotine. Yane ekóxoponanemaka xérerekuke îma. **11** Yupihovó koe píkea heú koëti neko kutípoti Jesus koánehikomaka uhá koeti eyekóxoati neko koekúti.

12 Êno iyupánevoti ítuke ne ápostuluhiko xapákuke neko xanéhiko, ákotí po'i itukoâti kuteâti, éxokovope xunako Itukó'oviti xapákukehiko. Yoko ixómotihiko ho'uxóvo yane hána'iti imokóvokuti xoko varânda iháxoneti varândana Salúmaum. Yoko kutikokó koe isóneu ikéneke Jesus neko uhá koeti kutipoâti.

13 Kene po'ínuhiko xâne ákoti itukápa ne ha'ínehiko, píkoa ánavokoxeova neko kutípotihiko Jesus. Itea kóyeane téyahiko koane ínixeal itúkeovo itípakovotihiko. **14** Yoko inamá'axo kuri'úxovo neko êno xâne hokópoti Vúnae Jesus. Koati êno xâne, hóyeno koánemaka sêno, ho'uxínovati ne ítuke Vúnae. **15** Ápemaka xâne ka'aríneti omonétihiko ya

none ovokúti, ixané kixókonomaka ipéna, áko'o itukovo poúke, kuxoâti itóponeameamo yúkurea Péturu koeku vékea motovâti koíteovokonohiko ya aríne. ¹⁶ Enómaka xâne ukeâti po'Ínuhiko pitivóko ákoti ahîka Njeruzálem, omotíhiko ka'aríneti yoko xâne ûroeveo ndémoniu. Heú koéhiko koíteovokono.

Ika'ákokono ápostuluhiko

¹⁷ Yanê'e, eneponeko koati payásoti ya uhá koeti sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke, koane uhá koeti ha'ínehiko, ímaikinovo ápostuluhiko vo'oku íyokeovahiko ne ítone itúkea. Yoko aínovohiko sadúseu neko imaíkinovati. ¹⁸ Yane namúkohiko evo ápostulu, ina kurikôa ika'ákovokutike. ¹⁹ Itea yaneko yóti, símoa ánjuna Vúnae, mihe'ókopoinoati páhapedea ika'ákovokuti, ina omopâ meúkeke koane kíxeahiko:

²⁰ —Pihépanoe. Hane yenápa hána'itike imokóvokuti. Yokóyuhopoinoa xanéhiko uhá koeti koêku ra inámapoti apéyeati ukeâti xoko Jesus —kíxoane.

²¹ Kameánehiko neko emó'u, pihóponehiko. Ehá'axo yúponi, ûrukopovanehiko neko hána'iti imokóvokuti. Yane ôvane Íhikaxopeamaka.

Yoko simoné'e yuhoíkovokutike ne koati payásoti ya uhá koeti sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke, koáne ne ha'ínehiko, yane ho'úxoane uhá koêti neko tutíyehiko ovâti ne koati payásoti yúhoikovoku jûdeu, ina pahukóhiko veyopónoati ne ápostulu ika'ákovokutike. ²² Itea simoné'e ika'ákovokutike ne húndaruhihiko, páhoehiko veyóponea ne evo Péturu, áko'onehikoya ne opósiu. Yane kayú koéponehiko xoko pahukoâtihiko. ²³ Hara kíxovokoxopa:

—Símo ûti ya ika'ákovokuti, títiu kóye exéxeovo páhapetea. Koáne ne koyónoti, ápehiko pahapétike, itea mihe'ókoane ûti, ákone apétiya —kíxovokoxopane.

²⁴ Enepone tuti húndaru koyónoti hána'iti imokóvoti, yóko'omaka ne tutíhiko sasedótí inuxínoti jûdeuhiko hó'eke, kameánehiko yuhópo, ákone éxina isóneu koêku ne ápostuluhiko áko'oinokenehikoya. ²⁵ Yane apé koéne eyékokoponoati. Hara koe yûho:

—Enepohikone hóyeno iké'aenoe, harakóxoponehikomaka hána'itike imokóvokuti ihíkaxopotinemaka xanéhikoya —koéne.

²⁶ Yane pihónehiko ne húndaru koyonoâti ne hána'iti imokóvokuti, koánemaka ne payásoti húndaru inuxínoati, ina veyopónoa ne ápostuluhiko, itea itupa'ii kíxoahiko. Koáhati pikotíhiko hepókeokono, eneponi vaheréxina ítuke, vo'oku itúkeovo kotíxone xanéhiko ne evo ápostulu.

²⁷ Ina omáhiko húndaru nonékuke uhá koéti neko pahúkotihiko ovâti ne koati payásoti yúhoikovoku jûdeu. Ina kixohíko ápostulu ne koati payásoti ya uhá koeti sasedótí inuxínoti xanéhiko hó'eke:

²⁸ —Pahúkopinepepo ûti ákoyeane íhikexa koeku Jesus, itea inamá'axoneoxo ketahíneanoe ra ihíkauvoti xapa ko'ovokuti yâye yara Njeruzálem. Haina pohutine, itea ípe'okoveamaka itúkeovo ûti koepékoia ne hóyeno —kíxoanehiko.

²⁹ Ina yumopâ Pêturu koáne ne po'ínuhiko ápostulu:

—Yusikóne vitúkea páhoenovi Itukó'oviti yaneko vitúkea páhoenovi xâne. ³⁰ Enepone Itukó'oviti, kutípone voxúnoekene, koéxepukopo Jesus, enepone

képeunoe ya kuruhúke. ³¹ Kapáyasokopamaka Itukó'oviti ya xunákoke, itukópati natina ûti yoko koitóvoviti, maka enepone viyéno íhae Izarâe, ikátivexane isóneuke ne pahúnevo, koane kuríkanemaka, koane katúyapinanemaka Itukó'oviti ne pahúnevo. ³² Koati koyuhoâti ûti xapa xâne kaná'uko ne koekúti noíxone ûti, koane koati kouhápu'ikoatimaka Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, enepone poréxoake Itukó'oviti ne xâne itukeâti emó'u —kíxovokoxoane evo Pêteru.

³³ Kamoáne pahúkotihiko xapa jûdeu yûho ne ápostuluhiko, yupihovó koéne ímaikinova koane kahá'ayeamaka koépekeahiko.

Yuho Ngamalíye

³⁴ Itea ápe hóyeno koéhati Ngamalíye exepúkoti xapákuke neko pahúkotihiko. Yoko farízeu neko hóyeno, ihíkaxotimaka yútoe Muîse, epó'oxo koati téyone uhá koeti xâne. Ina pahûko kopúhikoati ne ápostuluhiko meúkeke koeku koyúhoyea. ³⁵ Ina kôe:

—Itínoe iyénonjapa íhae Izarâe, neíxipa ne yâha itíkinoanoe ra hóyenohiko. ³⁶ Vo'oku ya káxehiko pi-hotíne, ápe hóyeno koéhati Teûda, itûkovoti payásoti, ho'úxoti koaturu séntu koeti xâne. Itea koépekokono neko hóyeno. Yane heú koéne itáhineyea ne hokoâti. Ákone koyuhoâti, ukê'eyeane. ³⁷ Ikénepoke, ápemaka po'i hóyeno koéhati Njûda, íhae Ngalíleya, ya kaxénake kayúmakexovope xanéhiko. Enómaka xâne hokoâti, itea koépekokonomaka, koane heú koémaka itáhineheyea neko hokoâti. ³⁸ Énomone ngixínopinoe kó'oyene: Kiríki veô'u ra hóyenohiko. Síkeanehiko, vo'oku enepo itukapu isóneuke xâne úkea ne yûho koane ítuke, uke'é koetímakamo. ³⁹ Itea

enepo itukapu ukeâti xoko Itukó'oviti, ákonoemo ítea yuké'exi. Neíxapunoe, mará'inamo itúkapu Itukó'oviti yokópo –kíxovokoxoane.

Yane heú koe ínixeia unátiyea neko yuho Ngamalíye. ⁴⁰ Ina ihaxíkopamaka ne ápostuluhiko. Yane yehépoke'exoahiko, ina ixikó'okoa ákoyeane okóyuho koeku Jesus, yane kuríkopanehiko. ⁴¹ Ipuhíkopeane ápostuluhiko ne yuhoíkovokuti, yupihovó koe elókeyea okóvo vo'oku ínixeia Itukó'oviti itúkeovo itoâtihiko koítoponeovo kotíveti vo'oku iha Jesus kutí'inoke porexoâti vékeahiko. ⁴² Uhá koeti káxe yane hána'iti imokóvokuti, koánemaka ya ovokúti ya ovokúti, ákone âka íhikaxeahiko koane koyúhoyea koeku Jesus, enepone Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne.

6

Inâ turixóvo ápeyea ndeákinu

¹ Énomone yaneko káxehiko, tumúne yóno kurí'uxeovo xâne hokópoti Jesus. Itea enepohikone koyúhoti emo'u ngerêku kutípoti Jesus, kapáhakovo koane poé'ainoa isóneu ne kutípotihiko Jesus koyúhoti emo'u jûdeu, vo'oku uhá koeti káxe koeku pôrekexeokono nökone ne po'ínuhiko ivokóvoti îma xapákuke neko kutípotihiko Jesus, ákone puyakóvati okóvo nökone ne senóhiko koyúhoti emo'u ngerêku ivokóvoti îma. ² Yane ho'úxoane ndusé koeti îhikau Jesus uhá koëti ne po'ínuhiko kutípoti Jesus vo'óuke ne koekúti, ina kixovókoxoa:

—Ako yusíka kurí kínea koyúhoyea ûti ra emo'u Itukó'oviti xapa xâne motovâti yuíxeova ûti koêku ne huvó'oxeokonoke xâne apêti nökone.

3 Neívakaxaikopo seti koeti hóyeno xepákukenoe, itínoe po'ino u ûti xoko Vúnae. Konókoti itúkeovo hóyeno teyonéti, koati xúnatimaka ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke, koane éxotimaka itúkea isóneu, motovâti poré'okea ûti ra itukéti. **4** Kene ûti, uti ápostulu, hara yuíxovomo ûti vitúkea orásau koane koyúhoya uti emo'u Itukó'oviti xapa xanéhiko –kíxovokoxoane.

5 Íníxoa uhá koeti kutípoti Jesus unáko neko isóneu ápostuluhiko. Ina noívókoxo Etévaum, hóyeno koati kuvóvoti Itukó'oviti koane koati xúnatimaka ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke. Noívokoxohikomaka Filípi; Porókoru; Nikáno; Tímaum; Pármena; yoko Mikúlau, eneponeko íhae Antiókiya hokópoti hó'e jûdeu yanekôyoke. **6** Ina omâhiko nonékuke ápostuluhiko itukínoa orásau koane ípihea vô'u tutíkuke haxakínoati ítuke Itukó'oviti yanekôyoke.

7 Tumúne yóno ukóponea ne emo'u Itukó'oviti. Kene ya Njeruzálem, koati kuri'úxovoti yé'akeneye ne xâne hokópoti Jesus. Ákomaka yumáxapu sasedóti, enepone inuxínoti jûdeu hó'eke, kutipoâti ne ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus.

Omokóno Etévaum nonékuke koati payásoti yúhoikovoku jûdeu

8 Eneponeko Etévaum, koati iyúseoti ne hána'iti seánako yoko xunako Itukó'oviti xokóyoke koeku itúkea iyupánevoti xapákuke ne xanéhiko koánemaka po'ínuhiko koekúti, hoénaxovope ne hána'iti xunako Itukó'oviti xokóyoke. **9** Itea ápe ílikaxovoku hó'e jûdeuhiko iháxoneti “Ílikaxovoku xâne iteóvoti itúkeovo akaúti”. Ako tópi úkohikeaku

neko xanéhiko yonóheixoati. Ápe ukeâti Sîreni yoko Alíxandiriya, Silísea yoko Âzea. Koati okópoti Etévaum nekôyohiko. ¹⁰ Itea enepone hâna'iti exóneti, poréxoake Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Etévaum, yupihovó kôe anú'ukea éxone ne xanéhiko okopâti. ¹¹ Yane noixoânehiko ákoyea íta, poréxonéhiko tiûketi hóyenohiko usó koyêti itúkoheyea koeku Etévaum. Hara koe yuhóhiko itúkoheyea koêku:

—Kámoa ûti ra hóyeno váherexino yuho Muîse koánemaka Itukó'oviti —koénehiko.

¹² Vo'ókuke neko yuhóhiko, ímaikexovo ne xanéhikoya, koánemaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeu yóko'o ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muîse. Ina namukóponohiko Etévaum, iyonoâti xoko koati payásoti yúhoikovoku jûdeu. ¹³ Simonéhikoya, ina pahukôa neko hóyenohiko itúkoheyea koeku Etévaum nonekútike. Hara koe yuhóhiko itúkoheyea koêku:

—Eneporâ'a, ako âka váherexinoa emó'u ne hâna'iti imokóvokuti, enepone sasá'iti óvoku Itukó'oviti, koánemaka ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse. ¹⁴ Vo'oku kámoa ûti koyúhoyea kotóhinekexopeamo óvoku Itukó'oviti ne hóyeno koéhati Jesus íhae Nazâre, koane ípokeamo kixoku vitúkeovo, enepone páhoenovi Muîse vitúkea ya Ponóvoti Kixovókuti yútoe —koénehiko.

¹⁵ Yoko uhá koêti neko ivatáhikoti kúveuke neko yuhoíkovokuti, pono-ponó kixínonehiko ûke Etévaum noixeâtihiko ne nône kutí kó'yeane none ánju.

7

Yaho Etévaum

¹ Ina kíxo Etévaum ne koati payásoti ya uhá koeti sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke:

—Kaná'utimea ne yuhóhiko koêku ne ítike?

² Ina yumopâ Etévaum:

—Itínoe mbo'ínu, keáne itínoe teyonéti xapákuke ûti, yakámokenonu. Enepone hána'iti ihayú'iuti Itukó'oviti, kaútata'ixinovo voxú'ikene Âbraum yaneko ovo'íko Mezopotámiya tumúneke ípokopeovo ya Âram. ³ Hara kíxoa Itukó'oviti: “Ipíhiki peké'ixa koáne ya xapa iyínoxapa. Hara yenápa poké'e énjokopikemo” kíxoane. ⁴ Yane ipúhikopeane Âbraum ne poké'ixa kaúdeu yonópoti Âram. Ivokívone há'a, ina iseópa Itukó'oviti yara poké'e vóvoku kó'oyene. ⁵ Itea avo poké'ixa Âbraum yara poké'e, muhíkova kalihú koeti itátane. Yane koyúhoinoa Itukó'oviti poréxeamo uhá koëti neko poké'e, koane itúkeovomakamo ítuke amósenopono ikénépope, upánini âvoyea xe'éxa yanekôyo. ⁶ Ina koyuhó'inoakomaka Itukó'oviti koêkumo ne amósenopono ovó kó'iyeamo poké'e ákoti itukapu ítuke, koane itúkeovomo kaútiya, yoko komóhiyeokonomo kúveu koaturu séntu koeti xoénæ.

⁷ —Ina kixoá'ikomaka Itukó'oviti: “Imbihóponoatimo ne xanéhiko itukoâtimó ákau ne yamósenopono. Ikénépope, ínamo ipuhíkapea neko poké'e. Yane itukoâtimó ne mbáhoenoa itúkea yâye yara poké'e” kíxoane Itukó'oviti ne Âbraum. ⁸ Yane pahúkoane Itukó'oviti sirkunsidá kó'iyea ne Âbraum, koánemaka xe'éxa, yoko uhá koeti hóyeno xapákuke

amósenoponomo, hoénaxovope itúkeovohiko xanena Itukó'oviti. Ehane ápe Izáki, xé'a Âbraum. Oitú koené'e káxe ike ipúhikine, sirkunsidá kíxoane Âbraum. Paya'íne Izáki, ápe xe'éxa koéhati Njáko. Kene xe'éxaxapa Njáko, énomone neko ndusé koeti hóyeno, turi viyénoxapa.

⁹ —Enepohikonekôyo, kavánehiko Yûse, enepone âti, xoko íhae Ejítu. Kixínoakeneye, ahuxúkinovati okóvo neko âti vo'oku íyokeova kíxoaku há'a kátarakea. Itea ako kurí íxa Itukó'oviti ne Yûse. ¹⁰ Koítova ya uhá koeti kotíveti kixókonoku. Poréxoamaka hâna'iti itipánevoti koane exóneti nonékuke Farâo, natina Ejítu, eneponeko poréxoti Yûse itúkeovo pahúkoti ya poké'ixa Ejítu. Poréxoamaka éxea koêku ne uhá koeti apêti óvokuke. ¹¹ Ehane ápe êno himakati ya uhá koeti poké'ixa Ejítu. Enómaka kotíveti koekúti ya poké'ixa Kanâm. Ákone nîka neko voxúnokeneya. ¹² Eyekóxoane Njáko ápeyea êno nikokónoti ya Ejítu, pahúkoane neko xe'éxaxapa, enepohikoneko voxúnoekene, píheaya. Yoko inúxotikone pahúkoaya. ¹³ Ya pí'apeke pihóhiko, ina etó'okoa Yûse itúkeovo koati po'ínu. Yane éxoane Farâo neko iyénoxapa Yûse. ¹⁴ Pahúkoia Yûse neko po'ínuhiko veyóponea ne há'a, eneponeko Njáko, koane uhá koeti iyénoxapa. Yoko seténtai sinku koe uhá koéti neko iyénoxapa. ¹⁵ Yane ípokopovone Njáko ya Ejítu. Énomone ivókopovo, koánemaka neko voxúnoekene. ¹⁶ Itea omópokonohiko mûyo ya Síkem ekóxoponeokono xoko uhôro kehoéti mopoíke, enepone váneu Âbraum xoko xe'éxaxapa Ému mekúke —kíxovokoxoane Etévaum.

17 Ina koe'íkomaka:

—Ye'éxovone kaxena koúsokea Itukó'oviti neko koati emo'úti ákoti aukápapu, yuhó'ino Ábraum nóvo, yupihovó koéne ukóponea neko viyénoxapa ya poké'exa Ejítu. **18** Enoné'e xoénae ike ivókinevo Yûse, ehane úrukovo po'i pahúkoti. Yoko ako exa Yûse nekôyo. **19** Eneponeko náti, koati ahúkoti ya aupú'ikeati. Komohí kixo voxúnoekene, koane íkoitoponoahiko kotíveti. Pahúkomaka voxúnoekene kûrihikea neko inámatiko xe'éxa, kaha'aînoati ívohikeovo. **20** Énomone yaneko káxehiko, ipúhikone Muîse. Yoko yupíhova itúkeovo koati exóketi kalivôno. Kúveu mopo'âti kohê, ítoa êno yoko há'a hé'onea óvokuke. **21** Ikénepoke enepo iyonôa huveóke, ipokôa hé'onoaku, íníxopa ihine Farâo. Yane omópane óvokuke koexókexopati. Kutí kixópane koati xe'éxa. **22** Yoko aínovoo exóneti ya Ejítu íhikaxokono neko Muîse. Koati hâna'iti teyonéti nê'e, ênoti xunáko ya koyúhoyeake koáne ya uhá koeti ítuke.

23 —Koarénta koené'e xoénaena neko Muîse, kenó'okone isóneuke kahá'aya noíxoponea iyénoxapa, enepohikone izaraelíta. **24** Yaneko noíxoponeaku, ápe hóyeno íhae Ejítu isúkoti izaraelíta ákoti évotikoake. Noixoâne Muîse, ina kotixâa neko izaraelíta vaheréxinokonoti ítuke. Itúkopinoa ésa'i, koépeko neko íhae Ejítu. **25** Yoko ikútixati Muîse exoâtimo iyénoxapa itúkeovo páhoe Itukó'oviti koíteovahiko. Manírapo ako éxahiko kó'iyeanye. **26** Yaneko po'ípone káxe, noíxoanemaka Muîse ne iyénoxapa isukókoti. Ina kaha'a haxákea. Hara kíxoahiko: “Itínoe hóyeno, koati kepo'ínukokoti. Na koeti isíkinokoko?” kíxoanehiko.

²⁷ —Itea enepone hóyeno isúkoti po'ínu, okopo Muîse. Hara kíxo: “Inípono ìti kehá'ati kepáyasokinovovi, kehá'atimaka itíkivo yúhoikovoku ûti. ²⁸ Hainá'ikopomea kehá'ati képekinu kuteâti kíxeaku ne íhae Ejítu kiyakáxeke?” kíxoane. ²⁹ Kameáne Muîse neko yûho, oméxovone. Kohó'ine ya poké'e koéhati Midíyam. Koeku óveaya, ápene pi'âti xe'ëxa, hóyeno kalivôno.

³⁰ —Ikénepoke óvea koarénta koeti xoénae yaneko poké'e, koútata'ixinova áuju íhae vanúke xapákuke irúmene yúku, xoko kali xuve tikótí irumékoti. Yoko hane óvo poké'e ákoti ovâti, xérerekuke neko hána'iti mopôi koéhati Sinâi. ³¹ Koati hána'iti iyúpaxéova Muîse noixoâne neko koekúti, ina ahi'ókovaxo ivóko'okoponea. Yane apé koéne emo'u Vúnae kixoâti: ³² “Undi Itukó'oviti, kutípone yoxúnoekene Âbraum, Izáki yoko Njáko” kíxoane. Yoko hána'iti píkea Muîse, koane honónokea mûyo. Ako íta komómoyea. ³³ Ina kixoá'ikomaka Vúnae Itukó'oviti: “Víya ne piríkatana, vo'oku koati sasá'iti ra poké'e yókonukoku. ³⁴ Koati noinjoâti koítoponeovo kotíveti ne njanéna ya poké'ëxa Ejítu, koane ngameâtihiko varú'inevo koeku koítoponeovohiko kotíveti. Énomone evéñzekino ngoítoponeovahiko. Kó'oyene, keúsakapu, vo'oku mbahukópiti ya Ejítu” kíxoane Itukó'oviti.

³⁵ —Yoko énomone ne Muîse, púvone iyénoxapa itúkeovo yúhoikovoku. Harapepo kixókono: “Inípono ìti kehá'ati kepáyasokinovovi, kehá'atimaka itíkivo yúhoikovoku ûti” kixókono. Énomonemaka ne Muîse, páhoe Itukó'oviti itúkeovo tûti yoko koitóvati yaneko koutáta'ixinova áuju xoko xuve tikótí.

³⁶ Koati Muîse inuxópino viyénoxapa ipuhíkopea Ejítu. Kúveu koarénta koeti xoénae, êno iyupánevoti ítuke yoko po'ínuhiko koekúti, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke. Aínovone ítone itúkea ya koeku óvea poké'exa Ejítu, koáne yane mar iháxoneti Hararáno'evoti, koánemaka yaneko mêmum ákoti apêtiya. ³⁷ Koati Muîse itukoa yûho râ'a, yuhó'ino xanena ûti, uti íhae Izarâe. Hara kôe: “Xapákuke viyénoxapa, apêtimu po'i hóyeno kuteâti ûndi, noívokoemo Itukó'oviti itúkeovo porófeta koyuhó'yeati emó'u xapa xâne” kôe. ³⁸ Koatímaka Muîse opónoa neko mêmum ákoti apêti xapákuke neko êno xâne ho'uxóvoti, koane xokóyoke ne áuju yuhó'ixoati oúkeke neko hána'iti mopôi, enepone Sinâi, koane xapa voxúnoekene. Koatímaka Muîse namukôa neko yuhôti apêti xunáko ikó'inamakopeovi, enepone yuho Itukó'oviti, koane énomonemaka koyuhópinovea.

³⁹ —It ea ako akáha'a itúkea yuho Muîse neko voxúnoekene. Koati puvâtihiko, koáne ya isóneuke aúkopovohiko ya poké'exa Ejítu. ⁴⁰ Hara kixóhiko Âraum yanekôyo: “Itíkinavi okovo hokonéti, kuvóvonemo ûti, motovâti inúxinovi. Vo'oku enepone inuxópinoviti vipuhíkopea poké'exa Ejítu, ákone véxeo koêku” kíxoanehiko. ⁴¹ Énomone yaneko káxehiko, itükone okovo xe'exa váka ne xanéhiko, ina isukínoahiko hó'openo itukínoati ikó'iparaxoake. Ínamaka koyuíhiko, elóketihiko okóvo vo'ókuke neko kixovókuti ítuke vó'u. ⁴² Vo'ókuke ne kixóvokuhiko, ahíkuxopeova Itukó'oviti. Sikó kíxoane píhoheyea ikéneke po'i ho'eti, enepone heú koeti hékeréhiko ya vanúke, kuteâti koêku ne yútoe porófeta emó'uke

Itukó'oviti. Énomone ne koêti:

“Itínoe ílhae Izarâe, koeku yóvoheixi neko mêmum ákoti apêti kúveu koarenta koeti xoénae, undí'ikopomea képekino hó'openo itíkoti ike'iparaxonuke? Ako kalíhuina.

43 Kéxepukonoemaka kali péti, ipó ipo kixonéti, óvoku ihéyu'iki hékone koéhati Molóki, yoko okovo hékere koéhati Réfam, ainóvoti ítikenoe ya veô'u. Vo'oku kurí kixépinu, hekópoti koekúti kuteáti, mbahukópopitinoemo ya poké'e ákoti malîka yâtikeneye ya Mbabilonea” kôe ne yútoe porófeta —kíxovokoxoane Etévaum. **Amós 5.25-27**

44 Ina koe'íkomaka:

—Koati apêti óvoku Itukó'oviti xapákuke voxúnoekene. Énomone neko tabenákulu, ipó ipo kixonéti koeku yónoheyea xanéhiko yaneko mêmum ákoti apêti. Enepone tabenákulu, itúkoa Muîse kuteáti páhoenoa Itukó'oviti itúkea, kuteáti neko éxokoake Itukó'oviti inúxotike, kaha'aînoti Muîse íkutipasikea neko íkomumuxoake.

45 Enepone óvoku Itukó'oviti, ápenemaka ya kaxénake Njozûe. Ípohikoane voxúnoekene, koinoâti enepo itukópane poké'ixa neko émeuxa xanéhiko kópuhiu Itukó'oviti. Yoko ápeikomaka neko péti xapákuke viyénoxapaikene tukú koeti kaxena Ndávi. **46** Enepone Ndávi, koati hóyeno kóseanane Itukó'oviti. Épemo Itukó'oviti, enepone kuvóvonemaka voxú'ikene Njáko, yusíkea itúkinoa óvoku. **47** Itea Salúmaum, xé'a Ndávi, itukóvo koexépukoati neko hána'iti imokóvokuti, óvoku Itukó'oviti.

48 —Itea aka ava ovokúti, koéxepoe xâne, ne Itukó'oviti, enepone koati payásoti ya uhá koêti, kuteâtimaka koêku ne yútoe porófeta mekûke, enepora koêti:

49 “Vanúke indúko óvongu nandínea. Kene ra poké'e, kutí ngíoxa ómomikoku njêve' koe Vúnae Itukó'oviti. ‘Kutí'ikopomo itukóvo ovokúti mani ítikeinonunoe? Manímea apêti ómomikingoku ítikeinonu? **50** Hainá'ikopo ûndi itukôa uhá koêti ra koekúti apêti?’ ” kôe yútoe porófeta —kixovokoxoane Etévaum.

Izâiya 66.1-2

51 Ina kixovókoxopaikomaka Etévaum neko tutíhiko jûdeu:

—Itínoe xâne koati tiú'iti omíxone koane ákoti akutípo. Iti xâne exexeâti isóneu yoko kêno ne emo'u Itukó'oviti! Kéyekune kétiu'ikinoe yomíxone yokopâti ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, kuteâti kixoku itúkeovo neko yoxúnoekene. **52** Ako ápahuina porófeta ákoti itukapu íkoitoponone kotíveti yoxúnoekene. Enepohikonê'e, koépekexomaka ovoxe Itukó'oviti koyuhôati nôvo kenô'okeamo neko koati Ponóvoti Páhoe Itukó'oviti, enepone váherexinokemaka ítike koane képekeunoemaka, **53** itínoe namukoâti ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse, omínopike ánjuhiko, enepone ovóxe Itukó'oviti ukeâti vanúke, itea aka itíka —kixovokoxoane.

Kixoku ivókeovo ne Etévaum

54 Kamoné'e yuho Etévaum neko tutíhiko jûdeu, yupihovó koéneoxo ímaikinovahiko koane ngarútutukexea ôe. **55** Itea koati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko Etévaum. Yane pono-ponó

kixone ûke vanúkeke neko Etévaum koane noíxea êno uhé'ekoti uhapú'iti ukeâti xoko Itukó'oviti, koánemaka Jesus éxopeke Itukó'oviti, ⁵⁶ ina kôe:

—Koati imihé'okinonuti ra vanúke. Noínjopane ne Íhae Vanúke ikútipasikoponovoti xâne, xe'ó koyéti éxopeke Itukó'oviti xoko óvoku kapáyasokone Itukó'oviti —koéne.

⁵⁷ Yane vaúkexo neko okópoti Etévaum. Exexó kixónehiko kêno ya vô'u koane uhá kó'iyea éhahikeovo namúkoponea Etévaum. ⁵⁸ Yane káhakoane meúkeke yane pitivóko, ina hepokoâhiko ya mopôi. Enepohikone koyúhoti ákoyea aúnatí ítuke Etévaum, veyópohiko kápana muyókuke, ina kurikoâhiko xoko homoêhou koéhati Saûlu ⁵⁹ koeku hepókea Etévaum. Kene Etévaum, Jesus vaúko ya orásaum-ke. Ha koe yûho vaúkea:

—Unaém, nemúkapa ra omínjone —koéne.

⁶⁰ Yane ipuyuké koéne, koane kóhonokea emó'u kó'iyea:

—Unaém, hako ipihéponoahiko vo'ókuke ra váhere ítukeinonu —koéne.

Yane ivókovone.

8

¹ Yoko ínixoamaka Saûlu unáko koépekeokono ne Etévaum.

Koeku inâ puvokóno ne kutípotihiko Jesus

Yaneko káxe, turíxovone ápeyea ikoítoponoati kotíveti ne kutípotihiko Jesus ya Njeruzálem. Yane itóhineone uhá koéti neko kutípoti Jesus ya po'íke ipuxóvokutihiko ya Njúdeya koánemaka ya Samâriya. Poéhane ápostuluhiko ako itahínehea. ² Yoko ápe hóyenohiko teyoti Itukó'oviti ekoxóponoati neko

Etévaum, ikitívexoatihiko isóneuke ne koekúti. Yupihovó kôe íyokexeahiko vo'ókuke.

³ Kene neko Saâlu, koati vaheréxinoati ítuke ne kutípotihiko Jesus, kaha'âti uké'exea. Koêkuti ovokúti ûrukovoku nê'e, koeku inú'ikea hokoti Jesus-ya, kâhakoa meúkeke, hóyeno koánemaka sêno, omopâtihihi ika'ákovokutike.

Koyûho emo'u Itukó'oviti ne Filípi xapa íhae Samâriya

⁴ Kene neko kutípoti Jesus itohíneheoti, koyúhohiko emo'u Itukó'oviti koêkuti vékokuhiko.

⁵ Yoko Filípi, Samâriya yóno koane koyúhoyea koeku Kristu. ⁶ Koyuhóne Filípi xapa xâne, yupíhova ivávakeokono neko yûho. Koáhati noixeâti xanéhiko neko ítuke, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke. ⁷ Êno xâne ûroevó ndémoniu koítovone Filípi. Koati kohonókoti emó'u vaúkea ne ndémoniuhiko koeku ipúhikopea. Enómaka xâne isayú'ixovoti ákoti ehevákapu mûyo, koane mohéveu, koítovone Filípi. ⁸ Koati hána'iti elókeyea okóvo ne xanéhiko yane pitivóko vo'ókuke.

Koixómoneti koéhati Símaum

⁹ Yoko yaneko pitivóko, ápe hóyeno koixómoneti koéhati Símaum. Ítoa íkutipea xanéhiko ya Samâriya itúkeovo hána'iti ko'éxoneti, aupú'ikoati yane ítuke.

¹⁰ Heú koe xâne ivavákea yûho, kúteane xâne payásoti yoko ákoti apayáso. Hara koéhiko vo'ókuke:

—Enepora hóyeno, koati ovâti hána'iti xunako Itukó'oviti, íhaxinokonoke “Hána'iti Xunakótí” — koénehiko.

¹¹ Ivávakinokonoke neko Símaum vo'oku mekú'iyane itúkovo koixómoneti itükoti

iyupánevoti, aupú'ikoati ne xanéhiko yane ítuke. ¹² Itea kutipoâne xanéhiko ne yuho Filípi koyuhó'inoane koêku ne natífea Itukó'oviti xapa xâne koánemaka koeku Jesus Kristu, áhikovonehiko ya iháke Jesus, hóyeno koánemaka sêno. ¹³ Muhíkova neko Símaum, kutípoanemaka. Yane áhikokonone. Koêkuti yónoku Filípi, pihómaka ne Símaum ikéneke. Ako iríka. Koati hána'iti iyúpaxeovo ítuke Filípi, enepone êno hána'iti iyupánevoti ítuke, hoénaxovope ne xunako Itukó'oviti xokóyoke.

¹⁴ Eyékoxoanemaka ápostulu hiko ya Njeruzálem namúkeane emo'u Itukó'oviti ne íhae Samâriya. Yane pahúkinoahiko Pêturu yoko Xuâum.

¹⁵ Simoné'e evo Pêturu xapákuke, itúkinoa orásaua maka namúkanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, ¹⁶ vo'oku âvoyea evésekapa xokóyokehiko. Pohúneti ahíkovotinehiko ya iháke Vúnae Jesus. ¹⁷ Yane ípihone vô'u evo Pêturu tutíkupe neko xâne, yane namúkoanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti.

¹⁸ Noixoâne Símaum namúkeanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koeku ípihea vô'u evo ápostulu tutíkupe neko xâne, yane kahá'ane poréxea tiûketi evo Pêturu. ¹⁹ Hara kíxoa:

—Peréxanu xunakótí kuteâti xináko, motovâti namúkea Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne koêkuti ímbihone vô'um tutíkupe —kíxoane.

²⁰ Ina kixôa Pêturu:

—Koati metokeâti yenópi ipihóponovokutike xané kixepoâti ne tîketina. Inípono îti, ikítixati vanêti ne íparaxeovike Itukó'oviti, enepone Sasá'iti Omíxone!

²¹ Ákomo kalíhuina itíkivo ha'ine ûti yara itukéti, vo'oku ako panápu iséneu nonékupe Itukó'oviti.

²² Konókotiko ikétivexi iséneuke ne pehúnevo koane

kiríkopi. Yépema Vúnae kóseanayeopi. Ávaina avá'avo oxéne itúyopea ne vâhere iséneu. ²³ Koati ininjoâti yupíheovo kotíveyea iséneuke ne ákoyea ítea itíki kuteâti ra índuke. Ika'ó kixópi ne vâhere iséneu koeku yupíheovo íyekivoa itíki kuteâti ne índuke — kíxoane.

²⁴ Ina kíxo Pêtruru ne Símaum:

—Yépeminanuikopo Vúnae Itukó'oviti maka hákone yóno oúngeke kuteâti ne yiho'inonumeku —kíxoane.

²⁵ Uke'éxoane evo Pêtruru koyúhoyea emo'u Vúnae xapákuke neko xâne, aúkopovohiko Njeruzálem xoko vekópoku. Êno kálihunoe ípuxovoku samarítanu koyúhoakumaka ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus koeku pihópeahiko.

Tokôpo hóyeno íhae Etiópea ne Filípi

²⁶ Kene Filípi ápe ánjuna Vúnae kixoâti:

—Keúsakapu, pîhe ya íyeu úkeaku kásati. Hane víka xêne taru'úxoti mêmum ákoti apêti, enepone ukeâti Njeruzálem yonoti Ngâza —kíxoane.

Úkeane pího ne Filípi. ²⁷ Yoko ápe hóyeno íhae po'i poké'e koéhati Etiópea vekoâti neko xêne. Eunúku itukóvoye neko hóyeno, koane koati payásoti ko'itúkeinoti sêno koéhati Kandáse, natina Etiópea. Énomonemaka exôa koêku ne tiûketi ya natíxokuke Kandáse. Yoko ukopeâti Njeruzálem neko hóyeno, yónoku iháyu'ikoponea Itukó'oviti. ²⁸ Vataa koépo karósanake ixómoti yuhoíkopo emo'u Itukó'oviti yútoke porofeta Izâiya. ²⁹ Ina kíxo Filípi ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti:

—Yahí'akapa rakene karósa, yaxénapoа —kíxoane.

30 Ina ehakínova Filípi. Koeku ahí'okeova, koane kámea ne hóyeno yúhoikea emo'u Itukó'oviti yútoeke porofeta Izâiya, ina kixôa Filípi:

—Yéxoa kixó'ekone ne yího'iu?

31 Ina yumopâ neko hóyeno:

—Namo ngíxoaye énjea hákotimo kourápu'ikinonoati? —kíxoane.

Yane ítaikone Filípi evésenekuya ne ivú'e ivátakea xérerekuke. **32** Yoko eneponeko yúho'iu emó'uke Itukó'oviti, énomone ne koêti:

“Kutí kixókono su'ûso omonéti xoko koépekokonoku.

Kuteâti koeku ákoyea yaíka ne kali xe'ixa su'ûso enepo vate'íkokono, énomonemaka koéneye ákoyea yûho râ'a. **33** Yaneko yupíheovoku kixókonoku, ako ápahuina xâne ponoâti ne ítukeinoa. Ápeikopo itoâti kayúmakea váherevoko ne xanéhiko kûrivokoevo? Vo'oku koépekeokono, áko'one yara poké'e” koêti.

Izâiya 53.7-8

34 Ina kíxo Filípi neko hóyeno:

—Émbemopi keûrapu'ikinonoa kíxone ra porófeta. Kixopóvotimea? áko'o po'inu xâne kixómea —koéne.

35 Ina kouhápu'ikinoa Filípi kíxone. Koati koukeâti yútoeke porófeta koyúhoinoa koeku Jesus.

36 Ehánehiko itópono óvoku úne koeku yónea. Ina kôe neko hóyeno:

—Anéye úne. Motóvanemea ánjikeovo ya iháke Jesus? áko'o ápemea itopónuti.

(**37** Ina kixôa Filípi:

—Enepo heru'ó ixêa yomíxone kitípi ne Vúnae, motóva yáhikivo ya iháke kó'oyene.

Ina kixôa neko hóyeno:

—Ngutípoa itúkeovo Xe'exa Itukó'oviti ne Jesus Kristu —koéne.)

³⁸ Ina pahukôa ixíkeovo ne ivú'e. Pihóne úneke neko pi'âti. Yane áhikoane Filípi.

³⁹ Ipuhíkopeanehiko úne, má kixópane Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Filípi. Ákone naíke'exapa áhiu. Yane ukópononemaka neko hóyeno. Yoko koati hána'iti előkeyea okóvo koeku vekópea neko xêne. ⁴⁰ Kene Filípi, apé koépone ya pitivóko koéhati Azôtu. Koêkuti vekópoku yâtikeneye, koyúhopinoa emo'u Itukó'oviti ne xanéhikoya. Koatine kóye; tukú kixópa seôpo ya Sezâreya.

9

Hokôpo Jesus ne Saûlu

Át 22.6-16; 26.12-18

¹ Yoko koati ixómotiko oposí'ixoa Saûlu kíxoaku koépekexea ne kutípotihiko Vúnae Jesus. Koati kaha'âti uké'exea. Énomone pihíno xoko koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínotti jûdeu hó'eke ² epemóponoati koyuhópeti yonoti xoko inuxínottihiko itukéti íhikaxovokuke hó'e jûdeu ya pitivóko iháxoneti Ndamásku. Enepone koyuhópeti veyóponone, poréxoa iká'akea koêkuti kó'iyevoku íníxoponone, hóyeno koánemaka sêno, hokoâti ne ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, koane omópea ika'ákovokutike ya Njeruzálem. ³ Úkeane pího ne Saûlu. Koeku yé'exeane Ndamásku, apé koéne koati xúnati uhapú'iti ukeâti vanúke kouhápu'ikoati. ⁴ Yane íkorokovone Saûlu poké'eke. Ápemaka emo'úti kámone kixoâti:

—Saulú, imáko ké'iyivoku. Na koeti váherexino ítikeinonu?

⁵ Ina yumopâ Saûlu:

—Kuti îti Unaém?

—Undi Jesus, enepone váherexinoke ítike.

⁶ Yexépukapa, yûrukapa ne pitivóko, ínamo yexákakana ne nékone itíki —kíxoane.

⁷ Kene xánena Saûlu, xe'okó koéne, yunukú koéne. Kámohahiko neko emo'úti itea akó'oti inixâ neko koyúhoti. ⁸ Ina exepükopea poké'e neko Saûlu. Kahâ'a míhe'okopea ûke, ákone ínixa. Yane ápene namukeáti vô'u hirikoáti tukú koeti Ndamásku. ⁹ Mopó'a káxe ako ínixa. Ákomaka nîka, koane ákomaka énapu úne.

Noixópono Saûlu ne Anániya

¹⁰ Yoko ápe hóyeno ya Ndamásku kutípoti Jesus, koéhati Anániya. Yúho'ixoa Vúnæ ya kutí koeti hopúne.

—Ananiyá —kíxoane.

Ina yumopâ Anániya:

—Usó ngóye koékuti kevóxenuku Unaém.

Ina kixopâmaka Vúnæ:

¹¹ —Keúsakapuikopo, pîhe ya xoko rúva iháxoneti Ponóvoti, óvokuke hóyeno koéhati Njûda. Yapásikamo hóyeno koéhati Saûlu íhae Társu. Yara koeku kó'oyene, ixómoti itûko orásau.

¹² Mboréxoane ya kutí koeti hopúne ínixeopi yurúkovoti óvokuke, ipíheti veô'u tutíku motovâti ínixopea —kíxoane Vúnæ.

¹³ Ina yumopâ Anániya:

—Unaém, enóne xâne koyuhó'inonoati koêku ne hóyeno. Koati vaheréxinoati ítuke ne xanéhiko kesása'iupone ya Njeruzálem. ¹⁴ Epó'oxo koeku

símea yâyeke, ápe koyuhópeti ómone, ukeâti xoko tutíhiko sasedóti inuxínoti xanéhiko hó'eke, porexoâti iká'akea uhá koeti kutipópiti.

15 Ina kixôa Vúnae:

—Pîhe, vo'oku koati noívongoe itúkeovo ko'itúkeinonuti ne hóyeno. Koyúhotimo emó'um ya xapa xâne ákoti itukapu jûdeu, koáne ya nonéukehiko nâtí, koánemaka xapa íhae Izarâe.

16 Epó'oxo enjókoatimo kónokea yupíheovo koítoponeovo kotíveti índukeke —kíxoane.

17 Yane pihóne Anániya óvokuke Njûda. Urúkovone ovokútike, íphone vô'u tutíku Saûlu xaneâti kíxea:

—Saulú, iti mbo'ínu xoko Vúnae. Koati Vúnae pahúkonu yâyeke, enepone Jesus kautáta'ixinovopiti xenéuke xoko víkoku kino'óko yâkeneye. Pahúkinonuke yâye maka ínixepane, koane áxunaneoxomaka ne Sasá'iti Omíxone xikóyoke —kíxoane.

18 Énomone yaneko ókoku ôra, apé koéne koekúti irihíkopovoti ukopeâti ukékuke ne Saûlu kutí koeti xo'orópiti. Yane ínixopone, ina exepúkopo, yane áhikovone ya iháke Jesus. **19** Ike nikópea, xunápone koxé'u.

Koyûho koeku Jesus ne Saûlu ya Ndamásku

Ápe kali ye'á koetí'ye káxe óveako ne Saûlu ya Ndamásku kaha'íneatihiko ne kutípoti Jesus.

20 Énomone yanê'e, turíxovone ne Saûlu koyúhoyea koeku Jesus ya Ndamásku ya íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko, koyuhoâti itúkeovo koati Xe'exa Itukó'oviti ne Jesus. **21** Yupíhova iyúpaxeova uhá koeti kamoâti. Hara koéhiko vo'ókuke:

—Hainá'ikopo énomone ne koepékexoti kutípoti Jesus ya Njeruzálem? Hainá'ikopomaka mani simínoke yâye iká'akoponea yoko omópea iká'ae xoko tutíhiko sasedótí inuxínoti xâne hó'ake ûti ya Njeruzálem? —koénehiko.

22 Itea inamá'axo ukopóno itúkeovo éxoti koyúhoya koeku Jesus ne Saûlu. Enepohikoneko jûdeu ko'ovokuti ya Ndamásku, ákone éxina isóneu kixoku yumópea Saûlu. Koáhati kouhápu'ikoati Saûlu itúkeovo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, ne Jesus.

23 Xu'ilkénene, ina ho'uxóvo ne jûdeuhiko oposíkinoati isóneu ne Saûlu kixokumo koépeke.

24 Itea eyékoxoa Saûlu neko isóneunokono. Yoko káxe, yótí veyónehiko neko okopâti kóyonoyea páhapetea ne pitivóko kaha'âtihiko koépeke.

25 Itea ya yótí, íkoho'ixo Saûlu neko íhikauhiko, kopúhikopatihiko meúkeke yane pitivóko, evékopati oukeke ne îpi ya hána'iti sésta.

Saûlu ya Njeruzálem

26 Yane hane yonópo ne Saûlu Njeruzálem. Seopóneya, kahá'a ánavokoxopeova ne kutípotihiko Jesus, itea uhá kôe píkeahiko. Akó'oti akutípoahiko itúkeovo hokópotine Jesus. **27** Itea óma Mbaranâbe ne Saûlu xapákuke neko íhikau Jesus. Ina koyuhó'inoahiko koêku ne Saûlu xenékuke noínea Vúnae, koane ápeyeamaka yuhó'inoa Vúnae. Koyúhoinoahikomaka ákoyea píkone ne Saûlu enepo koyûho koeku Jesus ya Ndamásku. **28** Yane kahá'inepoane Saûlu ne kutípotihiko Jesus koêkuti yónokuhiko ya Njeruzálem, koane ako píka Saûlu koyúhoya koêku ne Vúnae. **29** Koyúhomaka

koeku Jesus xapákuke ne jûdeuhiko koyúhoti
emo'u ngerêku. Koati yumopâtihiko Saûlu.
Yane opósikonehiko kixókumo koépekea Saûlu.
30 Eyekóxoane po'ínuhiko kutípoti Jesus ápeyea
kaha'ati koépekea ne Saûlu, ómanehiko ya Sezâreya.
Ikénepoke ina iyonópamaka ya Társu.

31 Yoko ú'uhepe kóyehiko neko kutípoti Jesus
ya uhá koeti Njúdeya, yoko Ngálíleya koánemaka
ya Samâriya. Ákone okopâti. Tumúne yóno
koxuna'ixeovohiko ikéneke Vúnae koane ukóponea
itúkeovohiko teyoti Itukó'oviti, vo'oku huvó'oxea
Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, koane kuri'uxevomaka
yé'akeye ne kutípoti Jesus xapákuke.

Koitóvo hóyeno koéhati Éneya ne Pêturu

32 Kene Pêturu, ako tópi pitivóko vékoku. Po'íke
káxe, vekóponoamaka xapákuke ne kasásaiupo Jesus
ya pitivóko koéhati Lîda. **33** Énomone tokópea hóyeno
koéhati Éneya. Enepone hóyeno, oitu koene xoénae
óvoheixo ípeke, vo'oku itúkeovo isayú'ixovoti mûyo
ákoti ehevákapu. **34** Ina kixôa Pêturu:

—Eneyá, yexépukapa; koítovopine Jesus Kristu.
Keúnakapa ne peúke —kíxoane.

Énomone yaneko ókoku ôra, xépu koépone Éneya.
35 Noíxoa uhá koeti ko'óvokuti ya Lîda yoko Sârona
neko koítovone Pêturu, koane enó'iyea hokópoti
Vúnae Jesus vo'ókuke.

Koeku Ndórka exepúkopo ukópea xapa ivokóvoti

36 Ya pítivokona Njópi, ápe sêno kutípoti Jesus.
Tabíta koéha. Enepora ihâe, enepo sa'irí'okopovo
ya emó'uke ngerêku, Ndórka koëti. Enepone sêno,
é'exo kíxoixokono vo'oku únati kixoku itúkeovo,

koane vo'oku ixómoyea huvó'oxo xâne ákoti apeínoati. ³⁷ Yaneko káxehiko, ká'arinene neko sêno. Ehane ivókovo. Ahíkopokonone ne mûyo, ina omopókono ya kúveu ovokúti sôparatuke. ³⁸ Yoko enepone pi'âti pitivóko, Lîda yoko Njópi, ako ahíkaka. Eyekóxoane kutípotihiko Jesus ápeyea ne Pêturu ya Lîda, pahúkohiko pi'âti hóyeno xokóyoke épemoponea xanépea ya Njópi hú koêti. ³⁹ Koáne, xanépoanehiko Pêturu. Simoné'e, ina omâhiko sôparatuke xoko imópokonoku muyo Ndórka. Heú koéhiko neko sêno ivokóvoti îma ayákukuya Pêturu koane íyokexea, exókoatihiko ne hîxo yoko po'i ípovo úhe'oenoahiko Ndórka koeku ápeyeako. ⁴⁰ Ina pahukôa Pêturu ipúhihikopea meúkeke heú koêti neko xanéhiko. Yane ipuyuké koéne épemea Itukó'oviti xaneâti inonéxinova ne ivokóvoti koane kó'iyea:

—Tabitá, yexépukapa! —koéne.

Ina mihe'óko ûke neko sêno. Yane noíxone Pêturu, ina ivatákopo ípeke. ⁴¹ Yane namúkea vô'u Pêturu huvo'óxoati exépukopea, ina ihaxíhikoa Pêturu ne senóhiko ivokóvoti îma koánemaka ne po'ínuhiko kasásaiupo Jesus. “Harâ'apo” kíxovokoxoane.

⁴² Yoko eyékokonono neko koekúti ya uhá koeti Njópi. Éno kutípoti Vúnae vo'ókuke. ⁴³ Éno káxe óvoheixeia Pêturu ya Njópi óvokuke eyoti vakamóto, hóyeno koéhati Símaum.

10

*Koeku hóyeno koéhati Kôrneliu pahúkotí
húndaruhiko*

¹ Ápe hóyeno ko'óvokuti ya Sezâreya koéhati Kôrneliu. Itáleanu itukóvoye neko hóyeno. Yoko pahúkoti pôhuti séndu húndaru itúkovo, ainóvoti ítuke iháxakoku húndaru iháxoneti “Itáleanu”. ² Koati teyoti Itukó'oviti neko hóyeno, koane yuixóvoti itúkea ponóvoti nonékuke. Kúteanemaka koêku ne uhá koêtí ya óvokuke. Enómaka huvó'oxea ne ákoti apeínoati, koane kóyekunemaka itúkea orásbaum.

³ Po'i káxe ya kuteâti mopo'âti ôra ya kiyakáxe, ápe éxokoake Itukó'oviti ne Kôrneliu ya kutí koeti hopúne, itea ako imáka, iyukovó koyêti. Noixo ánju, ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke, ahi'ókovati.

⁴ —Korneliú —kíxoane ánju.

Pono-ponó kixínoane ûke Kôrneliu koane yupíheovo píkea.

—Kutíya unaém? —kíxoane.

Ina kixôa ánju:

—Ako inátapa okóvo Itukó'oviti ne kixeku itíki orásbaum, koánemaka ne kixeku ixómoyea huvó'oxo xâne ákoti apeínoati. ⁵ Kó'yene, pehuka yovóxe ya Njópi iháxikoponea hóyeno koéhati Símaum, yonópoti îha Pêturu. ⁶ Hane óko óvokuke po'ímaka koéhati Símaum, hóyeno eyoti vakamóto. Xe'ókuke mar óvo neko óvoku —kíxoane ánju.

⁷ Ehá'axo pihópo ne ánju, iháxikone pi'âti ahínoe ne Kôrneliu. Ina apémaka po'i húndaru iháxiu. Eneponê'e, koati huvo'óxoati ya óvokuke koane teyotímaka Itukó'oviti. ⁸ Ina koyuhó'inoahiko Kôrneliu uhá koêtí neko yuhó'inoa ánju. Yane pahúkoanehiko ya Njópi.

Noíxone Pêturu ya kutí koetíke hopúne

⁹ Yaneko po'ípone káxe ya koeku vékea xêne yonoti Njópi neko páhoehiko Kôrneliu, koane yé'exea neko pitivóko, énomone yaneko ôra, pihóně ne Pêturu omómkokutike oúke péti itukóponoti orásau. Yoko itumúkotine káxe yanekôyo. ¹⁰ Koati epékoatine hímakati ne Pêturu, itea koêkuiko ixómoyea koúsokinokona ne nîka, apé koéne éxokoake Itukó'oviti ya kutí koeti hopúne itea ako imáka, iyukovó koyêti. ¹¹ Hara noíxo vanúke imihé'okinoati. Yane ápene kutí koeti hána'iti ramápu'i ípe ika'oké kíxeokono koaturu koeti kêno koévesekeokono ukeâti vanúke. ¹² Kûveuke, ápe hó'openo, heú koeti kó'yeovoku apêti koaturu koeti hêve, koánemaka ne há koeti poké'eke yoneâti hûra, yókomaka hó'openo ôti. ¹³ Ina apê emo'úti kámone Pêturu. Hara kôe:

—Yexépuka Peturú. Képeka koêkuti yarâ'a ínamo nikêa —koéne.

¹⁴ Itea hara kixópa Pêturu:

—Ako kalíhuina Unaém, vo'oku ako níngaeaku kuteâtihiko râ'a ákoti asasá'i nenékuke, ákotimaka parexâ hó'e ûti níkeokono —kíxoane.

¹⁵ Ina apépomaka emo'úti kixoti Pêturu:

—Enepora kasás'a'iupo Itukó'oviti, hako keyuhôa itúkeovo ákoti asasá'i —kíxoane.

¹⁶ Mopó'a koéneye, ina omopókono vanúkeke neko kutí koeti ramápu'i ípe.

Símo xoko Pêturu ne páhoe Kôrneliu

¹⁷ Kene ne hóyenohiko páhoe Kôrneliu, épemonehiko óvoku Símaum. Koeku ixómoyea itúkinoia isóneu Pêturu kixó'ekone neko koekúti éxokoake Itukó'oviti, xe'okó kóyene neko pahoéti pahapétike. ¹⁸ Ina ihaxíkohiko ko'óvokuti,

epemoâtihiko ápeyea hóyeno koéhati Símaum, yonópoti ïha Pêturu okoâtiya. ¹⁹ Yoko ya koêkuiko ixómoyea itükinoia isóneu Pêturu kixó'ekone neko noíxone éxokoake Itukó'oviti, hara kíxoa Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti:

—Simóne pi'âti hóyeno oposíkopiti. ²⁰ Yexépuka, yevésekina ínamo yaxenápoa. Hako poe'aínoa iséneu vo'oku undíne pahukoâhiko yâkeneye —kíxoane.

²¹ Yane evésekinoanehiko Pêturu koane kíxeahiko:

—Undíne ne yopósiupono. Na koeti simíneno?

²² Ina yumopâhiko:

—Uti páhoe hóyeno koéhati Kôrneliu, kali payásoti húndaru. Enepone hóyeno, koati ponóvoti ítuke koane teyotímaka Itukó'oviti. Ínixoa heú koeti jûdeu itúkeovo itípakovoti. Ápe ánju íhae vanúke, sasá'iti ovoxe Itukó'oviti pahukoâti iháxikeopi óvokuke motovâti kámokenoya yemó'u —kíxoanehiko páhoe Kôrneliu.

Xanépoa Pêturu ne ihaxíkoponoati

²³ Yane ítaikoane Pêturu neko hóyenohiko ûrukeovo ovokútike koane imókeakone yaneko yóti. Yuponíne, koúnakovone ne Pêturu ina xanepoâhiko.

Ápemaka po'ínuhiko kutípoti Jesus íhae Njópi xaneâti. ²⁴ Yaneko po'ípone káxe, simónehiko ya Sezâreya. Yoko ho'úxoanehiko Kôrneliu ne iyénoxapa yoko po'i húpiu, enepohikone koati ínikone, kuxotínehiko Pêturu. ²⁵ Ehá'axo mani ûrukovo ne Pêturu, îtokopovane Kôrneliu koane ipuyuké kó'iyeanie nonékuke kutí kixoâti Itukó'oviti.

²⁶ Itea pahúkoa Pêturu exépukopea. Hara kíxoa:

—Undímaka xâne kuteátine îti. Yexépukapa! —kíxoane.

²⁷ Koeku yúho'ixeá Pêturu, koánemaka ûrukeovo ovokútike. Tokononé koene êno xanéya ho'uxoké koyêti kuxoíxoati. ²⁸ Ina kixovókoxoa Pêturu:

—Yéxoanoe indúkeovo jûdeu koane ákoyea sikákana jûdeu ánavokoxeovo xâne ákoti itukapu jûdeu. Muhíkova vahí'okeova, ako paréxakana úti. Itea éxokonoa Itukó'oviti ákoyea omótova ngíxeaneyeykoêkuti xâne. Ako yusíka kutí ngíxeá ákoti asasá'i koane ákoyea aínavangaxapa. 29 Énomone ákoino mitatahí ángoe enepo pehûko ihaxíkopononuti. Kó'oyene yéta'akanu ihéxikinonuke —kíxoane.

³⁰ Ina kixôa Kôrneliu:

—Mopó'apoane káxe ikéne, yunzó'ixoti Itukó'oviti óvonguke koené'ekene ya mopo'âti ôra ya kiyakáxe, orana vitúkope orásau. Yane apé kó'inonune kutí koeti hóyeno koati ú'uga koyêti ípovo. ³¹ Ina kixônu: "Korneliú, kámoa Itukó'oviti ne yorásau. Ako inátapa okóvo ne kíxeaku hivó'oxi ne xâne ákoti apeínoati. ³² Kó'oyene pehuka yonoti Njópi iháxikoponea hóyeno koéhati Símaum yonópoti ïha Pêturu. Xoko po'ímaka hóyeno koéhati Símaum óko, hóyeno eyoti vakamóto. Xe'o mar óvo neko óvoku" kixónune. ³³ Yane ákone ingá'akarixa mbahúkea ihaxíkoponopiti. Aínapo yákoe kino'óko. Kó'oyene ho'uxoké kóye ûti ya nonékuke Itukó'oviti. Usokó kóye kámokenoya ûti uhá koéti ne páhoenopi Vúnae keyúhoinovea —kíxoane Kôrneliu.

Koeku yuhó'inoa Pêturu ne Kôrneliu

³⁴ Ina kixovókoxoa Pêtuру:

—Kó'oyene énjoaneexo ákoyea naívakaxa xâne ne Itukó'oviti. Kutíkokone uhá koeti xâne nonékuke.

35 Epó'oxo ya koêkuti poké'e óvozikoku xâne

yara kúveu mêmum, úhepeti isóneunoa Itukó'oviti ne xâne teyoâti koane ponoâtimaka ne kixoku itúkeovo. ³⁶ Yéxoanoe koêku ne ihíkauvoti páhoe Itukó'oviti xapa íhae Izarâe, enepone inámati ihíkauvoti omínotti xâne unako koêku ikéneke Itukó'oviti ya xoko Jesus Kristu, Únae uhá koeti xâne. ³⁷ Yéxoanoe herumó kó'yeane Njúdeya ra ihíkauvoti turixeôvoti ya Ngalíleya, ikénepoke kaxena Xuaum Mbátita koyúhoya xapa xâne koane áhikexea iháke Itukó'oviti. ³⁸ Énomone ne ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus íhae Nazâre, enepone poréxoake Itukó'oviti hána'iti xunáko koáne yupíheovo xuná'yea ne Sasá'iti Omíxone xokóyoke. Ako tópi vékoku ne Jesus itúkoti únati vo'oku ápeyea Itukó'oviti xokóyoke. Koítovomaka kixeóvovoti xâne íkoitoponone kotíveti Ndeápu. ³⁹ Noínjoa ungékuke, koane noíxoamaka nza'ínehiko uhá koêti neko ítuke Jesus ya Njeruzálem, koánemaka ya uhá koeti poké'ixa ûti, uti jûdeu. Énomonemaka koepékokono, ikokókonoti kuruhúke. ⁴⁰ Itea koéxepukopa Itukó'oviti koukópeati xapa ivokóvoti ya mopó'apeke káxe ike ivókinevo. Poréxoamaka Itukó'oviti noíxopeokono ikéneke exépukopine. ⁴¹ Haina uhá koeti xâne noixópati, vo'oku tumúneke ápepe ne koekúti, ápe xâne noívokoe Itukó'oviti noíxopeamo. Énomone ûndi yoko nza'ínehiko, uti kaha'íneati ne Jesus xe'o mêsá óvoku nikokónoti yoko ekâti ikénepoke exépukopine ukópea xapa ivokóvoti. ⁴² Ina pahukó'ovimaka koyúhoya uti emó'u xapa xâne, koane véxokea xanéhiko itúkeovo énomone noívokoxo ne Itukó'oviti éxokopeamo yonópoku uhá koeti xâne, kúteane

xâne iyukóvitiko koánemaka ne ivokóvitine.

43 Énomonemaka koyúho ne heú koeti porófeta, enepohikone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke, exókoviti itúkeovo ya iháke Jesus kotúyopeovomo pahúnevo ne pöhutihiko koxé'u xâne kutipoâti – kíxovokoxoane Pêturu.

Namukoâne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu

44 Ixómoiko koyûho ne Pêturu, evésekone ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke uhá koêti neko kamokénoti emo'u Pêturu. **45** Enepohikoneko jûdeu kutípoti Jesus xánena Pêturu, yupíhova iyúpaxeovo vo'oku ikó'iparaxeokonoanemaka xâne ákoti itukapu jûdeu ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti. **46** Kámea evo jûdeu ne yûho enepo koyûho po'ínuhiko yuhôti ákoti itukapu éxone koane iháyu'ikea Itukó'oviti. Ina kôe ne Pêturu:

47 —Ápeikopo motovâti itópea áhikeovo râ'a ya iháke Jesus? Vo'oku aínovonehiko namúkotine Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kuteâti koêku yanekôyoke inâ namukôa ûti, uti jûdeu.

48 Yane pahúkoane Pêturu áhikeovohiko ya iháke Jesus Kristu. Ina itaíko Pêturu neko xanéhiko âvoyea pihápa, kaha'aînoatihiko óveako xapákuke kali ye'a koetí'ye káxe.

11

Koyuhópo koeku ítuke ne Pêturu

1 Ehane eyékoxoa ápostuluhiko yoko po'ínuhiko kutípoti Jesus ya uhá koeti Njúdeya kutípeanemaka emo'u Itukó'oviti ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu. **2** Itea seopóne Pêturu ya Njeruzálem,

poé'ainoa isóneu po'ínuhiko jûdeu hokoti Jesus, inixoâti ákoyea yusíka aínavokoxeovo xâne ákoti sirkunsidá akôe. Hara kixóhiko Pêtu:

³ —Imáko kêku yûrukoponivo óvokuke xanéhiko ákoti sirkunsidá akôe, keha'íneatimaka níki! — kíxoanehiko.

⁴ Yane heú kíoxa kayúmakopinoa Pêtu kixoku koêku. Hara kíxovokoxoa:

⁵ —Ixómoti indûko orásau yanekôyoke ya pítivokona Njópi, apé kôe éxonuke Itukó'oviti ya kutí koeti njopúne, itea iyukovó ngoyêti. Noinjo koekúti kutí koeti hána'iti ramápu'i ípe ika'oké kixeókonoti koaturu koeti kêno evesékinonuti ukeâti vanúke. Ako ahíkapananu ókoku. ⁶ Ina ngomomâ'axo kúveuke. Yane noínjone hó'openoya. Ape apêti koaturu koeti hêve, yoko ipúhokovoti, yoko há koeti poké'eke yoneâti hûra, koánemaka hó'openo ôti. ⁷ Yane ngamone emo'úti kixónuti: "Yexépuka Peturú. Képeka koékuti yarâ'a, ínamo nikêa" kixónune. ⁸ Ina ngixôa: "Ako kalíhuina Unaém, vo'oku ako níngaeaku kuteâti hiko râ'a, koekúti ákoti asasá'i nenéku, ákotimaka parexâ hó'e ûti níkeokono" ngíxoane. ⁹ Ina apépomaka ne emo'úti inu'íxoti vanúkeke kixónuti: "Enepora kasásá'iupo Itukó'oviti, hako keyuhôa itúkeovo ákoti asasá'i" kixónune.

Yoko pí'apene yanê'e. ¹⁰ Mopó'a koéneye ina omopókono uhá koêtí vanúkeke.

¹¹ —Énomone yaneko ókoku ôra, simóne mopo'âti hóyeno pahoéti ukeâti Sezâreya oposíkopononuti yaneko ovokúti óngoku. ¹² Ina exókonoa Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ngónokea njanépeahiko ákoti opoé'ainoa inzóneu. Enepora sei koeti po'inu ûti

xoko Jesus apêti njokóyoke kó'oyene, aínovone njánenamaka. Heú koe ûti vûrukeova óvokuke ne Kôrneliu. ¹³ Yane koyúhoínovine noínea ánju, ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke, xe'ó koyêti nonékuke ya óvokuke. Hara kíoxa ánju: "Itika péhoe ya Njópi ihaxíkoponoti hóyeno koéhati Símaum, yonópoti ìha Pêturu. ¹⁴ Énomonemo koyuhó'inopi kixeku ítivoamo ne pehúnevo, koánemaka uhá koéti ne ìhae yóvokuke" kíxoane. ¹⁵ Ndurixóvone ngoyúhoínoahiko, evésekone ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti oúkekehiko kuteâti koeku inúxotike xoko ûti, uti jûdeu. ¹⁶ Yane puyákoponovane ongóvo neko yuho Vúnae yaneko kixo'ovi: "Kaná'uti itûkeovo úne áhikea xanéhiko ne Xuâum, itea yahíkokonotinoemo, haínati ya úne, itea ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti" kixó'ovi. ¹⁷ Koeku kíxeaneyeye Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu, iko'íparaxoatimaka kuteâti poréxovike koeku kutípea ûti ne Vúnae Jesus, yusíkoikopo poé'ainoa inzóneu? Eneponi angoéneye, mani ongópoti Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

¹⁸ Kamoánehiko neko yuho Pêturu, úhepeponehiko isóneu koane iháyu'ikeahiko Itukó'oviti. Hara koéhiko:

—Poréxoamaka Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea, kutí'inoke apeínoatihiko ne inámapoti apéyeati ákotinemo hunókoku xoko Itukó'oviti —koénehiko.

Inâ turixóvo ìhaxeokono hokoti Kristu ne kutípotihiko Jesus

¹⁹ Ako tópi itóhineheoku neko kutípotihiko Jesus vo'oku ápeyea ikoítoponoati kotíveti ikénepoke koépekeokono ne Etévaum. Ápe yonoti tukú koeti

Fenísea, Xípere yoko Antiokíya. Koêkuti vékokuhiko, koane koyúhoyea emo'u Itukó'oviti. Itea poéhane jûdeuhiko koyúhoinoa. ²⁰ Kene po'ínuhiko íhae Xípere yoko Sîreni, hane yóno Antiokíya, koyuhoâtimaka xapákuke xâne ákoti itukapu jûdeu ne inámati ihíkauvoti omínovike Vúnae Jesus. ²¹ Yoko êno xunako Vúnae xokóyokehiko kutí'inoke ênoti xâne ku-tipoâti ne ihíkauvoti koane hokópoti Vúnae.

²² Enepohikone hokópoti Jesus ho'uxínovoti ítuke Vúnae ya Njeruzálem, eyékoxoane neko koekúti. Yane pahúkohiko Mbaranâbe ya Antiokíya. ²³ Simoné'e ne Mbaranâbeya, yupihovó koe elókeyea okóvo, noixoâti ne seánako Itukó'oviti oúkekehiko neko xâne, koane enékeahikomaka uhá koêti neko xâne kónokea kóxuna'ixeovo ikéneke Vúnae koane ákoya aúkapapu ikéne. ²⁴ Yoko koati únati xâne ne Mbaranâbe, koane xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke, yoko hána'itimaka kúveovo Itukó'oviti. Koati ênoti xâne hokópoti Vúnae yanekôyoke.

²⁵ Yane pihóne Mbaranâbe ya pitivóko iháxoneti Társu oposíkoponoti Saûlu. ²⁶ Inixóponoane, ina omâ ya Antiokíya. Kúveu pôhuti xoénae, kóyekune ho'úxeovohiko yane imokóvokuti, koane yupíhova êno xâne íhikau. Koati ya Antiokíya turíxeovo íhaxeokono hokoti Kristu neko kutípotihiko Jesus.

Koyûho Âgabu ápeyeamo êno hímakati

²⁷ Yaneko káxehiko, ápehiko porófeta íhae Njeruzálem yonoti Antiokíya. ²⁸ Ápe koéhati Âgabu xapákuke exepúkoti koyúhoyea ya xunáko ke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ápeyeamo êno hímakati ya uhá koeti kúveu mêm. Yoko kaxénake

Kalaûtiu, enepone koati payásoti nâti, ápeyea nê'e. ²⁹ Enepohikoneko kutípoti Jesus ya Antiokýa, koúsovonehiko isóneu pahúkeamo kali huvó'oxeakehiko neko kutípoti Jesus ya Njúdeya. Yé'akeye apeínoati exôa pôreu pöhutihiko. ³⁰ Yane pahúkoane ne huvó'oxopehiko xoko Mbaranâbe yoko Saûlu omínoahiko xapákuke neko inuxínnotihiko ítuke Itukó'oviti ya po'íke imokóvokutihiko.

12

Koépeko Teâku ne Êrodi ina ika'ákoma Pêturu

¹ Yaneko káxehiko pahúkoia Êrodi, enepone nâti, iká'akeokono ne po'ínuhiko kutípoti Jesus. Koati kaha'âti íkoitoponeahiko kotíveti. ² Pahúkonemaka koépekeokono Teâku, po'inu Xuâum, ya hâna'iti pirítau. ³ Noixoâne Êrodi ínixeia jûdeuhiko unátiyea ne ítuke, pahúkonemaka ika'ákoti Pêturu ya xapa kaxena áyui jûdeuhiko hó'eke, enepo nikohíko pâum ákoti kohiyákoati. ⁴ Namukónnehiko Pêturu, ina kurikôa ika'ákovokutike xoko dizései koeti húndaru koyonoâti. Koaturú koaturu kôe koyonoâti, koane ahe'ó ahe'o kixókoko. Yoko isóneu ne Êrodi ómeani Pêturu nonékuke xanéhiko ikénépoke ne ayuítí, enepone iháxoneti Páskoa, motovâti koépekeia.

⁵ Koeku óvoheixeia ika'ákovokutike ne Pêturu, ákonehiko âka itúkinoia orásau po'ínuhiko kutípoti Jesus ixómoti ho'uxínovo ítuke Itukó'oviti. ⁶ Yaneko yóti, koâti tumúneke ne káxe mani iháxikeaku Êrodi ne Pêturu nonékuke xanéhiko koépekeokono, ú'uhepe kóye imókea ne Pêturu upánini ika'ó kóye ya pi'âti korénde kukúkeke pi'âti húndaru. Ina apé'ikomaka

po'i koyonoâti páhapeteake ne ika'ákovokuti. ⁷ Yane apé koéne ánu íhae vanúke, ovoxe Vúnae, simoâti ne Pêturu. Uhapu'í kíxoane neko ika'ákovokuti. Ina yurôko xérere Pêturu koyúkoati. Hara kíxoa:

—Yéhakapu yexépuki —kíxoane.

Énomone yanê'e, ikúxeopone neko korénde ikávo'u. ⁸ Ina kixoá'ikomaka ánu:

—Keúnakapapu, itíkapa ne piríkatana —kíxoane.

Koáne, itúkopane Pêturu. Ina kixopâmaka ánu:

—Itíkapamaka keápana ínamo hekapánu —kíxoane.

⁹ Yane ipúhikopeane ika'ákovokuti ne Pêturu. Hokó kixópone ánu, itea ako koati éxea itúkeovoxo kaná'uti neko koéku, áko'o áko'yea. Kutí kó'inoa hopúne. ¹⁰ Anu'úkopanehiko neko inúxoti ókoku koyónoti, koáne ne pí'ape, ina itopónoa ne pahapéti havâva urúkopovoti kúveu pitivóko. Seopâne, imíhe'okone ne pahapéti ákoti mihe'ókoati. Ipuhíkopeanehiko, vekópone ya none ovokúti. Kali tumûneke, pohú koépone ne Pêturu, pihópone ne ánu. ¹¹ Ina kôe isóneu ne Pêturu noixoâne itúkeovo kaná'uti neko koéku: “Énjoane itúkeovo kaná'uti paúkinonu Vúnae ánjuna koíteovonu ya mani kixónuku Érodi yoko ya mani uhá koeti kúxone jûdeuhiko kíxeonu” koéne isóneu.

¹² Ina itûko isóneu ne Pêturu kixóvokumo, yane pihóne óvokuke Mâriya, eno Xuâum. Énomone neko Xuâum yonópoti îha Márku. Énomone ho'úxovo êno xâne itukínoati orásau. ¹³ Simoné'e ne Pêturu pahapétike nonékuke ovokúti, ina ihapápako vô'u. Yane ipúhiko ovoxéti koéhati Rôdi noiixóponoati itukóvotiy. ¹⁴ Exó kixóponoa ârunoe itúkeovo emo'u Pêturu, itea ya koékuni míhe'okinoa pahapéti

motovâti ûrukeovo, kayú koépone ehákopeovo éto'okoponea po'ínuhiko itúkeovo Pêturu. Koati yupihóvotine elókeyea okóvo neko ârunoe. **15** Ina kixoáhiko éto'oe:

—Koati iti pepokéxovot! —kíxoanehiko.

Itea inamá'axo koyuhôa ârunoe itúkeovo kaná'uti. Ina kixopâhikomaka:

—Ávaina koípihapatina Pêturu nê'e —kíxoanehiko.

16 Kene Pêturu, óvaikone meúkeke ixómoya ihápapako vô'u. Ehane míhe'okinoahiko. Noixoânehiko itúkeovo koati Pêturu, hána'iti iyúpaxeovahiko. **17** Ina koexépuko vô'u ne Pêturu pahukoâti kóyunuhikeovo. Yane kayúmakopinoanehiko kíxoaku Vúnae veýópea ya ika'ákovokutike. Ina koemáka hunókokuke:

—Yokóyuhopinoamaka Teâku yoko po'ínuhiko ûti xoko Jesus —koéne.

Yane pihópone po'íke ovokúti.

18 Yuponíne, koyó'ikene neko húndaruhiko. Akó'oti exêa koêku ne Pêturu. **19** Pahukoâne Érodi oposíkoponoati, ácone ínixapanahiko. Yane épemo'ikoane Érodi ne húndaruhiko koyonoâti kixoku koêku, ina pahukôa Érodi koépekeokonohiko. Ikénepoke neko koekúti, pîho ne Érodi Sezâreyake ukeâti Njúdeya. Kali ye'á koe káxe óveaya.

Ivokóvo Érodi

20 Yanekôyoke koati imaíkinovati Érodi ne xanéhiko íhae Tíru yoko íhae Sídom. Enepohikone xâne íhae neko pitivókohiko, kutikokó koéne isóneu noíxoponea Érodi, iyuní'ikoponoati, kaha'aînoati unátipea isóneunoahiko, vo'oku itúkeovo poké'exa

Êrodi úkea nikáhiko ne íhae Tîru yoko Sîdom. Inúxotike, yúho'ixoponohiko koati payásoti ko'itúkeinoti nâti koéhati Mbalástu, enepone éxoti uhá koeti koekúti óvokuke Êrodi. Énomone porexôa ûrukeovohiko xoko nâti yúho'ixoponeahiko.

21 Yane ápe káxe ixíkoaku Êrodi símeahiko nonékuke. Yaneko káxe, itükone koati uhé'ekoti ípovo ne Êrodi, iyóyonevo koeku itúkeovo nâti. Yane ivátakone xoko ivátakoku natínea, ina koyûho. **22** Ina kohonóko emó'u neko xanéhiko ihayú'ikoati. Hara kôe yûho iyúni'ikeakehiko:

—Koati kuteâti yuho íhae vanúke râ'a. Hainá'ikopo yuho xâne! —koénehiko.

23 Énomone yaneko ókoku ôra, ápe ánjuna Vúnae ipihóponoti Êrodi vo'oku ínixeia unáko neko iháyu'ikeokonoke. Yoko poéhane Itukó'oviti motokêa kíxeokononeye iháyu'ikeokono. Ápe kanêti nikeâti mûyo, ivókovane Êrodi vo'ókuke.

24 Kene ne emo'u Itukó'oviti, inamá'axone ukopóno.

25 Enepone Mbaranâbe yoko Poûlu, uséxonehiko ítuke ya Njeruzálem, káyukopovohiko ya Antiokiya. Xuâum xanépo, enepone iháxonetimaka Márku.

13

Perekáxopono ne Mbaranâbe yoko Poûlu ya po'íke poké'e

1 Ápehiko porófeta yoko ihíkaxoti ya xapákuke kutípoti Jesus yane imokóvokuti ya Antiokiya. Ká'aye koéhahiko: Mbaranâbe, Simeum Nîje, Lúsiu íhae Sîreni, Saûlu, yoko Manâem, enepone

koéxoceu ha'a Érodi, ha'ínemaka Érodi itukóvoikohiko kalivôno. ² Po'íke káxe koeku ho'úxinovohiko ítuke Vúnae, koane jejuá kó'iyehiko oposíkoti xunako Itukó'oviti, hara kíxoahiko Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti:

—Hexákina ne Mbaranâbe yoko Saûlu itúkeahiko ne itukéti inzáxikinoake —kíxoane.

³ Koêkuiko jejuá kó'iyehiko yoko itúkea orásau, ípiphonehiko vô'u tutíkuke Mbaranâbe yoko Saûlu, koane pahúkeahiko itúkea ne páhoenoa Vúnae itúkea.

Koixómoneti koéhati Élima

⁴ Yaneko pahukoâne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Mbaranâbe yoko Saûlu, pihónehiko ya pitivóko koéhati Seleúsiya. Énomone namúkea hána'iti vatéke yonoti kali poké'e koéhati Xípere kukúke úne. ⁵ Simoné'e ya pitivóko koéhati Salámina, koyúhonehiko emo'u Itukó'oviti ya sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Yoko Xuaum Márku huvo'óxoahiko. ⁶ Taru'úxoanehiko heú koéti neko kali poké'e, yane simóne pitivóko koéhati Páfu. Énomone tokópeahiko jûdeu koixómoneti, itoti itúkea iyupánevoti, itea haináya xunákoke Itukó'oviti. Mbarjézu koéha. ⁷ Hane óvo xoko hóyeno koéhati Sesiú Poûlu, ngovenâdo yaneko kali poké'e. Yoko koati hóyeno ko'isóneuti neko ngovenâdo. Iháxico Mbaranâbe yoko Saûlu nê'e, vo'oku kahá'aya kámokenoya emo'u Itukó'oviti.

⁸ Itea okópa koixómoneti ne Mbaranâbe yoko Saûlu. Yoko Élima koéhamaka neko koixómoneti sa'irí'okopovo ïha ya emó'uke ngerêku. Ako akáha'aino ngovenâdo kutípea emo'u Itukó'oviti.

⁹ Yane pono-ponó kixínoane ûke Saûlu, enepone iháxonetimaka Poûlu. Yoko koati xúnati Sasá'iti

Omíxone Itukó'oviti xokóyoke koeku sayá'ikea.
Hara kíoxa:

10 —Koati iti xe'exa Ndeâpu. Ainovó koe semekénovo'iti yoko váhere koekúti ovô xikóyoke. Iti ka'anáneti uhá koeti únati koekúti. Namo hunóko képoe'aki ne ponóvoti ihíkauvoti íhkaxovike Vúnae?
11 Kó'oyene ipihóponopitinemo Vúnae, kemítitinemo. Ákonemo ínixea ra uhápu'ine káxe yara ye'á koeti káxe —kíxoane Poûlu.

Énomone yaneko ókoku ôra, apé koéne kopúvahiyea ûke neko hóyeno. Ehane ako ínixa. Yakukuhii kóyene oposíkoti hirikoâti. **12** Noixoâne ngovenâdo neko koekúti, kutípoaneoxo. Yupihovó koe iháyu'ikea ne ihíkauvoti ítuke Vúnae.

Aukópovo Xuaum Márku ya Njeruzálem

13 Ukeâti Páfu, namúkone hána'iti vatéke ne Poûlu yoko xánenahiko. Hane yonóhiko pitivóko koéhati Pérji ya Páfilea. Kene Xuaum Márku, káyukopovone ya Njeruzálem, kurí kixone evo Poûlu. **14** Ukeánehiko Pérji, pihónehiko ya Antiokíya, pitivóko ovoti Písiteake. Ya sâputu pihónehiko ya íhkaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Urúkovanehiko, ina ivatáhiko. **15** Usoné'e yúhoikeokono ne emo'u Itukó'oviti yútoeke Muîse yoko yútoeke porófeta, ina epemôa tutiyehikoya ápeyea emó'u ne evo Poûlu. Hara kíoxa ítaikea:

—Itínoe viyénoxapa íhae Izarâe, enepo áva yemó'u yenékike ra xanéhiko, yokóyuhoa kó'oyene — kíxoanehiko.

Yuho Poûlu ya Antiokíya, pitivóko ya Písitea

16 Yane exépukone Poûlu, ina koexépukinoa vô'u pahukoâti yunukú kó'iyea. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe iyénonjapa íhae Izarâe, koane itínoe ákoti itukapu jûdeu teyotímaka Itukó'oviti, yakámokenonu. ¹⁷ Koati Itukó'oviti, Únae xanena ûti, uti íhae Izarâe, noivókoxo voxúnoekene. Énomonemaka porexôa yupíheovo ukóponeahiko yaneko óveaku poké'exake Ejítu, ina veyohíkopamaka ya hána'iti xunáko. ¹⁸ Ako ímaxapahiko Itukó'oviti upánini ako aúnati ne kixoku itúkeovo kúveu koarenta koeti xoénae koeku óvea yaneko poké'e ákoti apêti. ¹⁹ Yoko uké'exinoa Itukó'oviti seti koeti kó'iyeyovoku xâne ya poké'ixa Kanâm, ina iko'íparaxea poké'ixa ne voxúnoekene. ²⁰ Yoko uhá koêti neko vékokuhiko tukú koeti iko'íparaxoa neko poké'e, koaturu sentu sinkoenta koeti xoénae ómo. Ikénepoke, ina itukínoa Itukó'oviti neko voxúnoekene inuxínoatihiko, yúhoikovoku tukú koeti kaxénake porofeta Samûe, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke. ²¹ Yane épemonehiko Itukó'oviti itúkinoa natína. Koáne, itúkinoa Itukó'oviti kuteâti âha. Poréxoa Sâu, xé'a Kî, ámoripono Mbejámi, itúkeovo natína kúveu koarenta koeti xoénae. ²² Veyopâne Itukó'oviti ne Sâu itúkeovo náti, íphone Ndávi. Yoko hara koe Itukó'oviti vo'ókuke: “Enepone Ndávi, xé'a Njése, Íninjoa itúkeovo hóyeno hokoâti ne ngixoku ngo'ísoneuya, itukoâtimu uhá koêti ne anjá'inoa” kôe. ²³ Koati xapa amósenopono Ndávi úkea ne Jesus, enepone koitóvoviti, páhoe Itukó'oviti Izarâeke, kuteâti koeku yuho Itukó'oviti mekúke kó'iyeanemoye. ²⁴ Itea inúxotike, tumúneke símea ne Jesus, sîmo Xuaum Mbátita koyuhó'inoati emo'u Itukó'oviti ne heú koeti xâne íhae Izarâe, koyúhoti kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo

yoko kuríkopea, koane áhikeovo. ²⁵ Yoko yaneko koúsokeaku ítuke neko Xuâum, ha kôe: “Haina ûndi ne íkitixanuke. Keno'ókotimo ingénepoke ne koati teyonéti ya uhá koëti. Muhíkova anjí'okeova ngúxeinoa imo perékatana, ako omóndokea” kôe. ²⁶ Itínoe iyénonjapa, ámoripono voxú'ikene Ábraum, yoko itínoe ákoti itukapu jûdeu teyotímaka Itukó'oviti, koati utíne koyúhoinokono ra ihíkauvoti koyúhoti koeku víteova ne pahúnevo ûti. ²⁷ Itea enepohikoneko ko'óvokuti ya Njeruzálem yóko'o neko tutíhiko, ako éxa itukóvotiye ne Jesus. Ákomaka éxa nekôyohiko kixó'ekone ne íhikaxovike porófetahiko yuhoíkovoti heú koeti sâputu íhikaxovokuke hó'e. Yoko enepo koepékohiko Jesus, koati kousókoatihiko ne kúxoti yutoéti emó'uke Itukó'oviti. ²⁸ Upánini ákoyaá pahuina pahúnevo ne Jesus mani évotikokonoke koépekeokono, kóyeane épemeahiko Pilátu pahúkea koepékoati. ²⁹ Usoné'e ítukeinoahiko, yoko énomone neko uhá koeti yutoxóvotine emó'uke Itukó'oviti mekúke kixókonokumo Jesus, ina veyopókono ne muyo Jesus kuruhúke, ina ekoxókono. ³⁰ Itea koéxepukopa Itukó'oviti koukópeati xapa ivokóvoti. ³¹ Ápemaka xáneheixoné Jesus yaneko ukêa Ngalíleya yóno Njeruzálem, ixómoti noixópa ike exépukopine kúveu ênoti káxe. Énomonemaka koyuhópo koeku noíxone xokóyoke xapa xanéhiko yara koeku kó'oyene — kixovokoxoane Poûlu.

³² Ina koepómaka:

—Hara koyúhoinopinoe ûti inámati ihíkauvoti koeku Jesus, enepone kixínoake Itukó'oviti neko voxúnoekene mekúke ápeyeamo. ³³ Koúsokinoveane

Itukó'oviti ne emó'uino, uti ámoripono. Koéxepukopo Jesus koukópeati xapa ivokóvoti, kuteâtimaka koêku ne yutoéti yane pí'ape Sâramu, enepone koêti:

“Iti koati nje'éxa. Kó'oyene indúkopovone yá'a” koêti.

Sâramu 2.7

34 —Koéxepukopinoake Itukó'oviti koukópeati xapa ivokóvoti, koati porexoâti ákoyeanemo ivákamu, kuteâtimaka koeku po'i yuho Itukó'oviti ya emó'uke, enepone koêti:

“Ngousókinopeatinoemo ra yunzó'ino Ndávi, enepone sasá'iti emó'um ákoti aukápamu ikéne” kôe. *Izâiya 55.3*

35 Énomone kó'inomaka po'i yuhôti ya Sâramu koêti:

“Áromo síkea uké'eyeane mûyo ne Sasá'iti Yovóxe xoko ekoxokonoku” kôe. *Sâramu 16.10*

36 —Yoko enepo uséxoane Ndávi ne uhá koeti ahá'inoa Itukó'oviti itúkea ya kaxénake, ivókovopepo. Pihópone kuteâti koeku oxúnoekene, koane óvane mûyo yane ekoxopokonoku. Uké'epone yanekôyo.

37 Itea enepone koéxepoepo Itukó'oviti ukópea xapa ivokóvoti, ako ávaheixa xoko ekoxokonoku, ako aúke'eyeane muyóya. **38** Itínoe iyénonjapa, ivéka'akanoe ra yuhó'inopi ûti itúkeovo xoko Jesus kotúyopeokono pahunévoti. **39** Koati vo'ókuke Jesus sasá'ipea nonékuke Itukó'oviti ne uhá koeti xâne kutipoâti, sasa'ípeati uhá koêti neko koekúti ákoti oxéne sasá'ipea koeku hókea ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse. **40** Neíxapunoe mará'inamo itúkapu itínoe kíxo ne yútoe porófeta, enepone koêti:

41 “Itínoe émoketi, hána'itimo kénoko'iyi. Má koetímo yomíxone. Vo'oku apêtimó índuke ya

kexénake ákotimo yakutípoa muhíkovamo keuhápu'ikinakana" kôe —kíxovokoxoane Poûlu.

Habacuque 1.5

42 Yane ipúhikopeane Poûlu yoko Mbaranâbe neko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Koeku ipúhikopea, ítaikoamaka xanéhiko káyukopinoamaka neko yûho yaneko keno'ókoti sâputu. **43** Pihopóne ne Poûlu yoko Mbaranâbe, êno jûdeu hokopâti, koánemaka po'ínuhiko teyoti Itukó'oviti ákoti itukapu jûdeu hokopâtimaka ne hó'e jûdeu. Koyúhoinoahiko evo Poûlu, kotiú'ikeati isóneu, kaha'aînoatihiko ákoyea itávakea ne hána'iti seánakoa Itukó'oviti.

44 Poéha sâputu ikéne, kalíhanini uhá kó'yea ne ko'óvokuti yane pitivóko kámokenoponea emo'u Itukó'oviti. **45** Itea noixoâne jûdeuhiko neko êno xâne, yupihovó koe ahúxukinovo okovo vo'oku íyokeovo ívávakeokono ne evo Poûlu. Ina turixóvo ne jûdeuhiko koémoke'yea, koane koyúhoyea ákoyea akâna'u neko yuho Poûlu. **46** Itea ako kalíhuina píkea ne Poûlu yoko Mbaranâbe. Hara kíxovokoxoa:

—Konókoti itúkeovo itínoe jûdeu inuxô íkameokonoa ra emo'u Itukó'oviti. Itea koeku ákoyea yakáha'a, inixépovotinoe ákoyea yomótokea ko'íparayea ne inámapoti apéyeati ákotinemo hunóku, koyuhópoinoatinemo ûti ne xâne ákoti itukapu jûdeu. **47** Vo'oku hara koe páhuenonu ne Vúnae, ûndi yoko nza'íne:

“Îti indúko kouhápu'ikoati ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, motovâti iyúseyea ya uhá koeti kúveu mêmum ne kixoku íteova xâne ya pahúnevo” kôe —kíxovokoxoane evo Poûlu.

Izâiya 49.6

48 Kamoné'e yuho Poûlu neko ákoti itukapu jûdeu, yupihovó koe elókeyea okóvo koane iháyu'ikeahiko ne emo'u Vúnae. Yoko kutipo emo'u Itukó'oviti ne heú koeti xâne hoenáxovotine yonópeamo xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku.

49 Pihóne itóhineyea ne emo'u Vúnae ya uhá koéti neko poké'e. **50** Itea enepohikone jûdeu, ítoa koésayu'ixeá isóneu senóhiko koati teyonéti, teyotímaka Itukó'oviti, yoko isóneu pahúkotihiko yane pitivóko, kutí'inoke okópotihiko Poûlu yoko Mbaranâbe. Koati okopâti, ina kopúhikopahikomaka yaneko poké'exa. **51** Itea ikátatahevexopovo ne evo Poûlu, kurikópoti ipú'ine poké'e oveâti hevékuke, exókoatihihi itúkeovo xâne ákoti omotókea íkameokono emo'u Itukó'oviti. Yane ukópononehiko pitivóko koéhati Íkoniu. **52** Kene neko hokópoti Jesus ya Antiókiya, koati hána'iti elókeyeahiko okóvo ikéneke Itukó'oviti, koane êno xunako Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke.

14

Yóno ya Íkoniu ne Poûlu yoko Mbaranâbe

1 Ya Íkoniu, koyúhopono íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko ne Poûlu yoko Mbaranâbe. Vo'ókuke neko kixoku koyúhoyea, yupihovó kôe êno xâne kutípoti Vúnae, jûdeuhiko koánemaka po'ínuhiko xâne ákoti itukápa. **2** Enepohikone jûdeu ákoti akutipo yuho Poûlu, kopúhiko tuti xâne ákoti itukapu jûdeu, ihíkaxoati okópea Poûlu. **3** Itea kóyeane xu'íkeneyea ne evo Poûlu yaneko pitivóko, koane ako kalíhuina píkea koyúhoyea emo'u Vúnae. Poréxoa Itukó'oviti itúkea iyupánevoti koane koekúti ákoti po'i itoâti

itúkea, kouhápu'ikoati yane ítuke itúkeovo koati kaná'uti ne yuhôti koêku ne hána'iti seánakoa. ⁴ Yanê'e, haxákeovokoko ne xanéhiko yane pitivóko. Ápe kotíxoti jûdeuhiko puvoti Poûlu, ina apê kotíxoti evo Poûlu. ⁵ Yane ho'úxovone ne jûdeuhiko, yóko'o ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, koánemaka ne tutíyehiko okópea evo Poûlu. Koati kahá'ati váherexea ítukeino Poûlu yoko Mbaranâbe, koane koépekea, hepokoâti ya mopôi. ⁶ Eyekóxoane Poûlu yoko Mbaranâbe, kohó'ine xoko pitivókohiko iháxoneti Lístara yoko Ndérbe ya Líkauneake, koánemaka xoko po'ínuhiko pitivóko ákoti ahikâ. ⁷ Énomone koyúhoyeamaka ne inámati ihíkauvoti koeku Jesus.

Ya Lístara koítovokono hóyeno ákoti yána isayú'ixovoti hêve

⁸ Ya Lístara, ápe hóyeno ákoti yána. Poéhane ivátaixeia itúkovo, vo'oku omeátinekene ákoyea ehévekapu ne hêve. Ako lévekexeaku. ⁹ Enepone hóyeno, ixomo kamokéno Poûlu koyúhoyea. Yane pono-ponó kixínoane ûke Poûlu koane noíxeia itúkeovo kutípoti ápeyea xunako Itukó'oviti, motó'inovake koíteovokono. ¹⁰ Ina kohonóko emó'u ne Poûlu Kínea:

—Yexépuka! Xe'ó yákoe! —kíxoane.

Énomone yanê'e, xépu koépone neko hóyeno koane yonópea. ¹¹ Noixoâne xanéhiko neko ítone Poûlu itúkea, hara koe emó'u vaúkexeahiko ya emó'uke:

—Simó'ovinehiko ra íhae vanúke
ikútipasikovovitihiko, uti xâne yara poké'e —
koénehiko.

12 Ina itukínohiko evo Poûlu iha hó'ehiko. Njúpite íhaxeia Mbaranâbe. Kene Poûlu, vo'oku itúkeovo énomone ixomo koyuhô, Mérkuriu íhaxeia. **13** Yoko nonékuke páhapetea ne pitivóko, ápe hána'iti péti imóko'ikokonoku ne Njúpite. Enepone sasedótí inuxínoti xâne hó'eke, kaha'a iháyu'ikea evo Poûlu. Hukinóvoti ómea vûi páhapeteake ne pitivóko koane iyoyónevoti itunoêvoti ikó'iparaxoke evo Poûlu. Mani isukoâti ne vûi itúkotí ikó'iparaxoke Poûlu yoko Mbaranâbe kuteâti kixoku Njúpite hó'e. Yoko kutipasí koémaka isóneu xanéhiko ho'uxóvotiya. **14** Exoâne ápostuluhiko, enepone Mbaranâbe yoko Poûlu, âha ne xanéhiko itúkino, kávarerekexo ípovo muyókuke, éxokovope yupíheovo ikótivexea isóneuke neko koekúti, ina ehakóvo xokóyoke neko xanéhiko. Hara kíxovokoxoa:

15 —Itínoe hóyeno, na koeti kixíneaney? Utímaka xâne kiteátineno. Enepone yeópone iséneuke, kúteanemaka veópone. Hara simíno ûti koyúhoyaia ûti ra inámati íhíkauvoti koyúhoti koeku Jesus, maka kiríkapanenoe ra koekúti hékone ákoti itóponone, koane hekápanemaka ra koati kaná'uti Itukó'oviti, enepone pahukoâti apé kó'iyea ne vanúke, koáne ra poké'e, koánemaka ne úne ya mar yoko uhá koeti ovâtihiko. **16** Yaneko káxehiko pihôti, síkoa Itukó'oviti pihohí kó'iyea ne uhá koeti xâne ikéneke koékuti âha hókea. **17** Itea kóyeane ápeyea koekúti, ítuken vo'u Itukó'oviti, kouhápu'ikinoati ne xanéhiko yara poké'e itukóvotiyne Itukó'oviti. Énomone ne uhá koeti únati ítuken kuteâti koeku pahúkinopinoe úko ukeâti vanúke, koane itúkinopinoe kaxena itóvope ha'i nonéti, koane poréxeopinoe nikokónoti motovâti imétaxivo,

koánemaka elókeko yokóvo —kíxovokoxoane Poûlu.

¹⁸ Upánini koéneye yuho Poûlu yoko Mbaranâbe, kalíhanini ákoyea íta sayá'ikea neko ákoti yumaxápu xâne kaha'âtihiko oró'okinoa hó'openo mani ikó'iparaxoake. ¹⁹ Yoko ápe jûdeuhiko íhae Antiokíya yoko íhaemaka Íkoniu kopuhíkoponeati tûti neko xanéhiko, ihíkaxoati okópea Poûlu koane hepókea ya mopôi. Yane hepókoanehiko, ina kahakôa meúkeke ya pitivóko po'okoâti ivókeovone. ²⁰ Itea yakukú kixo Poûlu ne kutípotihiko Jesus, yane exépukopone ne Poûlu, ina urúkopovamaka ne pitivóko. Poéha káxe ikénepoke, pihópone Poûlu ya pitivóko koéhati Ndérbe. Mbaranâbe xanépo.

Kayukópovo evo Poûlu ya Antiokíya, pitivóko ya Sîrea

²¹ Koyuhoâne evo Poûlu ne inámati ihíkauvoti koeku Jesus ya Ndérbe, êno xâne hokópoti Jesus. Ina kayukópovamaka evo Poûlu neko pitivókohiko okóponoku inúxotike, enepone Lístara, Íkoniu yoko Antiokíya. ²² Yâkonoye, kótiau'ikeahiko isóneu ne hokoti Jesus, enekoâti kóxuna'ixeovohiko ikéneke Vúnae koane ákoyea aúkapapu ikéne. Éxokoahikomaka enó'iyea kotíveti koekúti nôkone vékea ûti tumúneke seópea ûti natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke. ²³ Ina itukínomaka pôhutihiko imokóvokuti inuxínoati ne itukéti. Ikénepoke, ina itukínoahiko orásau koane jejuá kó'iyea, epémoti xunako Itukó'oviti oukeke, ina kuri'ókoahikomaka Itukó'oviti, enepone kutíponehiko, epemoâti huvó'oxea.

²⁴ Ina ukopóno ne evo Poûlu. Poké'e koéhati Písitea tarú'uxohiko yonoti Páfileake. ²⁵ Yane

koyúhonehiko emo'u Itukó'oviti ya Pérji. Ikénepoke, ina yonôpo Átalea. ²⁶ Ucopeâne Átalea, namúkopo hána'iti vatéke kayukópovoti Antiokía ya Sírea, úkeakuhiko inâ pahukókono yâtikeneye enepo inâ epemínokonomaka seánakoa Itukó'oviti yane itukéti úseune kó'oyene.

²⁷ Seopónehiko, enepo ho'uxóvonemaka ne kutípotihiko Jesus imokóvokutike, koyúhopinoa evo Poûlu uhá koeti kíxoaku Itukó'oviti ikó'itukexea ya ítukeke, koane kíxoakumaka Itukó'oviti míhe'okinoa ne ákoti itukapu jûdeu oxene kutípea. ²⁸ Kali êno ókea evo Poûlu xapákuke neko kutípotihiko Jesus.

15

Apê ho'uxóvoti ya Njeruzálem

¹ Ápehiko xâne ukeâti Njúdeya ihíkaxoponoati neko ákoti itukapu jûdeu kutípotihiko Jesus. Hara kíxoa íhikaxeа:

—Enepo hákotinoemo sirkunsidá kê itikoâti kexé'uke ne hoénaxovope itíkivo xanena Itukó'oviti, kuteâti íhikaxovike yútoe Muîse, ákomo oxéne sesá'ipi ya pehúnevo —koe íhikaxeа.

² Êno poé'ainoa isóneu Poûlu yoko Mbaranâbe yûho neko ukeâti Njúdeya, koane kali xúnati yumópeokoko vo'ókuke. Ina kousókohiko isóneu ne kutípoti Jesus kónokea yónea ne evo Poûlu ya Njeruzálem koánemaka ne po'ínuhiko noivókoeti xapákuke, motovâti épemo'íkoponeahiko ápostulu, enepohikoneko xáneheixone Jesus, isóneunoa yóko'omaka isóneunoa po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'ovitiya. ³ Enepohikoneko xâne ho'uxínovoti ítuke Vúnae pahúkoti evo Poûlu yónea Njeruzálem,

kali xanee kíxoahiko oxéneke. Yane pihóne ne evo Poûlu. Hane vekóhiko poké'ixa Fenísea yoko Samâriya. Koêkuti vékoku xapákuke ne kutípoti Jesus, éyekoxoa ápeyea hokópoti Jesus xapákuke xâne ákoti itukapu jûdeu. Uhá koêti neko kutípoti Jesus kamoâti, yupíhova elókeyea okóvo. ⁴ Enepo simohíko ya Njeruzálem, enepohikone kutípoti Jesus-ya koánemaka ne ápostuluhiko, yóko'omaka ne po'ínuhiko inuxínoti ítuke Vúnae, elókea okóvo símea ne evo Poûlu. Ina koyuhó'inoa Poûlu yoko ha'ínehiko heú koêti kíxoaku Itukó'oviti ikó'itukexea ya ítukeke. ⁵ Itea ápe farîzeu, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muîse, kutípotimaka Jesus anavókoxovati ne po'ínuhiko ho'uxóvotiya. Ina koyuhoâhiko kónokea sirkunsidá kó'iyea ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu koane kónokea yuíxeovo hókea yútoe Muîse.

⁶ Yane ho'úxovone ne ápostuluhiko koánemaka ne po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'oviti oposíkoti pónéovoku isóneunoa ne koekúti. ⁷ Enoné'e yúho'ixeokoko vo'óku, ina exepúko ne Pêturu. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe mbo'ínu xoko Jesus, yéxoanoe mekú'iyeane noívokoxonu Itukó'oviti xapákuke ûti ngoyúhoyea ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus xapákuke po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, motovâti kámea yoko kutípea. ⁸ Itukó'oviti enepone éxoti isóneu uhá koeti xâne, énomone exókovi koêku yaneko pahukôa ne Sasá'iti Omíxone ovo'ó kó'iyea ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, kuteâtimaka kixó'oviku yanekôyo, uti jûdeu. ⁹ Ako ápahuina íníxone Itukó'oviti poé'ayaéa ûti, uti jûdeu, yane xâne ákoti itukapu jûdeu. Kasás'a'ikopamaka

Itukó'oviti nekôyohiko yane pahúnevo vo'oku kutípea, kuteâtimaka kixó'oviku. ¹⁰ Ná'ikopo koeti kehá'ainonoe yopósi'okivo Itukó'oviti koeku kehá'ainoa ne xâne ákoti itukapu jûdeu hokópotine Jesus itúkea kixovókuti ákoti vitâ vitúkea, ákotimaka itâ voxúnoekene? Yara kêku, kutí kôe ikeínoxoatihi koati ínati koekúti ákoti itoâti koínoya. ¹¹ Koati kutipoâti ûti itúkeovo vo'oku seánakovi Vúnae Jesus vitínovoke ya pahúnevo ûti. Yoko énomone kutí'inoke itóvotimaka ya pahúnevo ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu —kixovokoxoane.

Koeku isóneunoa Teâku

¹² Énomone yanê'e, kóyunukovone neko heú koeti xâne ho'uxóvoti. Ina kamokénohiko Mbaranâbe yoko Poûlu koyuhó'yeati koêku ne êno iyupânevoti poréxoake Itukó'oviti itúkea xapákuke po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, koane po'ínuhiko koekúti ákoti po'i itukoâti kuteâti. ¹³ Uke'éxonehiko koyúhoyea, hara kíxovokoxoa Teâku:

—Itínoe mbo'ínu xoko Jesus, ivévaka ra yûnzo. ¹⁴ Kámoanemeku ûti ne Simaum Pêturu koyuhó'yea koêku inâ ihaxíko Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu hokópea, motovâti itúkea xanéna. ¹⁵ Yoko koati énomonemaka koéneye yútoe porófetahiko, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke, xoko kó'yeaku:

¹⁶ “Ikénpoke ra koekúti, aungóvotimo ngoéxepukopeamo ne kúxoti natíxoku Ndávi, enepone kutí koeti ovokúti itohíneotine. Enepone kixovókuti uké'etine yara koeku kó'oyene, ingo'ínamakopatimo. ¹⁷ Yane oposíkonutimo uhá koeti po'ínuhiko xâne, enepone uhá koetímo kó'yeovoku xâne ákoti

itukapu jûdeu ikoseâanaxovonuti. **18** Énomone kôe ne Itukó'oviti, enepone kouhápu'ikoati ra koekúti mekúke" koe yútoe porófeta. **Amós 9.11-12**

19 Ina kixovókoxopamaka Teâku:

—Kuteâti koêku ra yuho porófeta, íninjoa unáko ákoyea aina víxa ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu hokópotine Itukó'oviti. **20** Yusikóne pohu yutóxinoa uti koyuhópeti koyuhó'inoati ûti ákoyea yusíka níkea nikokónoti ikó'iparaxokonoke sânduhiko, koane ákoyea yusíka kapíneyea xâne ákoti itukapu koati múxone, koane ákoyea yusíka níkea nau hó'openo kotítinoeti yoko íti. **21** Vo'oku koati énomone koéneye ne ihíkauvoti yútoeke Muîse. Yoko ukeátinekene, kóyekune ápeyea koyuhoâti ya uhá koeti pitivóko enepo yuhoíkokono ne yutoéti ya sâputu, ho'úxovope viyéno jûdeu íhikaxovokuke hó'e.

Yutoéti yonoti xapa xanéhiko ákoti itukapu jûdeu kutípoti Jesus

22 Yanê'e, enepohikoneko ápostulu yóko'o ne po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'oviti ya Njeruzálem, koánemaka uhá koêti ne po'ínuhiko kutípoti Jesus ho'uxínovoti ítuke Itukó'oviti, ínixoa unáko noívokoxea hóyenohiko xapákuke, páhoemo xanépea Poûlu yoko Mbaranâbe ya Antiokía. Enepone noívokoe, énomone ne Njûda, iháxonetimaka Mbarasâpa; yókomaka Síla. Aínovo koati teyonéti xapákuke neko kutípoti Jesus. **23** Énomone ominôa ne yútoe. Yoko hara kôe ne koyuhópeti ómone:

“Itínoe po'inu ûti xoko Jesus, itínoe ákoti itukapu jûdeu ya Antiokía, Sírea yoko Silísea, yúhoikopinoe

ûti, uti ápostulu yoko inuxínoti ítuke Itukó'oviti yâye,
uti pe'ínu xoko Vúnae.

²⁴ “Véxoa ápeyea xâne ukeâti xapákuke ûti, ákoti itukapu páhoe ûti, kopoé'akoponoti iséneu ya kixoku ílikaxea emo'u Itukó'oviti. ²⁵ Kutikokó kó'inoa visóneu kónokea noívokoxea uti hóyeno, páhoe ûti xepákukenoe xanépea ra pi'âti hóyeno ákoti omotóva vokóvo, enepone Mbaranâbe yoko Poûlu, ²⁶ hóyenohiko koitóponovoti kotíveti, mani koépeutimaka vo'oku itúkea ítuke Vúnae Jesus Kristu. ²⁷ Pahúkinopimaka uti Njûda yoko Síla. Énomonemo koyuhó'inopeanoe ra koekúti simapíne. ²⁸ Koati inixoâti Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koánemaka ûti ákoyea yusíka kuri'uxinopea uti po'i nécone itíki ákoti itukápa ne koati nokonéti, enepora páhoenopi ûti itíki. ²⁹ Harâ'ahiko: ákoyea nike nikokónoti íparaxeokonoke sánduhiko, koane ákoyea nike íti koane nau hó'openo kotitínoeti, koane ákoyeamaka yakápinea xâne ákoti itukapu koati mîxone. Koati únatimo yokohíyanavoa ra koekúti kixínopike ûti yarâ'a. Koékuikone yuhó'inopi ûti” kôe ne yútoehiko.

Yuhoíkoia îhae Antiokía ne koyuhópeti

³⁰ Úkeane pího neko pahoéti ya Antiokía. Simoné'eya, ina ho'uxôa heú koêti neko kutípoti Jesus, yane poréxoane neko koyuhópeti ómone. ³¹ Yuhoíkoanehiko, koati yupihovó koeti elókeyeahiko okóvo vo'oku koati kouhépekopeati isóneu. ³² Enepone Njûda yoko Síla, koatímaka porófeta koyúhoti koúhapu'ikinoake Itukó'oviti. Koúhepekomaka isóneu kutípotihiko Jesus neko pi'âti vo'oku kixoku enékea, koane kóxunakoamaka

ikéneke Vúnae. ³³ Kali ôvane xapáku. Yane poréxoanehiko kutípoti Jesus aúkopeovo xapa pahukoâti kaha'aînoatimaka unako koêku yaneko pihópeaku. (³⁴ Itea ínixoa Síla unáko óveakoneya.)

³⁵ Ôvaikone Poûlu yoko Mbaranâbe ya Antiokiya. Enómaka po'ínuhiko ha'íne ihíkaxoati koane koyuhôâti ne emo'u Vúnaeya.

Haxakeôvokokone Poûlu yoko Mbaranâbe

³⁶ Ikénepoke, hara kíoxa Poûlu ne Mbaranâbe:
—Vaúkapapu noíxponea po'inu ûti xoko Jesus ya uhá koeti pitivóko vékokune koyúhoyea ûti emo'u Vúnae yanekôyo, maka véxane kóyekuhiko —kíxoane.

³⁷ Yoko kahá'ainoa Mbaranâbe ne Xuâum iháxonetimaka Márku xané'iyea. ³⁸ Itea ínixoa Poûlu ákoyea yusíka kól'yeaneyeye vo'oku yanekôyoke ya Páfilea, kurí kíoxa ne itukétí aukópovoti ikéne. Ákone axéna ya itukétike. ³⁹ Koati yupihóvati ákoyea akútikoko isóneunoa Poûlu yoko Mbaranâbe, kutí'inoke haxakeôvokokoti vo'óku. Pihóne Mbaranâbe Xípereke ya hána'iti vatéke. Márku xáne.

⁴⁰ Kene Poûlu, Síla noívokoxo. Úkeane pihohíko neko pi'âti itukínoane orásau po'ínuhiko kutípoti Jesus, epemínoati seánako Itukó'oviti. ⁴¹ Hane vevêkohiko poké'exa Sírea yoko Silísea huvo'óxoati ne kutípotihiko Jesus xoko pöhutihiko imokóvokuti kóxuna'ixeovo ikéneke Vúnae.

16

Xanêa Timóti ne Poûlu yoko Síla

¹ Ehane sîmo ne evo Poûlu ya pitivókohiko koéhati Ndérbe yoko Lístara. Ápe kutípoti Jesus-ya koéhati Timóti, xé'a seno jûdeu kutípotimaka Jesus. Kene

há'a, ngerêku. ² Enepone Timóti, ínixoa kutípotihiko Jesus ya Lístara yoko Íkoniu itúkeovo koati ponóvoti kixoku itúkeovo ikéneke Vúnae. ³ Yane kahá'ainoa Poûlu xané'iyea. Énomone sirkunsidá kixínoa inúxotike, pikoti poé'ainoa isóneu jûdeuhiko, enepohikone ko'óvokuti yane pitivóko koane xe'óuke, enepo hákoti sirkunsidá kixôa, vo'oku heú koe xâne éxea ákoyea itukapu jûdeu ne ha'a Timóti. ⁴ Úkeane pihohíko. Koékuti pitivóko vékoku, éxokoa evo Poûlu ne kutípotihiko Jesus yútoe neko ápostuluhiko yoko po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'oviti ya Njeruzálem, maka hákanehiko neko koekúti ínixone evo ápostulu kónokea hókeokono. ⁵ Énomone kutí'inoke koukóponovoti ikéneke Itukó'oviti ne kutípotihiko Jesus xoko pöhutihiko imokóvokuti. Koane káxe, káxe kuri'uxeovo yé'akeye xâne kutípoti Jesus.

Noíxone Poûlu ya kutí koeti hopúne koeku óvea Torôadi

⁶ Heú kíoxa yónea evo Poûlu ya poké'e koéhati Firîjea-Ngalásea vo'oku âvoyea síka Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti yóneahiko Âzea koyúhoponea emo'u Itukó'ovitiya. ⁷ Ye'éxonehiko poké'exa Mîsea, mani yonotíhiko íyeu Mbítinea, itea âvomaka síka Sasá'iti Omíxone Jesus yóneaya. ⁸ Yane tarú'uxonehiko Mîsea koane símea ya pitivóko koéhati Torôadi. ⁹ Yaneko yótí koeku óvea yane pitivóko, ápe éxokoake Itukó'oviti ne Poûlu ya kutí koeti hopúne. Hara noíxo, hóyeno íhae Masêdonea xe'ó koyêti ihaxíkoati. Hara kíoxa: "Kiná'aka yâkeneye ya Masêdonea, hivá'axapanavi" koéne. ¹⁰ Ehá'axo ápe neko éxokoake Itukó'oviti ne Poûlu, koúsokovone

ûti vóneaya, vexoâti itúkeovo Itukó'oviti ihaxíkovi koyúhoponea ûti ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus xapákuke ne íhae Masêdonea.

Hokôpo Jesus ne sêno koéhati Lîtea ya Filípu

11 Vipuhíkeane Torôadi ya hána'iti vatéke, ponó koene uti Samotarásya. Po'ípone káxe ina vitopóno pitivóko koéhati Neápuli. **12** Ukeâti Neápuli, Filípu vóno. Enepone pitivóko, koati hána'iti, epó'oxo koati exóneti yane po'ínuhiko pitivóko ya Masêdonea. Kutí koe kixoku koêku ya Róma yane pitivóko vo'oku itúkeovo ne ponóvoti kixovókuti ya Róma hokokónoya. Énomone vóko kali ye'á koeti káxe. **13** Simovóne sâputu, vipúhikea ne pitivóko vonoti xe'o huvêo vo'oku hara koeti visóneu: "Anêkomea ho'úxovoku xâne itúkea orásau" koeti visóneu. Simoné'e utiya, ina vivatáko koane yúhoikea ûti ne senóhiko ho'uxóvote, koane koyúhoinoa ûti ne emo'u Itukó'oviti. **14** Xapákuke neko senóhiko kamokénoviti, ápe koéhati Lîtea, íhae pitivóko iháxoneti Tiyâtira. Ká'aye itúkovo neko sêno, kaváneti koati únati ipovóti kalísoti híyeu. Koatímaka teyoti Itukó'oviti neko sêno. Míhe'okea isóneu Itukó'oviti kutípea neko yuho Poûlu. **15** Ina ahíkovomaka iháke Jesus, koane uhá koeti xâne íhae óvokuke. Ike áhikinevo hara kixó'ovi:

—Itukapu kitipoâteoxo indúkeovo hokópotine Jesus, yaxénaponuikopo óvonguke. Koati yókokunemo njokýoye —koéne yuhó'inovi.

Êno íta'ixeovi, ehane xanépoa ûti.

Koitóvokono ârunoe vekoti kovóti

16 Po'íke káxe koeku vónea ho'úxovokuke xâne itúkea orásau, ítokopovovi ârunoe éxoti vêkea kovóti

vo'oku itúkeovo ûroeveo ndémoniu. Êno îrikuxea ne hóyenohiko kovoxeâti neko ârunoe. ¹⁷ Koêkuti vékoku ne Poûlu koánemaka ûti, hokó'ovi neko ârunoe koane vá'uixea. Hara koe yûho vá'uixea:

—Enepora hóyenohiko, aínovoo ovóxehiko Itukó'oviti, enepone koati payásoti ya uhá koêtî. Epó'oxo simínoke koyúhoinopinoe kixeku ítivoa ne pehúnevo —kóye.

¹⁸ Koati ênoti káxe kóyeyeanye. Ehane ímaxova Poûlu. Na'akené kó'inoane, ina kixôa neko ndémoniu:

—Ya iháke Jesus Kristu mbahúkopi ipíhikopi ra ârunoe —kíxoane.

Koati énomone yaneko ókoku ôra ipúhikopeane ndémoniu neko ârunoe.

Yehépóke'exeokono ne Poûlu yoko Síla

¹⁹ Noixoâne hóyenohiko kovoxeâti neko ârunoe ákoyeanemo namúkope tiûketi vo'óku, namúkonehiko Poûlu yoko Síla, ina kahakôa parásake nonékuke ne pahúkotihiko yane pitivóko. ²⁰ Isímoane nonékuke neko exeâti koêku ne koekútihiko yane pitivóko, hara koéhiko:

—Enepohikora hóyeno jûdeu, koati kopoé'akoti isóneu xanéhiko yara pítivokona ûti, ²¹ ihíkaxoti kixovókuti ákoti omotóva kutípea ûti, ákotimaka omotóva hókea ûti vo'oku uti rómanu —koénehiko.

²² Yane kutikokó koe isóneu ímaikinovo evo Poûlu neko êno ho'uxóvoti xâne. Ina véyo ípovo evo Poûlu neko pahúkotihiko koane pahúkea yehépok'e'exeokono ya itátane tikóti. ²³ Enoné'e yehépok'e'exeokono, ina kurikókono ika'ákovokutike. Koati ixikó'okokonoti ne éxoti koeku iká'aeti kókohiyana kíxoixeaa motovâti ákoyea itápuhiko.

24 Kamoáne éxoti koeku iká'aeti neko emó'uinokono, ina ómo evo Poûlu xoko koati tiú'yeaku iká'akeokono xâne, ínamaka ikahévéxoa. Títiu kínea hêve ya koati êno ínati tâpoa. **25** Xu'ikénene, kuteáti kuku yóti, ixómonehiko itûko orásau ne Poûlu yoko Síla xoko iká'akokonoku, koane imóko'ixeovohiko ihayú'ikoti Itukó'oviti. Yoko kámokenoane po'ínuhiko iká'aeti. **26** Yane apé koéne xúnati iyuyôti poké'e koyuyoáti neko ika'ákovokuti ukeáti poéheveke. Uhá koe imíhe'okea páhapetea neko ika'ákovokuti vo'ókuke, epó'oxo heú koe ikúxeyea neko korénde, iká'o neko iká'aetihiko.

Hokôpo Jesus neko éxoti koeku iká'aetihiko

27 Yane iyukovó koéne neko éxoti koeku iká'aetihiko. Noixoâne mihe'oké kó'yeane neko pahapétihiko, hé kixone hána'iti pirítauna, mani koepékopovoti. Ikutíxati kohó'itinehiko neko iká'aeti óyonone. **28** Itea vaúkoa Poûlu. Hara kíxoa:

—Hako kixevóneye! Vanéye, uhá koeti ûti, uti iká'aeti —kíxoane.

29 Ina pahûko íhuxéokono yúku neko éxoti koeku iká'aetihiko. Yane éhakovo ūrukeovo xoko óvoheixoku Poûlu yoko Síla, ina ipuyúkexea nonékuke xaneáti ínaya honónoko mûyo. **30** Yane ina kopúhikopo evo Poûlu meúkeke. Hara kíxoa:

—Unaém, kuti ngónoko motovâti índeova ne mbahúnevo?

31 Ina yumopâ evo Poûlu:

—Yakútido Vúnae Jesus. Énomonemo koitóvopi ya pehúnevo, koánemaka uhá koeti xâne íhae yóvokuke —kíxoane.

32 Yane koyúhoinoane evo Poûlu emo'u Itukó'oviti neko hóyeno, koáne ne uhá koeti xâne íhae óvokuke.

33 Énomone yaneko ôra ya yóti, kátarakopone evo Poûlu neko éxoti koeku iká'aetihiko, kipo'íkopinoati óko'onevo ike yehépoke'exinekono. Ikénepoke, áhikovo neko hóyeno ya iháke Jesus koánemaka uhá koeti xâne íhae óvokuke. ³⁴ Ina ómo evo Poûlu óvokuke porexoâti nîka. Eno elókeyea okóvo neko hóyeno koánemaka uhá koeti íhae óvokuke vo'oku kutípeanehiko Itukó'oviti.

Koekuyuhó'inoa tutíyehiko ne evo Poûlu

35 Yuponíne, pahúkone pulísea ne tutíyehiko xokóyoke ne éxoti koeku iká'aetihiko, pahukoâti kuríkopea evo Poûlu.

36 Ina kíxo evo Poûlu neko exoti koeku iká'aeti koyonoâti:

—Pahúkonu tutíyehiko nguríkopeopinoe.
Motóvane pihépi, ákonemo yuvópitinoe —kíxoane.

37 Ina yumopâ Poûlu:

—Ako yúhaikakana ûti motovâti éxeokono ápeyea pahúnevo ûti, itea kóyeane pahúkeovihiko yehépoke'exeokono ûti parásake nonékuke uhá koeti xâne, ina kurikó'ovi ika'ákovokutike. Ako omótova kíxeokononeye ûti, uti ovóheixoti opékuke xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma. Inípono kahá'ayeahiko pahúkea kuríkoponeokono ûti kó'oyene he'ono'ú koêti ákoti exoâti. Ako yusíka kó'iyeaneyeye. Kena'ákanehiko kuríkopeovi —kíxoane Poûlu.

38 Ina aukópovo neko pulísea xokóyoke ne tutíyehiko koane éto'okopeahiko yuho Poûlu. Kamoáne tutíyehiko neko yuhó'inoa pulísea, yupihovó koéne píkea exoâne ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotínea evo Poûlu.

39 Yane pihóne neko tutíyehiko xoko evo Poôlu. Hara kíxoahiko:

—Hako kixe'évi. Pahúkovo ûti —kíxoanehiko.

Ina kurikópohiko evo Poôlu koane épemo'ixeahiko ipúhikopea neko pitivóko.

40 Ipuhíkopeane ika'ákovokuti, pihóponehiko óvokuke Lîtea. Noixópo po'ínuhiko kutípoti Jesus ne evo Poôlu, kóxunakopea isóneu, ínahiko pihôpo.

17

Poôlu yoko Síla ya Tesálonika

1 Vekoáne Poôlu yoko Síla ne pitivókohiko koéhati Ánfipoli yoko Apólonea, yane simónehiko ya Tesálonika. Yaneko pitivóko ápe sinâgoga, íhkaxovoku hó'e jûdeuhiko. **2** Koati kixóvokune ne Poôlu koêkuti yónoku opósikea ne jûdeuhiko. Hukinóvoti píhea sinâgogake. Mopó'a sâputu yónoheixoa Poôlu, koyuhó'inoati koêku ne yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti. **3** Koûrapu'ikinoa Poôlu koêku neko yutoéti, koyuhó'inoati kónokea koítoponeovo kotíveti ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, koane kónokeamaka ivókeovo yoko exépukopea ukópea xapa ivokóvoti. Haramaka kíxovokoxoa:

—Enepone Jesus ngixínopikenoe, énomone itukóvo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovovi — kíxovokoxoane.

4 Xapákuke neko jûdeuhiko, ápe itukínoati isóneu neko yuho Poôlu koáne kutipoâti. Yane kahá'ineponehiko Poôlu yoko Síla. Xapákuke ne xâne teyoti Itukó'oviti ákoti itukapu jûdeu, enómaka kutipeâti yûho, koánemaka senóhiko teyonéti yane pitivóko.

⁵ Itea ahúxukinovo okovo evo Poûlu neko jûdeuhiko ákoti akutipo Jesus. Koáhati iyókovatihiko kíxoaku xanéhiko ivávakea evo Poûlu. Hukinóvoti ítaikoponea koyuvôrixovoti hóyenohiko xané'yea. Ina koturíhikopono xanéhiko yaneko pitivóko, kopuhíkeati tûti, ihíkaxoati okópea evo Poûlu. Yane pihónehiko óvokuke Njázaum, kahá'atihiko veyóponea evo Poûlu koane kâhakea meúkeke nonékuke neko xanéhiko. ⁶ Itea ako inú'ika. Yane namúkohiko Njázaum koane po'ínuhiko kutípoti Jesus, ina kahakoâhiko nonékuke ne pahúkoti yane pitivóko. Yane hara kíxoahiko:

—Simó'ovinemaka ne hóyenohiko yómoti koésayu'ixeia isóneu xanéhiko ya uhá koeti kúveu mêmum. ⁷ Poréxoa Njázaum ókea óvokuke. Enepohikone hóyeno, aíñovo okópoti yuho Sêza, natina ûti vo'oku koyúhoyea ápeyea po'i náti koéhati Jesus —kíxoanehiko.

⁸ Kameáne xanéhiko koánemaka ne pahúkotihiko yane pitivóko neko yûho, ako aúhepe isóneu. ⁹ Itea kóyeane kuríkopeahiko Njázaum yoko ha'ínehiko. Itea tumúneke yusíkea pihópea, kónoko poréxeá tiûketi. Yoko enepo hákoti po'i évotikokonoke ikénepoke, mani kayukópinokonoati neko tiûketi.

Pîho Poûlu yoko Síla ya Mbêreya

¹⁰ Énomone yaneko yótí pahúkoa po'ínuhiko kutípoti Jesus ne Poûlu yoko Síla ya Mbêreya. Simoné'eya, pihóne íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko. ¹¹ Yoko unatíne isóneu ne íhae Mbêreya yane íhae Tesálonika. Koati ivavákoateoxo neko yuho evo Poûlu. Koane heú koeti káxe íhikaxova ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti, noixoâti kó'yeaneoxoye, kuteâti

neko kámone xoko Poûlu. ¹² Énomone enó'ino xâne xapákuke kutipoâti neko yuho evo Poûlu. Ápe senóhiko ngerêku teyonéti kutipeâti yûho, koánemaka kali xu'ínatí hóyeno ngerêkumaka. ¹³ Itea enepohikone jûdeu íhae Tesálonika ákoti akutipo Jesus, ehá'axo éxoa símeane Poûlu ya Mbêreya koyuhoâti ne emo'u Itukó'ovitiya, pihónehiko kopuhíkoponeati tûti ne xanéhiko yane pitivóko, ihíkaxoatihiko okópea evo Poûlu. ¹⁴ Yane hú kíxoane kutípotihiko Jesus pahúkea ne Poûlu po'íke pitivóko xe'ókuke mar. Itea óvaikone Síla yoko Timóti ya Mbêreya. ¹⁵ Yoko ápe xánenahiko Poûlu koyonoâti, kurikóponoatihiko tukú koeti pitivóko koéhati Átена. Ina aukópovohiko xoko úkeaku, omópotihiko emo'u Poûlu páhoepino Síla yoko Timóti ákoyea iká'akarixapu píhea xokóyoke.

Koyûho ne Poûlu ya Átena

¹⁶ Ya Átena, koeku kúxoixea Poûlu símea ne Síla yoko Timóti, yupíhova ikótivexea isóneuke vo'oku enó'iyea sându, kuvívone neko xanéhiko yane pitivóko. ¹⁷ Énomone pihíno xoko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko koyuhóponoati ne emo'u Itukó'oviti xapákuke ne jûdeuya koánemaka ne ngerêkuhiko teyoti Itukó'oviti ho'uxóvotimakaya. Kúteanemaka kixoku koyúhoino po'ínuhiko xâne ya parásake itukovo káxe, koékuti tokópone.

¹⁸ Yoko ápe xâne áhati esá'ikeokoko isoneûti kuteâti ápeinoke xâne yara kúveu mêmum koane póneovoku hó'e xâne. Xapákukehiko nekôyo, ápe xâne hokotíhiko isóneu hóyeno koéhati Épikuru. Ina apémaka po'ínuhiko xâne hokoti po'i isoneûti

iháxoneti éstoiku, po'i hó'e xâne. Xapákuke nekôyohiko, ápe kahá'ati yumópea Poûlu. Hara kixókokohiko vo'óuke:

—Kútea koyuhóheoti râ'a. Kutimea itukóvoye ne kíxone? —kixókoko.

Ina koehíko po'ínu:

—Po'ímea kó'iyeyovoku hó'e xâne koyúho.

Yoko kó'inokeneye yûho vo'oku itúkeovo Jesus koane exépukopea ukópea xapa ivokóvoti koyúho ne Poûlu. ¹⁹ Ina omohíko Poûlu Areópaguke, ho'úxovoku pahúkotihiko yane pitivóko, kaha'âtihiko éxea koêku ne inámati ihíkauvoti íhikau Poûlu. Yane hara kíxoa xanéhiko:

²⁰ —Koati pó'iti ne ihíkauvoti yomínovike. Ako kámeaku ûti kuteâti. Kahá'a ûti véxea koêku — kixoanehiko.

²¹ Yoko koati kixóvokune ne xanéhiko íhae Átena koánemaka ne po'ínuhiko xâne ko'óvokutimakaya íhae po'íhiko pitivóko, ako po'i yuíxovonehiko ákoti itukapu koyúhoyea koane kámokenoyea inámati isoneûti.

²² Ina exepúko ne Poûlu nonékuke neko xanéhiko yane ho'úxovoku pahúkotihiko. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe ko'óvokuti ya Átena, noínjoa ya uhá koeti koekúti itíkivonoe xâne koati yuixóvoti hó'e.

²³ Vo'oku koêkuti véngoku yara kúveu pitivóko, noínjoa ápeyea sasá'iti kixovókuti kéxepoehiko hé'e. Yoko xapákuke kéxepoehiko, ápe pôhutiya apêti yutoéti koêti: “Eneporâ'a, ítuke ra ho'éti ákoti vexâ” koêti. Enepora ákoti yexâ, énomone ngoyúhoinopinoe kó'oyene. ²⁴ Itukó'oviti, enepone itukoâti ra mêmum yoko uhá koeti ovâti, únae ra vanúke yoko poké'e, ako ava péti koéxepoe

xâne. ²⁵ Ákomaka nôkone mani ítukeinoake xâne. Koáhati énomone porexó'ovi vápeyea koane vómixekuyeovo, koane koúsokinovimaka uhá koeti po'inu nôkone ûti. ²⁶ Enepone inúxoti hóyeno ítuke, énomone úkea uhá koeti po'ínuhiko xâne pôneake Itukó'oviti óvea ra uhá koeti kúveu mêmum. Yoko mekûke itúkinoahiko Itukó'oviti kaxena ápepemo koane émeuxa óvohipokoku, ²⁷ motovâti opósikeahiko Itukó'oviti koane itóponea éxea yane opósikea ahí'okeova, upánini ako ahíka Itukó'oviti ne pôhuti koxe'u xâne. ²⁸ Koati xokóyoke úkea vómixekuyeovo koane vehévokeovo. Énomonemaka úkea vápeyea, kuteâtimaka koeku kó'iyea yútoke po'ínuhiko hóyeno xepákukenoe, enepone éxoti yutóxea poêziya, vo'oku hara kôe: “Utímaká xe'éxaxapa Íhae Vanúke” koe yútoe. ²⁹ Koeku vitúkeovo xe'éxaxapa Itukó'oviti, ako yusíka ápeyea visóneunoa ne Itukó'oviti itúkeovo kuteâti itukéti ya ôro, péhu koánemaka mopôi, ítuke vo'u xâne, kuteâti isóneunoa itukoâti. ³⁰ Ako kíxoaku Itukó'oviti ne xâne koetíneye isóneunoa mekûke avô'o exâ koêku, itea kó'oyene éxokoane Itukó'oviti ne heú koeti xâne, koêkuti óvohipokoku yara kúveu mêmum, kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea. ³¹ Vo'oku itúkinoane Itukó'oviti kaxena yúhoikopeakumo ne uhá koeti xâne vo'oku kixoku itúkeovo. Yoko koati ponóvotimo ítuke yaneko káxe yuhaíkapavine neko noívokoe Itukó'oviti yúhoikopeovimo, enepone éxokoke uhá koeti xâne itúkeovo noívokoe yaneko koexépukopa ukópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane Poûlu.

Ako akútikoko isóneuno yuho Poûlu ne Íhae Átena

³² Kamoáne xanéhiko neko yuho Poôlu koêku ne exepükopeati ukópea xapa ivokóvoti, ápe koemóke'ati. Itea hara koe po'ínuhiko:

—Kahá'a ûti keyúhopinoveamakamo ra koekúti po'íke káxe —kíxoanehiko.

³³ Yane pihópeane Poôlu. ³⁴ Itea ápehiko xâne kaha'ínpopoati, kutipeâti yûho. Xapákuke ne kutipoâti, ápe koéhati Ndiunísiu, hóyeno teyonéti xapákuke po'ínuhiko payásoti ya Areópagu. Ina apémaka sêno koéhati Ndámari, koánemaka po'ínuhiko xâne.

18

Poôlu ya Koríntu

¹ Ikénepoke neko koekúti, ipúhikopeane Átena ne Poôlu. Hara yonópo pitivóko koéhati Koríntu.

² Énomone tokópea hóyeno jûdeu koéhati Ákila, íhae Póntu. Enepone hóyeno, avo áxu'ikenepo seópine ukópea Róma ya Ítalea, vo'oku ápeyea nâti koéhati Kalaûtiu ya Róma pahuhíkopoti ipúhikopea uhá koeti jûdeu yaneko pitivóko. Xané kixópomaka yêno koéhati Pirísila. Ina yuhó'ixoponoahiko Poôlu.

³ Yane ókeane Poôlu óvokuke vo'oku itúkeovo kutikókotine itúkovoke. Koáhati itúkotihiko itukéti, kali péti ipó ipo kixonéti. ⁴ Yoko uhá koeti sâputu koyúhotine koeku Jesus ne Poôlu sinâgogake, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, kaha'aînoati ne evo jûdeu koáne ne ngerêkuhiko kutípea ne ihíkauvoti íhikaxone.

Koyûho koeku Jesus ne Poôlu

⁵ Simoné'e Síla yoko Timóti ukeâti Masêdonea, ixíkoako Poôlu ne po'i ítuwe motovâti itúkeovo

póhutine koyúhoyea emo'u Itukó'oviti yuíxovo, exókoati neko jûdeuhiko itúkeovo Jesus ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne. ⁶ Itea okópohiko Poûlu neko jûdeuhiko koane koémoke'yea. Ina ikatátaheopo ípovo ne Poûlu muyókuke exókoati ákoyeane omótoka ea íkameokonohiko emo'u Itukó'oviti. Hara kíxovokoxoa: —Keyumákapunemo enepo itukapu ipihóponovokutike yenóponoe. Hainamo oúngeke yóno ne ipíheponikonomo. Ukeátine kó'oyene, ngoyuhó'inoatinemo emo'u Itukó'oviti ne xanéhiko ákoti itukapu jûdeu —kíxovokoxoane.

⁷ Ipuhíkopeane neko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, hane yonópo ne Poûlu óvokuke hóyeno koéhati Tísiu Njústu, hóyeno koati teyoti Itukó'oviti. Yoko xérerekuke íhikaxovoku hó'e jûdeu óvo. ⁸ Enepone hóyeno koéhati Kiríspu inuxínoati ne itukéti yane íhikaxovoku hó'e jûdeu, kutipo Vúnae koane uhá koeti íhae óvokuke. Enómaka po'ínuhiko xâne íhae Koríntu kutipoáti ne emo'u Itukó'oviti kamoáne, koane áhikovohiko ya iháke Vúnae.

⁹ Yaneko yóti, ápe éxokoake Vúnae ne Poûlu ya kutí koetíke hopúne. Hara kíxoa:

—Hako píke, itea yákoyeneye keyúhoyinu. Hako keyunúkovo ¹⁰ vo'oku anéyem xikóyoke. Ákomo itoti itúkinopi váhere, vo'oku koati ênoti xâne kuitipónutine yara pitivóko —kíxoane.

¹¹ Yoko poéha xoénae sei koe kohê óva Poûlu xapákuke íhíkaxoati emo'u Itukó'oviti yane pitivóko.

Omokóno Poûlu xoko Ngâliu

¹² Itukóvone pahúkoti ne Ngâliu ya Ákaya, ho'úxovo neko jûdeuhiko okópoti Poûlu. Ina omâ

yuhoíkovokutike nonékuke Ngâliu. ¹³ Hara kôe yuhóhiko:

—Enepora hóyeno, koati ahúkoti itokúxoti okovo xanéhiko, yoko kopoé'akeatimaka kixoku hókeahiko Itukó'oviti ya ákoti ihíkaxavea Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse —koénehiko.

¹⁴ Ehá'axo mani koyúho ne Poûlu, hara kixovokoxoa Ngâliu ne jûdeuhiko:

—Itínoe jûdeu, eneponi itukapu ákoti aunáti ítuke ra hóyeno, áko'o itukápuni koati váhere koekúti kuteâti koepékoti itúko, hainápo mani usó ngoyéti ngámea yiuhónoe. ¹⁵ Itea koeku itúkeovo yuhôti, yoko ihâe hokonéti, yoko koekúti ya Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse hé'e, itínenoe exêa koêku. Ako angáha'a énjea koêku ra koekúti kuteâti — kixovokoxoane.

¹⁶ Ina kopúhikopahiko Ngâliu yane yuhoíkovokuti. ¹⁷ Yane enepone xanéhiko ho'uxóvotiya, namúkone hóyeno koéhati Sósteni, tutíye ya ho'úxinovokuke hó'e jûdeu, ina yehépóke'exoa nonékuke yuhoíkovokuti. Itea ako itúkoake Ngâliu neko koekúti.

Kayukópovone Poûlu ya Antiokýa

¹⁸ Kene Poûlu enó'iko káxe óvea ya Koríntu. Ehane íkopova ne kutípotihiko Jesus. Yane namúkopone hána'iti vatéke yonópoti Sîreake. Hane xanépo Pirísila yoko Ákila. Yoko tumúneke ipúhikopea Sénkereya, kaúlalapu'ikovo ne Poûlu, éxokovope koúsokeamo emó'u xoko Itukó'oviti. ¹⁹ Simohíko ya pitivóko koéhati Éfezu, ôvane Pirísila yoko Ákila. Ina ukopóno ne Poûlu, yonoti íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko koyúhopoinoa emó'u

Itukó'oviti. ²⁰ Yane kahá'ainohiko Poûlu óvea kali ye'á koeti káxe, itea ako akáha'a Poûlu. ²¹ Ina kixovókoxoa Poûlu ikopóva:

—Itukapu ahá'inonu Itukó'oviti,
aungópinovopitikomo yâye —kíxovokoxoane.

Yane namú kixópone ivú'e, ipúhikopeane Éfezu. ²² Simoné'e ya Sezâreya, evésekeane neko ivú'e. Yane ukóponone ya Njeruzálem noixóponoati ne kutípotihiko Jesus-ya. Yane pihópone ya Antiokía. ²³ Kali ôkoane Poûluya, ina ukopónopomaka. Hane véko ya poké'ixa Ngálasea inúxotike, ina ukopóno poké'ixa Firíjea koxunákoati ikéneke Vúnae ne uhá koeti kutípoti Jesus-ya.

Ápolu ya Éfezu

²⁴ Énomone yaneko káxehiko, sîmo ya Éfezu hóyeno jûdeu íhae Alíxandiriya. Ápolu koéha. Enepone hóyeno é'exo kíoxa ne emo'u Itukó'oviti koane koati ahúkoti koyuhoâti. ²⁵ Éxoamaka koêku ne ihíkaugoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, enepone ihíkaugoti koeku Vúnae. Yoko enepo koyûho neko Ápolu, koati heru'ó kixoâti omíxone íhikaxea koane koati tokopóvoteexo ne yûho koeku Jesus. Itea poéhane ihíkaugoti koeku Jesus, íhikaxone Xuaum Mbátita yaneko ahíkexo xâne, ene éxo. ²⁶ Yane turíxovone koyúhoyea ákoti píkone ya íhikaxovoku hó'e jûdeu. Yoko kámoa Ákila koane Pirísila. Uke'éxone koyúhoyea ne Ápolu, ina itaíkoa evo Ákila xanépea óvokuke koane íhikaxeahiko po'ínuhiko koekúti nôkone éxea koêku ne kaná'uti xêne íhikaxovike Itukó'oviti. ²⁷ Yane kahá'ane yónea poké'ixa Ákaya ne Ápolu, ina

huvo'óxoa po'ínuhiko kutípoti Jesus yutoxínoati koyuhópeti ómonemo yonoti xoko kutípotihiko Jesus ya Ákaya, epemoâtihiko kátarakea koeku símea Ápolu xapákuke. Simoné'eya, enepohikone xâne kutípoti Jesus vo'ókuke ne hána'iti seánako Vúnae oúkeke, éno huvó'oxeokono ikéneke Vúnae vo'oku ítuke Ápolu xapákuke. ²⁸ Yoko koati ú'uhapu'i-ú'uhapu'i kixoíxinoati Ápolu ne jûdeuhiko, enepo koyûho íhikaxovokuke hó'e itúkeovo Mésiya ne Jesus, enepone páhoe Itukó'oviti koíteova, exókoati ya emó'uke Itukó'oviti kó'iyeaneye.

19

Poûlu ya Éfezu

¹ Koeku óvea ne Ápolu ya Koríntu, hane ayákukoponovo ne Poûlu vanúke'exeaku neko poké'e, haînati xe'o mar, ina símo ya Éfezu. Yoko ápe xanéhiko tokóponeya kutipoâti ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus. ² Ina epemó'ikoa Poûlu namúkeanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koeku kutípea. Yane hara kixópahiko:

—Muhíkinova ápeyea ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, ako kámeaku ûti koyuhoâti —koénehiko.

³ Ina kixovókoxopamaka Poûlu:

—Ná'ikopo kixé'eyenoe yáhikikono?

Ina yumopâhiko:

—Kuteâti páhoenovi Xuaum Mbátita.

⁴ Ina kixovókoxopamaka Poûlu:

—Enepone áhikeovo ne xâne xoko Xuâum, énomone vo'oku ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea koane kutípea neko keno'ókoti ikénepoke, enepone Jesus —kixovokoxoane.

⁵ Kamoánehiko neko yuho Poûlu, áhikovonehiko ya iháke Vúnae Jesus. ⁶ Ina ipíhoa Poûlu vô'u tutíkuke neko xâne, yane namúkoanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ina turixóvo koyúhoyeahiko inámati yuhôti ákoti itukapu éxone, ikó'iparaxoake Itukó'oviti koyúhoyea, koane koyúhohikomaka koekúti éxokoake Itukó'oviti. ⁷ Yoko enepohikoneko hóyeno koetíneye, anêko kuteâti ndusé koêti.

Poûlu ya íhikaxoku Tîranu

⁸ Kúveu mopo'âti kohê, kóyekune ne Poûlu yane íhikaxovokuke hó'e jûdeu koyúhoyea koeku Jesus. Koati ákoti píkone koyúhoyea xapákuke neko xâne, exókoati ponóvoku ne ihíkauvoti koêku ne natínea Itukó'oviti xapa xâne, kaha'aînoati kutípeahiko. ⁹ Itea ápe xâne tiú'iti omíxone xapákuke, ákoti akutípoa ne yuho Poûlu, koyuhoâti xapa xanéhiko ákoyea aúnati neko ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti. Yane ipúhikopeane Poûlu xapákuke. Xanépoamaka neko kutípotihiko Jesus. Yane turíxoponemaka íhikaxea ne Poûlu uhá koeti káxe íhikaxokuke hóyeno koéhati Tîranu. ¹⁰ Pí'a xoénae íhikaxoya, kutí'inoke kamotíhiko emo'u Vúnae ne uhá koeti ko'óvokuti ya poké'exa Âzea, jûdeuhiko koánemaka po'ínuhiko xâne ákoti itukápa.

Xé'ahiko hóyeno koéhati Séva

¹¹ Yoko poréxoa Itukó'oviti ne Poûlu itúkea koati êno hána'iti iyupánevoti. ¹² Muhíkova kuteâti léhuna Poûlu, áko'o itukovo ramá'o, omokóno xoko xâne ka'aríneti, yane koati itóvoti ne ka'aríneti koeku sípoheyea, koane ipúhikopeamaka ne ndémoniuhiko xoko xâne ûroево. ¹³ Ápemaka jûdeuhiko ákoti tópi

yónoku, kopúhikopoti ndémoniu xapa xâne. Ina kahâ'a ikó'itukexea iha Vúnae Jesus kópuhikopea ndémoniu kuteâti kíxoaku Poôlu. Hara kixóhiko ndémoniu neko hóyenohiko:

—Ya iháke Jesus, enepone koyúhone Poôlu, mbahúkopi ipíhikopi ne xâne yûroeo —kíxoanehiko.

¹⁴ Yoko seti kôe ne hóyeno kixotíneye ítuke. Aínovo xe'eaxapa jûdeu koéhati Séva, tuti uhá koeti sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke. ¹⁵ Itea hara kíxovokoxoa ndémoniu mani âha kópuhikopeahiko:

—Énjoa ne Jesus koánemaka itukóvotiye ne Poôlu, itea kuti itínoe? —kíxovokoxoane.

¹⁶ Yane enepone hóyeno ûroeo ndémoniu, kovése'uxovanehiko. Koati yupihóvati xunáko, ákoinoke ítahiko sa'íkeova. Êno kíxoakuhiko. Mahupí koépo ne hóyenohiko kohó'ipea neko ovokúti óvoheixoku, koane êno óko'onevohiko. ¹⁷ Enepone uhá koeti ko'óvokuti ya Éfezu, jûdeu koánemaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukápa, yupíhovo píkea eyekóxoa neko koekúti. Êno ihayú'ikoati ne iha Vúnae Jesus vo'ókuke. ¹⁸ Enómaka xâne kutípotine Jesus exepúkoti nonékuke po'ínuhiko xâne, koyuhópoti váhere ítuke yanekôyoke. ¹⁹ Enómaka koixómoneti kuríkoti itúkovoke, itixoâtimaka ne koyúhópehiko ílikaxovope ítukea ítuke. Ina oro'ókoahiko nonékuke uhá koéti. Itukínoahiko yé'akeye tiûketi ovâti neko koyuhópetihiko, pó'okoahiko itóponea kuteâti sinkoenta koeti mili pe'u tiûketi. Koati yupihovó koe êno tiûketi ovâti. ²⁰ Énomone koéneye yupíheovo itóhineyea koane ukóponea ne emo'u Vúnae yanekôyoke.

Koturíhikovo xâne ya Éfezu

21 Ikénepekehiko ra koekúti, koúsokone isóneu ne Poûlu yónea Njeruzálem, koane vekópea poké'exa Masêdonea yoko Ákaya. Haramaka koeti isóneu: "Ikénepe yóneam Njeruzálem, ngónokomaka yóneam Róma" koêtí isóneu.

22 Yane pahúkone Timóti yoko Erástu yóneahiko Masêdonea. Enepone pi'âti, koati huvo'óxoti Poûlu ya ítukeke Vúnae. Kene Poûlu, ôvaikone ya poké'exa Âzea kali ye'á koeti káxe.

23 Énomone yaneko káxehiko, êno koturíhikovoti ya Éfezu vo'ókuke ne ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti. **24** Ápe hóyeno koéhati Ndeméturu, koítuketi péhu. Enepone itúkovoke, énomone itúkea kali iyoyónevoti, okovo péti, óvoku sându iháxoneti Ndeána, kuvívone xanéhiko. Koati ênoti tiûketi námoe enepo kavanêa ne ítuke. Kúteanemaka koêku ne po'ínuhiko koítúkeati. **25** Ina ho'uxôa Ndeméturu neko po'ínuhiko koítúkeati ne kuteâti ítuke. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe hóyeno, yéxoanoe itúkeovo ukínoviku apeínoviti ra koítuketxea ûti râ'a. **26** Neíxoanenoe koane kémoeane koeku ítuke ne hóyeno koéhati Poûlu, enó'iyeane xâne ítone kutípea yûho koane kátavokea ya hó'e ûti. Yoko haina pôhutine yâye Éfezuke, itea kalíhanini ya heú koeti poké'exa Âzea kíxeaneye. Koyúhoa ákoyea akána'u ne hó'e ûti koeku itúkeovo ítuke vo'u xâne. **27** Haina pôhutine itukéti vitúkovoke koimaî ákoyeane itúkokonoke, itea koímaitimaka ákoyeane itúkokonoke ne hána'iti imokóvokuti ítuke sându kuvívone ûti, enepone hána'iti teyonéti Ndeána. Koímaiteexo uké'yea itúkeovo hána'iti teyonéti nê'e, hó'e ne heú koeti

íhae Âzea koáne ne heú koeti xâne yara kúveu mêm —koéne.

²⁸ Kamoáne xanéhiko neko yuho Ndeméturu, yupihovó koéne ímaikexeovo, ina turixóvo vaúkexea:

—Hána'iti teyonéti ne Ndeána, hó'e ûti, uti íhae Éfezu —koénehiko yûho vaúkexea.

²⁹ Ehane koyó'i uhá koéti neko ko'óvokuti yane pitivóko ákoti koâti éxea koêku. Éhahikovo xoko ho'uxóvokuti iháxoneti teáturu, koane namúkeahiko pi'âti hóyeno íhae Masêdonea koéhati Ngáyu yoko Aristáku, ha'ine Poôlu. Káhakoa tukú koeti teáturuke. ³⁰ Kahá'amaka ûrukeova Poôlu xapákuke neko êno xâne, itea ako síka po'ínuhiko kutípoti Jesus. ³¹ Ápemaka pahúkotihiko yane poké'e, ínikone Poôlu, pahukínoatimaka yûho ákoyea pîha xapákuke neko xanéhiko. ³² Yoko pó'iti koeku yûho po'ínuhiko neko xâne, koánemaka po'ínuhiko. Koati ákoti tópi koêku yuhóhiko vaúkexea. Kalíhani uhá kó'yea ákoyea éxina isóneu kó'inokeneye ne koekúti. ³³ Enepone jûdeuhikoya, veyo hóyeno koéhati Alíxandere xapákuke neko êno xâne, ina pahukôa píhea nonekútike koyúhoinoahiko. Yane koéxepukinoane vô'u Alíxandere, kaha'aînoati kóyunuhikeovo neko xâne motovâti koyúhoya.

³⁴ Itea exoâne po'ínuhiko xâne itúkeovo jûdeu ne Alíxandere, heú koéne turíxeovo vaúkexea. Yoko kutikokó koe yûho vaúkexea kúveu pi'âti ôra. Hara kóyehiko:

—Koati hána'iti teyonéti ne Ndeána, hókone ûti, uti íhae Éfezu —kóyehiko.

³⁵ Yoko ápe pahúkoti yane pitivóko, yutoxínotti náti, itoti kóyunukea neko xanéhiko. Hara

kíxovokoxoa kóyunuhikinovoke:

—Itínoe hóyeno íhae Éfezu, enepora pítivokona ûti, hi'imé koe xâne exoâti itúkeovo utíne katarákoa ne hána'iti imokóvokuti óvoku Ndeána, enepone hána'iti teyonéti hó'e ûti, koane utímaka katarákoa ne mopôi, irikóvoti ukeâti vanúkeke, enepone okovóxinoviti Ndeána. ³⁶ Yoko ako motovâti koyúhoyea ákoyea akána'u. Yusikóneikopo kényunukivo. Hako hú kixêa ne ítike. Itíkinanoe iséneu koékumo inúxotike. ³⁷ Vo'oku enepohikora hóyeno yómone yâye, ako kaésayu'ixa hána'iti imokóvokuti óvoku hó'e ûti. Ákomaka ókoemoke'e Ndeána, hó'e ûti. ³⁸ Enepo áva xâne íníxone Ndeméturu yoko ha'ínehiko poé'aya ítuke, ápe koati kaxena yúhoikeokonoku xâne epó'oxo anêko pahúkotihikoya. Yusikóneikopo itúkeovo énomone iyónoa. ³⁹ Ava'avo po'inu koekúti yahánoe keyúhoyi vo'ókuke, ápe koati kaxena ho'úxinovaku xanéhiko ne koekúti kuteâti. ⁴⁰ Koati koímaiti ápeyea koyúhoti vokópea pahúkotihiko vo'oku kóturihikeovo xanéhiko kó'oyene. Enepomo vihaxíkakana yuhoíkovokutike, ákomo yuho ûti sa'íkeovake ûti vo'ókuke ra êno koturíhikovoti —kíxovokoxoane

⁴¹ Uke'éxone koyúhoyea, ina pahukôa pihópea ne xanéhiko.

20

Pîho Poûlu ya Masêdonea koáne ya Ákaya

¹ Koyunúhikovone neko koturíhikovoti, pahúkoane Poûlu iháxikoponeovo ne kutípotihiko Jesus. Simohíkone xokóyoke, koúhepekopea Poûlu isóneuhiko, ina ikopóvamaka. Yane pihóne poké'exake Masêdonea. ² Heú kíxoa vékea neko

poké'e noíxoponea ne kutípotihiko Vúnae koane káxunakea ikéneke Vúnae yane êno enékeake. Yane pihóne Ákayake. ³ Mopó'a kohê ovo Ákaya. Usó koyépone yónea Sírea ya hána'iti vatéke, eyékokone koeku jûdeuhiko kahá'aya koépekea. Yane káyukopovo ya Masédonea. ⁴ Yoko hara íha ne xanépotihiko Poûlu (tukú koeti Âzea): Sópaturu íhae Mbêreya, xé'a Píru, koane Aristáku yoko Sékundu íhae Tesálonika; yoko Ngáyu íhae Ndérbe. Ina apémaka Timóti yoko pi'âti íhae Âzea, enepone Tíkiku yoko Torófimu. ⁵ Enepohikorâ'a, inuxó koe tumúneke ûti kuxo'óviti ya Torôadi. ⁶ Ikénepoke áyui jûdeuhiko ya hó'ike níkeaku pâum ákoti kohiyákoati, vivú'ixopone hána'iti vatéke vukopeâti Filípu. Singu koe káxe ikénepo, tokópanehiko ûti neko kuxo'óviti ya Torôadi. Poéha kúveu lúmingu víkoaya.

Poûlu ya Torôadi

⁷ Yane inúxoti káxe ya sêmana, ho'úxinovo níkea uti pâum, puyákoponovope vokóvo ivókinovovi Jesus. Koeku itúkeovo pihópopenemo Poûlu yaneko po'i káxe, ixomo koyûho nê'e, enekoâti ne po'ínuhiko ûti xoko Jesus. Tukú kíoxa kuku yótí koyúhoyea. ⁸ Koati ênoti íhaku yúku ihuxoké koyêti yane kúveu péti vanúkeke ho'úxovoku ûti. ⁹ Yoko ápe homoêhou koéhati Eútiku vatá koyêti njanelake. Ehane ítoa ixépa neko homoêhou koeku kó'umokea koyúhoyea ne Poûlu. Koati imókoti neko homoêhou. Yane íkorokovone ukeâti njanelake. Mopó'apeke ovokúti ya vanúkeke úkea. Eherúkoponokono ne homoêhou, uké'ene omíxone, ivókovone. ¹⁰ Ina evesékinoa Poûlu, yane yupúninikinovane, ina xovokúxovo óukeke ne homoêhou xaneâti kó'iyea:

—Hákonoe kenóko'i. Aúkopovone omíxone.
Iyúkopovone —koéne.

¹¹ Yane alú'okoponemaka ne evo Poûlu kúveuke ne péti, ina hono'ékexoane ne pâum, puyákoponovope okóvo ivókinovovi Jesus, ina nikôa. Enópoikomaka yuhó'inoahiko Poûlu. Tukú kíoxa uhapú'ine káxe, yane pihópone. ¹² Kene ne homoêhou, xanépoa kutípoti Jesus, yoko ákone yuvâti. Yupihovó kôe úhepepea isóneuhiko vo'ókuke.

Ipuhíkopeane Torôadi ne Poûlu

¹³ Ina namukópono uti hána'iti vatéke vonoti Âso, tokópeakunemo uti Poûlu kuteâti yuho ûti yanekôyoke, vo'oku itúkeovo hêve yónea ne Poûlu tukú koeti Âso. ¹⁴ Tokopó'ovine Poûlu ya Âso, ina ivu'íxopomaka vivú'e vonoti pitivóko koéhati Mitíleni. ¹⁵ Yaneko po'ípone káxe, vukopeâne Mitíleni, ina hunonêo uti kali poké'e koéhati Kíyo kukúkeke úne. Poéha káxe ikéne, vitópono Sâmu. Poéhapoakomaka káxe ikénépô, ina símo utíya Milêtu. ¹⁶ Yoko tumúneke símea ûti, koúsokone isóneu ne Poûlu ákoyeamo âka ya Éfezu. Akó'oti akaha'a xu'íkeneyea ya poké'exa Âzea. Koáhati iyóvote okóvo símea ya Njeruzálem, enepo omotóva, tumúne ne áyui jûdeu ya hó'eke, enepone Pentekósti.

Poûlu ya Milêtu simôa inuxínoti ítuke Itukó'oviti ukeâti Éfezu

¹⁷ Koeku vókea ya Milêtu, pahúko Poûlu iháxikoponeovo ne inuxínotihiko itukéti imokóvokutike ya Éfezu. ¹⁸ Simoánehiko, hara kíxovokoxoa Poûlu:

—É'exo kíxeanoe ne ngixoku indúkeovo xepákukenoe ukeâti inâ urúngovo poké'exa Âzea tukú koeti kó'oyene. ¹⁹ Yéxoanoe ne ngixoku ngo'ítukeino Vúnae ákoyea ngapáyasakapu, koane enó'yea ìrihikeovo nzo'oûke, koane enó'yea kotíveti koekúti ndokópone vo'ókuke ne isóneunonu jûdeu kahá'atihiko koépekeonu. ²⁰ Yéxoamaka ákoyea kurí inja ngoyúhoinopinoe uhá koeti nékone kémí motovâti keúkoponivo ikéneke Vúnae, koane ínzikaxeopinoe imokóvokutike koánemaka ya yóvokukanoe. ²¹ Ngoyúhoinoa emo'u Itukó'oviti ne jûdeuhiko koánemaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukápa, ngoyuhó'inoati kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo nonékuke Itukó'oviti, koane kuríkopeamaka, yoko kúveovomaka Vúnae Jesus (Kristu). ²² Kó'oyene koati eombâti ngónokea yóneam Njeruzálem. Ako énja ngixókonokumoya. ²³ Poéhane énjo ne koúhapu'ikinonuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ingá'akeokonomo yoko ápeyeamo kotíveti koekúti kuxónuti ya uhá koeti pitivóko véngokuikomo. ²⁴ Itea ya uhá koeti koekúti, usó ngóye ngoítoponeovo kotíveti yoko ivónggeovo okonókovo. Poéhane ngahá'ayea únzexea ne itukéti ítukexeonuke Vúnae Jesus, enepone ngoyúhoyea ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koêku ne hâna'iti seánakovi Itukó'oviti.

²⁵ —Kó'oyene énjoa ákoyeanemo neíxanu, itínoe ngoyúhoineke kixoku koeku natínea ne Itukó'oviti xapa xâne. ²⁶ Énomone ngixínopinoe ákoyea itúkapu oúngekemo yóno áva yonópoti ipihóponovokutike xepákukenoe. ²⁷ Vo'oku heuheú ngíxoa ngoyúhoinepeanoe ne isóneunovi

Itukó'oviti. ²⁸ Yokóhiyanavo, itínoe inuxínoti ítuke Itukó'oviti. Yokóhiyanamaka ne uhá koeti yíxovone ítukeke Itukó'oviti, enepohikone kutí koeti su'ûso konókoti katarákoati, pónepikemaka Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti iníxinoa íkéneke Vúnae. Koati kaha'aînopitinoe Vúnae hivó'xi ne ho'uxínovoti ítuke pónea kixoku hókea, vo'oku aínovone poréxopinoke ésa'i itúyopea pahúnevo yaneko ovokóvo itína kuruhúke. ²⁹ Enepo mbihapáne, énjoa símeopimo kutí koeti ipúhokovotihiko yovíre, enepohikone xâne ákoti okoseâna ne ínzau su'ûso, yóyonone. ³⁰ Muhíkova xepákukenoe, exepúkotimo hóyенohiko poe'á kixoti íhkaxea emo'u Itukó'oviti, kahá'atihiko itúkeovo énomone hokópo ne po'inu ûti kutípoti Jesus. ³¹ Énomone ngixínopinoe: Yokóhiyanavo, koane yokóhiyanamaka ne po'inu ûti. Itíkapunoe xâne iyukóvoti isóneu. Hako inotôva yokóvo ámbeya xepákukenoe kúveu mopo'âti xoénae. Káxe, yótí ixómoyea enéngopi, péhutinoe, koane ápe ìrihikeovoku nzo'oûke ve'ókukenoe.

³² —Kó'oyene hane nguvínovopinoe Itukó'oviti yoko emó'u, enepone koyuhó'inoviti hána'iti seánakovi. Ápemaka xunáko neko emo'uti kótíu'ikeopinoe íkéneke Vúnae, koane ímotokenaxeopinoe nemúkopi koúnaenovi Vúnae yakahá'inepoane ne uhá koeti po'ínuhiko kasásá'iupo. ³³ Ako ápahuina xâne íyongeovoke tiûketina koane uhé'ekotinoe ípovo. ³⁴ Yéxoapeponoe ngo'ítukeyea indúkoti ésa'i nóngone koánemaka nökone nza'ínehiko. ³⁵ Ya uhá koeti koekúti, énjokopinenoe kónokea ko'ítukeyea ûti motovâti huvó'oxea uti xâne apêti nökone, puyakóponovati

vokóvo ne emo'u Vúnae Jesus enepo kôe: “Haina xâne iko'íparaxokonoti, itea xâne huvo'óxoti po'ínu ya nôkone yupihóvomo unako koêku” kôe — kixovokoxoane Poûlu.

³⁶ Uke'êxone koyúhoyea nê'e, ipuyuké koéne itúkea orásauam koánemaka uhá koêti neko inuxínoti ítu ke Itukó'oviti simoâti. ³⁷ Koati êno hâna'iti ikáxu'iyea okóvo uhá koêti, koane íyoyea, koane opóno'ekeahiko Poûlu, yoko siúnoneyea ikopóvati, exókoati hâna'iko ne ákoyea omotóva okóvo. ³⁸ Hane ikótivexo isóneukehiko yuho Poûlu ákoyeanemo naíxahiko. Ina xanepoâhiko tukú koeti xoko hâna'iti vatéke ivú'epo.

21

Yóno Njeruzálem ne Poûlu

¹ Vuké'êxone víkopeovahiko neko inuxínoti ítu ke Itukó'oviti, yane namûkopone uti hâna'iti vatéke, pihópone ûti. Ponó koépone ûti ya kali poké'e koéhati Kô ovoti kukúkeke úne. Poéhapoá káxe ikénepo, simóne ûti ya Rôdi, ina vukopónomaka ya pitivóko koéhati Pátara, ² vitóponoku po'i hâna'iti vatéke yonoti Fenísea. Énomone vivú'ixopo. Vúkeane pihôpo ûti. ³ Iyuseône Xípere yâtike lopékuke ûti, hunóneopane ûti vonoti íyeuke Sírea. Ina símo uti pitivóko koéhati Tîru, kuríkoku ínone ne vivú'e. ⁴ Yane pitivóko, vopósiko po'ínuhiko kutípoti Jesus. Vinixóponoa, poéha sêmana vókoa xapákukehiko. Vo'ókuke ne koúhapa'ikinoake Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koêku ne kixókonokumo Poûlu, ixíko'okohiko Poûlu ákoyea pîha ya Njeruzálem. ⁵ Itea simovóne káxe pihópopé ûti, koúsokovone ûti ina vukopóno. Yoko heú kôe neko po'inu ûti

xoko Jesus píhea kuríkoponeovi, xané kixotíhiko yêno koane xe'éxaxapa. Tukú kíoxa vipuhíkopeane ne pitivóko. Yâkonoye xe'ókuke ne úne, vipúyukexo vitúkoti orásau. ⁶ Vikopóvanehiko, vivú'ixopa ne hána'iti vatéke. Yane káyuhikopovone óvokuke ne po'ínuhiko ûti kurikóponoviti.

Poûlu ya Sezâreya

⁷ Vukeáne Tîru, pîho ûti ya Tolêmaida. Yaneko pitivóko, ápe po'inu ûti xoko Jesus noíxoponone ûti. Poéha káxe vókoa xapákuke. ⁸ Yaneko po'ípone káxe, vipúhikopea xapákuke vonoti Sezâreya. Simoné'e utiya, pihóne ûti xoko Filípi, enepone koyuhóponoati xapa xanéhiko ne inámati ihíkauvoti omínovike Jesus. Yoko enepone Filípi, énomone pôhuti xapákuke neko seti koeti ndeákinu noivókoeti yanekôyoke. Vókoane ya xokóyoke. ⁹ Yoko ápe koaturu koeti ihíne, ainóvoti âvoti oko'íma, koyúhotimaka koekúti koúhapu'ikinoake Itukó'oviti. ¹⁰ Kali ye'á koeti káxe ike símine ûti xoko Filípi, ápe hóyeno koéhati Âgabu simo'óviti ukeâti Njúdeya. Koati porófeta ne hóyeno koyúhotimaka koekúti koúhapu'ikinoake Itukó'oviti. ¹¹ Simoné'e xapákuke ûti, ina véyo ho'e Poûlu. Yane ikáhevexopeova koane ikávo'uxopeova, koane kó'iyea:

—Hara koe koúhapu'ikinonuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti: Kuteâti ngixópovoku, énomonemo kíxoaneye jûdeuhiko ya Njeruzálem únae ra ho'êti, ínamakamo kurikâ xoko xâne ákoti itukapu jûdeu, enepone payásoti ya utíke —koéne.

¹² Kamoáne ûti ne yuho Âgabu, uti ha'ine Poûlu koánemaka neko po'ínuhiko íhae Sezâreya, êno

yuhó'inoa ûti ne Poûlu ákoyea pîha Njeruzálem.

¹³ Itea hara kixó'ovi Poûlu:

—Na koeti íyeinonoe kehá'ati kemúya'iki inzóneu? Haina pôhutine ingá'akeovo, itea usó ngóyemaka ivóngeovo ya Njeruzálem okonókovo vo'oku iha Vúnae Jesus —kixó'ovine.

¹⁴ Noixoâne ûti ákoyea víta vípokea isóneu, sikó kíxoane ûti kuteâti isóneunoa, koane kínea ûti:

—Kaúsakapuikopo ahá'inopi Itukó'oviti —kíxoane ûti.

¹⁵ Ikénepoke, koúsokopovone ûti ina vukopóno ya Njeruzálem. ¹⁶ Ápemaka po'inu ûti xoko Jesus íhae Sezâreya xane'éviti iyónó'oviti xoko Menáso, kúxoti kutípoti Jesus íhae Xípere, vo'oku itúkeovo vókokunemo óvokuke.

Poûlu ya Njeruzálem

¹⁷ Símo ûti ya Njeruzálem, elókea okóvo símea ûti ne po'inu ûti xoko Jesus. ¹⁸ Yaneko po'ípone káxe, xané'evi Poûlu xoko Teâku. Ina ho'uxóvomaka uhá koêti neko inuxínoti ítuke Itukó'ovitiya.

¹⁹ Yúhoikoanehiko Poûlu, yane uha-uhá kíxoa koyúhoinoa kíxoaku Itukó'oviti ikó'itukexea ya ítukeke xapákuke xanéhiko ákoti itukapu jûdeu.

²⁰ Kamoánehiko neko yuho Poûlu, iháyu'ikohiko Itukó'oviti ina kixohíko Poûlu:

—Iti po'inu ûti xoko Vúnae, yéxoapepo enó'yeane mili xâne kutípoti Jesus xapákuke viyénoxapa jûdeu, yoko ainóvoti koâti yuixóvati ne Ponóvoti Kixovókuti yútoenovi Muîse. ²¹ Hara koe eyékoxeopikehiko íhikexi uhá koeti jûdeu ovâti xapákuke ne xâne ákoti itukapu jûdeu kuríkea hókea yútroe Muîse. Mahi keyuhó'inoatihikomaka kónokea kuríkea sirkunsidá kínea xé'ahiko, koane

kuríkeamaka itúkea kuteâti hókone ne voxúnoekene, uti jûdeu, enepone yutoxóvoti yútoke Muîse. ²² Kó'oyene, namo víxaye maka éxane ákoyea akána'u ne eyékouhiko? Vo'oku eyekóxoatihikomo sími. ²³ Mani únati itikâ ra visóneunopi. Anéye koaturu koeti hóyeno xapákuke ûti itúkoti purumésa xoko Itukó'oviti. ²⁴ Yaxénahiko. Yákoenemakaye kuteâti nökone itúkea kasás'a'ikeovo nonékuke Itukó'oviti. Epó'oxo enepone nökone itúkea kaúlalapu'ikeovo koeku itúkea purumésa, itíne parexêa ésa'i kíxeovoneyehiko koane kíxivonemakaye. Yane exoâítimo uhá koeti xâne ákoyea akána'u ne eyékou ve'ókuke, itea itúkeovo itikoâteoxo ne páhoenovi Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse. ²⁵ Kene ne po'ínuhiko ûti kutípotimaka Jesus ákoti itukapu jûdeu, pahúkinoane uti visóneunoa ákoyea yusíka níkea nikokónoti ikó'iparaxokonoke sánduhiko, koane ákoyea yusíka níkea nau hó'openo kotitínoeti. Pahúkinoamaka ûti ákoyea yusíka kapíneyea xâne ákoti itukapu koati múxone –kixónehiko Poûlu.

²⁶ Yane xânea Poûlu neko koaturu koeti hóyeno yaneko po'ípone káxe. Xané kixókokohiko kasás'a'ikeovo nonékuke Itukó'oviti, ina urúhikova ne hána'iti imokóvokuti, etó'okoponoati ne tuti imokóvokuti itukóvotiye káxe evésekeamo nökone kúxeako motovâti ómeahiko ikó'iparaxope Itukó'oviti, kuteâti koeku nökone itúkea koeku ápeyea porómesana xoko Itukó'oviti.

Ika'ákokino ne Poûlu

²⁷ Ye'ekóne uké'eyea neko seti koeti káxe, nökone kúxoixeahiko neko itúkotihiko porómesana, ápe po'ínuhiko jûdeu ukeâti Âzea noíxoti Poûlu ya témpuluke. Enepohikoneko jûdeu, ítoa ítokuxea

okovo uhá koêti ne po'ínuhiko xanéya okópeahiko Poûlu koane namúkeahiko. ²⁸ Hara koe yuhóhiko vaúkexea:

—Itínoe izaraelíta, hivá'axavi. Enepora hóyeno, koati énomone íhíkaxo xanéhiko ya uhá koeti ipuxóvokuti okópea xanena ûti, koane okópea ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse, koane púvea ra hána'iti imokóvokuti, enepora témpulu. Haina pöhutine, itea muhíkova ûrukua témpuluke ne xâne ákoti itukapu jûdeu, ikopíti'ikoati ra sasá'iti péti —kíxoanehiko.

²⁹ Kó'inokeneye yûho vo'oku noíxeane Torófimu, íhae Éfezu xané'yea Poûlu yane kúveu pitivóko. Yoko ikútixati urúkoatine Poûlu témpuluke.

³⁰ Ehane ímaikexovo uhá koeti ovâti ne pitivóko, koane omoxohí koéne xanéhikoya. Ina namukóhiko Poûlu, kahakôa meúke yane témpulu, yane exéxopokononehiko páhapetea ne hána'iti imokóvokuti.

³¹ Mani koepéketihiko Poûlu, itea enepone tuti húndaru pahúkoti uhá koeti húndaru íhae Róma ovâti ne pitivóko, eyékoxoa enó'yea koéku ne uhá koeti ko'óvokuti ya Njeruzálem.

³² Yane ho'úxoa neko po'ínuhiko tuti húndaru koánemaka ne húndaruhiko páhoe, ina ehahíkovo xapákuke xanéhiko. Noixoâne xanéhiko kenó'okea êno húndaru yóko'omaka ne koati payásoti tuti húndaru, kurí kixónehiko isúkea Poûlu. ³³ Ina pihinôa tuti húndaru koane namúkea Poûlu, ina pahukôa iká'akeokono ya pi'âti korénde. Ina kaha'â tuti húndaru éxea itukóvotiye ne iká'ae, koáne ne váhere ítuke.

³⁴ Ako tópi kixoku vaúkexea ne xanéhiko yumopâ. Pó'iti koeku yûho po'ínuhiko koánemaka

po'ínuhiko. Koáhati yupihóvati koêku ne xanéhiko vaúkexea. Vo'oku ákoyea iyúsea yuvâti, ina pahukôa tuti húndaru omópeokono ne Poûlu xoko óvohipoku húndaru. ³⁵ Seopânehiko xokóyoke ne hu'okókuti yonoâti, kónokoa húndaruhiko éherukea ne Poûlu vo'oku yupíheovo ímaikexinova xanéhiko. ³⁶ Hara koéhiko yûho vaúkexea neko xanéhiko:

—Képeka! Képeka! —kóyehiko.

³⁷ Ehá'axo mani ûrukaoa húndaruhiko xoko óvohipoku, hara kixo tuti húndaru ne Poûlu:

—Motóva yúnzo'ixeopi?

Ina kixôa tuti húndaru:

—Yéxoikopomaka keyúhoyi emo'u ngerêku?

³⁸ Hainá'ikopo îti neko íhae Ejítu koturíkoti xanéhiko yanekóyoke, eneponeko omoti koaturu koeti mili hóyeno, ainóvoti ísukenatihiko, ya mêmum ákoti apêti?

³⁹ Ina kixôa Poûlu:

—Undi jûdeu íhae Társu, hána'iti pitivóko ya Silísea. Embemópiti peréxinu ngoyúhoinoa ra xanéhiko —kíxoane.

⁴⁰ Porexókonone koyúhoyea ne Poûlu, xe'ó koéne yane hu'okókuti, ina koexépukinoa vô'u neko xanéhiko kaha'aînoati kóyunuhikeovo. Koáne, yunu-yunú koénehiko. Yane ina koyûho ne Poûlu ya emó'uke ebaraíku, yuho jûdeuhiko. Hara kíxovokoxoa:

22

Koyuhôa Poûlu ákoyea váhere ítuke

¹ —Itínoe mbo'ínu, keánemaka itínoe teyonéti xapákuke ûti, uti jûdeu, yakámokenoanoe ra yûnzo, maka yéxanenoe ákoyea váhere índuke —kíxovokoxoane Poûlu.

² Kamoáne xanéhiko itúkeovo emó'uke ebaraíku koyúho ne Poôlu, inamá'axoneoxo koyunúhikovo. Ina koepómaka ne Poôlu:

³ —Undi jûdeu. Hane imbúhikea inâ ambê yara kúveu mêmum Társu, pitivóko ya Silísea, itea mbayá'iyekune yâye yara pitivóko. Undi íhikau Ngamalíye. Uha-uhá kíoxa íhikaxeonoa ne ihíkauvoti yútoeke Muîse, hó'e voxúnoekene. Koâti yuinjóvoti nzókea Itukó'oviti kuteâti kíxeakunoe héki kó'oyene.

⁴ Undi áhati íkoitoponea kotíveti xâne hokoâti ra ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, ngaha'âti ungé'exea. Koêkuti xâne hokoâti, hóyeno koánemaka sêno, ingá'akoa koane nguríkoamaka ika'ákovokutike. ⁵ Éxoa koâti payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti xanena ûti hó'ele itúkeovo kaná'uti ra yûnzo, koane éxoamaka uhá koeti po'ínuhiko pahúkoti xapákuke viyénoxapa, vo'oku énomonehiko itukínonu koyuhópeti ómonem ya Ndamásku xapákuke po'inu ûti, uti jûdeu, motovâti veyómbonea ne hokotíhiko Jesus-ya, koane omómbea ya Njeruzálem ika'ó koêti ya korénde motovâti ipíhoponeokonohiko.

*Koyûho kixoku koêku inâ hokôpo Jesus ne Poôlu
Át 9.1-19; 26.12-18*

⁶ —Yanekôyoke koeku véngea ne xêne yonoti Ndamásku, ako'óne anjikâ ne pitivóko, ye'ékonemaka itúmukea káxe, apé koéne koati xúnati uhapú'iti ukeâti vanúke kouhápu'ikonuti. ⁷ Yane íngorokovone poké'ele koane ngámea emo'úti kixónuti: “Saulú, imáko ké'iyivoku. Na koeti ixómoino váherexo ítikeinonu?”

⁸ —Ina ngixôa: “Kuti îti Unaém?”

—“Undi Jesus íhae Nazâre, enepone váherexinoke ítike” kixónune.

⁹—Yoko noíxoa njánena ne uhapú'iti, itea akó'oti kamâ neko yuhó'ixonuti. ¹⁰ Ina ngixopâmaka: “Unaém, kuti indúka?”

—“Yexépukapa, yûrukapa ne pitivóko yénoku, ínamo yexákakana uhá koêti ne nékone itíki” kixónune.

¹¹—Vo'oku ikómitixeonu neko êno xúnati uhapú'iti noínjone, namú kixópohiko vô'um ne njánena hiríkeonu, isímonuti ya Ndamásku. ¹² Yoko ápe hóyenoya teyoti Itukó'oviti koéhati Anániya, itúkotimaka páhoenovi yútoe Muîse vitúkea. Enepone hóyeno, koati téyonemaka uhá koeti viyénoxapa jûdeu ovâti neko pitivóko.

¹³ Opósikoponu ne hóyeno. Simoné'e njokóyoke, koeku ahí'okeovonu, hara kixónu: “Saulú, iti mbo'ínu xoko Vúnae Jesus, ínixepane” kixónune.

—Énomone yaneko ókoku ôra, ínijopone. Ina ngomomâ ne Anániya, ¹⁴ yane hara kixóponumaka: “Itukó'oviti, enepone hókone voxúnoekene mekúne, énomone noivókoxopi yéxi ahá'inopi, koane néxi neko Sasá'iti Páhoenovi, koane kémi yûho koeku yûho'ixeopi. ¹⁵ Vo'oku itínemo koyuhôa xapákuke uhá koeti xâne ne neíxone koane kémone xokóyoke. ¹⁶ Kutí'ikopo kixó'iko kó'oyene? Yexépuka, yáhikapu iháke Vúnae motovâti sasá'ipea pehúnevo” kixónune —kíxovokoxoane.

Ítukexéake Itukó'oviti ne Poûlu

¹⁷ Ina koe'íkomaka:

—Yane aúngopovone ya Njeruzálem. Koeku indúkea orásau ya hána'itike imokóvokuti, ápe koúhapu'ikinonuke Itukó'oviti ya kutí koeti njopúne,

itea iyukovó ngoyêti. ¹⁸ Noínjoa ne Vúnae, enepone yuhó'ixonuti. Ká'aye kixónu: “Yéhakapu ipíhikopi ra pitivóko, vo'oku ákomo akútípoa xanéhiko yâye ne yiûho vo'ónguke” kixónune.

¹⁹ —Ina ngixôa: “Unaém, koati exoâtihiko ra ngixóvoku ixómoyea mbîho íhikaxovokuke hó'e ûti, uti jûdeu, ingá'akea yoko yenjépoke'exea ne kutipópitihiko. ²⁰ Yaneko koépekeokonoku Etévaum, enepone koyúhoti yemó'u xapa xâne, ámbemakaya ininjoâti unáko koépekeokono. Muhíkova ngóyoninoa kápanahiko neko koepékoati” ngíxoane.

²¹ —Itea hara kixónune Vúnae: “Ipíhikapi ra pitivóko, vo'oku mbahukópitimo ákotike malíka xapákuke ne xâne ákoti itukapu jûdeu” kixónune — kíxovokoxoane Poûlu.

Iteôva Poûlu ne mani yehépoke'exeokono

²² Koati kamokénoti Poûlu neko xanéhiko tukú koeti koyûho “mbahukópitimo xapákuke xâne ákoti itukapu jûdeu” koéti. Yane turíxovonehiko vaúkexea. Ká'aye koéhiko yûho vaúkexea:

—Konókoti koépekeokono hóyeno kuteâti râ'a. Ákone omótova óvea ra kúveu mêmum! —koénehiko.

²³ Koeku vaúkexeahiko neko jûdeu koane kóhupikeamaka kápana vanúkeke koane kuríkea marípa vanúkeke vo'oku yupíheovo ímaikinovo Poûlu. ²⁴ Enepone payásoti húndaru pahúkoti po'ínuhiko húndaru, pahúkoa ûrukeahiko ne Poûlu xoko óvohikoku ne húndaru. Pahúkoamaka yehépóke'exoati maka enepo epemá'ikakana, okóyuhone váhere ítuwe évotikokonoke, kóturihikinovokemaka ne jûdeuhiko. ²⁵ Itea koêkuiko

itúkinokono iká'o, hara kíxoa Poûlu neko pahúkoti póhuti sendu húndaru xe'ó koyêtîya:

—Yusíkoikopo yehépoke'exeokono xâne koeku âvoyaia iyúsea ápeyea váhere ítuke? Koáhati undi xâne ovóheixoti opékuke xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma, enepone kotíxoti xanéna — kíxoane.

²⁶ Kamoáne húndaru neko yuho Poûlu, úkeane kixopónoa ne pahúkoti uhá koeti húndaru. Hara kíxoa:

—Neíxipa ne ítike! Vo'oku koati apêti xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotínea ne hóyeno — kíxoane.

²⁷ Yane hara kixópono Poûlu ne pahúkoti uhá koeti húndaru:

—Kaná'uti ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxeopi?

—Êm, koati kaná'uti —kíxoane Poûlu.

²⁸ Ina kixoá'ikomaka tuti uhá koeti húndaru:

—Koati êno tiûketi mbôreu, ésa'i koyuhópeti nóngone véyeam, kutí'inoke apêti xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxeonu.

Ina kixôa Poûlu:

—Pó'iti ngoêku, vo'oku ukeátinekene inâ ambê, énomone ngoéneye vo'oku énomonemaka koéneye nzá'a —kíxoane Poûlu.

²⁹ Énomone yaneko ôra, ahíkuxopeovo Poûlu neko húndaruhiko mani yehepóke'exoati vo'oku kahá'ainoa koyúhoyea itukóvotiyé ne váhere ítuke. Enepone pahúkoti uhá koeti húndaru, exoâne ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotínea Poûlu, kali koyó'ikenemaka vo'oku pahúkeameku Poûlu iká'akeokono. Yoko ako

yusíka kíxeokononeye koeku âvoya ea iyúsea itúkeovo pahukóvoti.

Poûlu nonékuke ne koati payásoti yúhoikovoku jûdeu

30 Poéhapoane káxe ikéne, pahúko a pahukotí uhá koeti húndaru veyópeokono ne korénde iká'akeokonoke Poûlu. Yane vo'oku kahá'aya ea éxeaxo puínoake jûdeuhiko, pahuko ho'úxeovo ne tutíhiko sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke yoko uhá koeti neko pahukotihiko yane koati payásoti yúhoikovoku jûdeuhiko. Ina pahukómaka veyopónoati ne Poûlu koane ísimeamaka nonékukehiko.

23

1 Yane pono-ponó kixínoane ûke Poûlu ne pahukotihiko yuhoíkovokutike koane kíxovokoxea:

—Itínoe iyénonjapa izaraelíta, koati kaná'uti mbónea ngixoku indúkeovo nonékuke Itukó'oviti ákoti indúkahepu tukú koeti kó'oyene —koéne.

2 Kamoné'e yuho Poûlu ne Anániya, enepone koati payásoti ya uhá koeti sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke, pahúkone hóyenohiko ovoti xérerekuke Poûlu ipúsopahoxea. **3** Ina kixôa Poûlu ne Anániya:

—Okopópitimo Itukó'oviti, iti kutí koeti xâne sásasa koyéti nonékuke po'ínuhiko xâne, itea ainovó koe itíkoheovoti. Inípono, iti ivatákoti yara yuhoíkovokuti yúhoikeonu, mani konókoti héki ne yutoéti Ponóvotike Kixovókuti yútoe Muîse koeku yíhoikinu, pehúkoikomaka inzúkeokono, koekúti ákoti sikâ ne Ponóvotiki Kixovókuti itúkeokono —kíxoane.

4 Ina kixóhiko Poûlu neko xâne oveâti xérerekuke:

—Imáko ákoino tiya váherexinoa yiûho ne noívokoe Itukó'oviti, enepone payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti xâne ikéneke Itukó'oviti!

5 Ina yumopâ Poûlu:

—Hako kixênu, itínoe iyénonjapa. Akó'oti enjâ itúkeova ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti, ínapo hako ngixoáneye, vo'oku ápe yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti koëti: “Hako vaheréxinoa yiûho ne payásoti xapákuke xenéna” kôe —kíxoanehiko Poûlu.

6 Yoko koati exoâti Poûlu pí'ayeia iháxakoku hó'e ne jûdeuhiko yane yuhoíkovokuti, farîzeu yoko sadúseu. Énomone kóhonokino yûho yanekôyoke kíxovokoxea:

—Itínoe iyénonjapa izaraelíta, undi farîzeu. Undíma ka xé'a farîzeu. Koati yunzoíkokonoti kó'oyene vo'oku ngutípea exépukopeamo ne ivokóvoti —kíxovokoxoane.

7 Ehá'axo koyuho itúkeovo farîzeu ne Poûlu, turíxovone yumópeokokohiko ne farîzeu yoko sadúseu, yane haxákeovokokonehiko. **8** Vo'oku ako akútípoa sadúseuhiko ápeyea exepúkopeati ukopeâti xapa ivokóvoti. Muhíkova ánju íhae vanúke, ovoxe Itukó'oviti, ako akútípoahiko ápeyea. Ya isóneukehiko, koati uké'etine ne xâne ivokóvone, ako yonópoku. Kene ne farîzeuhiko, uhá kôe kutípea ápeyea ánju, koane yonópoku xâne ivokóvone.

9 Ina turixóvo yupíheovo yumópeokokohiko neko xâne. Yane apé koéne éskiribahiko, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muîse, exepúhikoti koyúhoyea. Yoko farîzeumaka neko ihíkaxotihiko yútoe Muîse. Koati kotíxotihiko Poûlu. Hara kíxovokoxo xanéhiko:

—Ako ápahuina váhere ítuке ra hóyeno víníxone. Ávaina ánju yuhó'ixoa, áko'o anékomea po'i kó'yeovoku yuhó'ixoati ákoti inixákana, koúhapu'ikinoake Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

¹⁰ Yane vo'oku yupíheovo okópeokokohiko neko júdeu, píkoa pahúkoti uhá koeti húndaru mítakexeokonomo ne Poûlu híyeuke. Hukinóvoti pahúkea ihaxíkoponoati neko po'ínuhiko húndaru kenó'okea veyóponea Poûlu koane omópea xoko óvohikoku húndaru.

¹¹ Yaneko yótí, apé kôe ne Vúnae xêrerekuke Poûlu yuhó'ixoati. Ká'aye kíxoa:

—Hako píke. Kuteâti koeku keyúhoyi ngoêku yâye yara Njeruzálem, énomonemakamo kíxeaneyeye keyúhoinonu pítivokonake Róma —kíxoane.

Mani koepékokono Poûlu

¹² Yuponíne ho'úxovone ne jûdeuhiko, ina itûko koati yuhôti ya iháke Itukó'oviti epemóvoti pahúkopeokonomo ipihóponovokutike enepo níka koane enâpu koékuti kó'yeovoku ekâti ya koeku âvoyea kaepeka Poûlu.

¹³ Yoko anú'uko koarenta koeti hóyeno ne kixotíneye yûho. ¹⁴ Yane pihónehiko koyúhoponea isóneu xoko tutíhiko sasedótí inuxínoti jûdeuhiko hó'eke yoko po'ínuhiko pahúkoti xapákuke jûdeu. Hara kixóponoa:

—Vitúkone koati yuhôti ya iháke Itukó'oviti veuemóvoti pahúkopeokonomo ûti ipihóponokutike enepo níka ûti koeku âvoyea kaepeka ûti Poûlu.

¹⁵ Kó'oyene, itínoe, koánemaka uhá koéti ne pahúkotihiko yane koati payásoti yúhoikovoku ûti, pehúkanoe yemó'u xokóyoke ne pahúkoti uhá

koeti húndaru, yepemoâti pahúkinopinoe Poûlu vo'oku kehá'ayinoe yépemo'ikiko, itîkovoti kehá'ati yéxi po'ínuhiko koekúti vo'ókuke. Itea koékumo kenó'okea ne Poûlu, usó koyêtimo koépekea ûti xenékuke tumúneke símea yâye —kíxovokoxoane.

¹⁶ Itea eyékoxoa xé'a mokexa Poûlu neko isóneunokono eúko. Úkeane pího xoko Poûlu ya xoko óvohikoku húndaru. Urúkovone, ina etó'oko Poûlu uhá koeti kámone. ¹⁷ Yane iháxikoane Poûlu ne pahúkoti pöhuti sendu húndaru koane kíxea:

—Yáma ra homoêhou xoko pahúkoti uhá koeti húndaru. Anéye âha koyúhoinoa —kíxoane.

¹⁸ Koáne, evékoane xokóyoke. Yane hara kixo pahúkoti uhá koeti húndaru:

—Enepone iká'aeti Poûlu, iháxikonu epemónuti evéngea ra homoêhou xikóyoke vo'oku ápeyea âha koyúhoinopea —kíxoane.

¹⁹ Yane namúkone vo'u homoêhou ne pahúkoti uhá koeti húndaru. Kali ahíkuxoa motovâti ákoyea po'i kamoâti, ina epemó'ikoa âha koyúhoinoa. ²⁰ Yane hara kíxoane homoêhou:

—Koúsokone isóneu ne jûdeuhiko épemeopi pehúki Poûlu yuhoíkovokutike ihârotike nonékuke ne jûdeu pahúkotiya. Itûkovotihikomo kahá'ati éxea po'ínu koekúti xokóyoke. ²¹ Itea hako kitipôa, vo'oku xapákuke neko hóyenohiko, anêko itûkoti koati yuhôti ya iháke Itukó'oviti epemóvoti pahúkeokonomo ipihóponovokutike enepo níka koane enâpu koékuti kó'yeovoku ekâti koeku âvoyea kaepeka Poûlu. Anú'uko koarenta koeti hóyeno kixotíneye yûho. Usokó kóyenehiko koépekea. Poéhane yemó'u pehúki Poûlu yónea yuhoíkovokuti kuxónehiko.

²² Yane ina kixôa pahúkoti uhá koeti húndaru:
—Hako keyuhó'inoa koêkuti xâne yéto'okina —
kíxoane.
Yane pahúkoane pihópea.

Pahukókono ne Poûlu xoko ngovenâdo koéhati Fêli

²³ Yane enepone pahúkoti uhá koeti húndaru,
iháxiko po'i pi'âti húndaru ainóvoti pahúkoti
pöhutihiko séndu húndaru. Hara kíxoa:

—Usó ixe pi'âti séndu húndaru, yoko po'i se-
tentra koetíhiko ivu'íxoti kámo, koánemaka po'i pi'âti
sendu húndaru omoti suîke yonotíhiko Sezâreya.
Usó íxeixa uhá koeti motovâti ipíhiki ukeâti nove
ôra óno ya yótí. ²⁴ Keúsakane kámohiko ivú'emo
evo Poûlu. Kétiu'ika kéyonoyi yomâti xokóyoke ne
ngovenâdo, enepone Fêli —kíxoane pahúkoti uhá
koeti húndaru.

²⁵ Ina yutoxómaka koyuhópeti yonoti xoko Fêli.
Hara koe yútoe:

²⁶ “Mbahúkinopi yúndoe, iti Fêli, iti hána'iti tey-
onéti ngovenâdo. Yúnzoikopi, undi Kalautiu Lízea.

²⁷ “Enepora hóyeno mbáhoenopi, iká'akoa
jûdeuhiko. Mani koepékoatine indopónoa, ûndi yoko
uhá koeti húndaru mbáhoe. Itea enjoâne ápeyea
xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotínea ne
hóyeno, ngoítovane. ²⁸ Yane vo'oku ngahá'ayea énjea
évitikoake jûdeuhiko, mbahúkoane ómeokono ne
hóyeno yuhoíkovokutike nonékuke ne pahúkotihiko
xapa jûdeu yane koati payásoti yúhoikovoku.
²⁹ Hukinóvoti énjea itúkeovo koekúti ya Ponóvotike
Kixovókuti hó'e puínokono, itea haina koekúti
mani kutí'inoke koepékokonoti. Muhíkova
iká'akeokono, ako omótova. ³⁰ Eyengóxoane

ápeyeamo he'onó koyêtí xenékuke usó koyêtihiko koépekea Poûlu, ombósikoane hú ngínea mbahúkea xikóyoke. Mbahúkoamaka neko puvâti píheamaka koyúhoponea puínoake xikóyoke. Koékune yúndoe" koéne yútoenoa.

³¹ Yane itúkoa húndaruhiko ne páhoenokono. Ya yótí omóhiko Poûlu yaneko pitivóko koéhati Antipátiride. ³² Yaneko po'ípone káxe, aúkopovohiko po'ínuhiko húndaru xoko úkeaku. Poéhane ne húndaruhiko ivu'íxoti kámo ukopóno ómea Poûlu. ³³ Simoné'ehiko ya Sezâreya, poréxoanehiko neko koyuhópeti xokóyoke ne ngovenâdo koane kuríkeamaka Poûlu xokóyoke. ³⁴ Yuhoíkoane ngovenâdo neko koyuhópeti, ina epêmo Poûlu itukóvotiye poké'e úkeaku xapákuke neko poké'ehiko ítuke Róma. Exoâne itúkeovo íhae Silísea, hara kixo Poûlu:

³⁵ —Enepo simahíka ne puvópiti, ínamo angamókeno yiûho —kíxoane.

Ina pahukôa ómeokono ne Poûlu ika'ákovokutike ya óvokuke nâti, enepone Êrodi, óvokumaka natíxea.

24

Koyûho ne tutíhiko jûdeu évotikoke Poûlu nonékuke Fêli

¹ Singu koe káxe ikénepo, sîmo Sezâreya ne Anániya, enepone koâti payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke. Ápemaka po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeu, yoko hóyeno koéhati Tétulu, ahûkoti ya koyuhó'iyeatike. Aínovone koyúhoti évotikoke Poûlu nonékuke Fêli, enepone ngovenâdo. ² Ihaxíkokono nonekútike ne Poûlu,

koyúhone ne Tétulu évotikoake jûdeuhiko. Hara kixo Fêli:

—Iti koati hána'iti teyonéti xapákuke ûti. Aínapo yákoe yexôa kíxeku netíxi xapákuke ûti ákoinoke isukókoti koane ákoinoke aúke'e úhepeko kóyeku ûti yara poké'ixa ûti. Enómaka ítene itíki poké'exake ûti. Koane vo'ókuke ne inámati isoneûti ípihene, énomone kutí'inoke yusikópotine koeku ûti, uti jûdeu. ³ Koati iyúseoti kó'iyeaneye ya uhá koeti kixé'eviku koáne ya uhá koeti ípuxovoku iyénonjapa jûdeu, epó'oxo ákomo hunókoku ne víkoro'ixinovopi vo'ókuke. ⁴ Itea ákomo ngá'umaka ra yûnzo mará'inamo ngámamikapi. Embemópiti kémokenoyinu koeku kalihú ngínea emó'um vo'oku iti hóyeno seánati. ⁵ Véxoa itúkeovo áhati kópoe'akea isóneu xanéhiko ra hóyeno yuhoíkovoti nenéuke. Koêkuti óvoku itóhineyea ne jûdeuhiko ya uhá koêti ra kúveu mêm, koati koturíhikoati. Énomonemaka inuxíoa ne xanéhiko poe'âti hókone, enepone iháxoneti nazârenu. ⁶ Ákomaka téya ne témpulu, enepone hána'iti imokóvokuti. Mani apêti ûroeya ákoti parexâ Ponóvoti Kixovókuti hó'e ûti ûrukeova. Yane namúkoane ûti. Mani yuhoíkovoti ne hóyeno nonéuke ne Ponóvoti Kixovókuti hó'e ûti. ⁷ Itea énomone yaneko mani vika'ákoa, kenó'okinovi Lízea, tuti uhá koeti húndaru, mikukóponoati xoko ûti. Koati xúnati hú'uxopeovea. ⁸ Pahúkoamaka Lízea símeahiko yâye xikóyoke ne koyúhoti ápeyea váhere ítukena ra hóyeno. Enepo yepemá'ika râ'a, kemoâtimoxokóyoke uhá koêti ne koekúti yuhó'inopi ûti kó'oyene, vévotikoake —kíxoane Tétulu.

⁹ Kúteanemaka koeku yûho po'ínuhiko jûdeu. Aínovomaka koyuhoâti itúkeovo koati kaná'uti

kó'iyeaneye.

Sa'ikóva Poûlu yûho ne puvâti

10 Ina koexépuko vô'u neko ngovenâdo porexoâti ne Poûlu koyúhoya. Yane hara kixo Fêli ne Poûlu:

—Énjoa enó'yeane xoénae itíkivo yûhoikovoku úti, uti jûdeu. Énomone kutí'inoke úhepeti inzóneu nzímea nenékuke nza'íkeova ne yunzó'inokono. **11** Motóva éxeokono itúkeovo kaná'uti ra yûnzo ákoyea anú'uka nduse koeti káxe ike nzeópine ya Njeruzálem, yónongu inzáyu'ikoponea Itukó'oviti. Motóvamaka éxeokono kaná'uko ra yûnzo **12** ákoyeamaka angapa yuho xanéhiko ya hâna'iti imokóvokuti, inu'íkonu ne jûdeuhiko. Ákomaka íngatuxa isoneu xanéhiko okópea koêkuti xâne, yusíkoti itúkeovo íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko, áko'o ya kúveu pitivóko. **13** Akó'otimaka oxene kóúhapu'ikeokono kaná'uko ne yuhómeku ápeyea vâhere índuke. **14** Itea koati ngoyuhó'inopiti nzókea ra ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, enepone koyúhonemekuhiko itúkeovo poe'âti hokonéti. Énomone koéneye nzókea Itukó'oviti, enepone hó'emaka voxúnoekene, uti jûdeu. Ngutípoa uhá koêtí ne yutoéti yara Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse, yoko uhá koeti yútoe porófetahiko, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke. **15** Ápemaka ngúxoixone xoko Itukó'oviti, énjone koúsokeovomo, kuteâtimaka kúxonehiko râ'a. Énomone exépukopeamo ne ivokóvoti, enepohikone únati kixoku itúkeovo koánemaka ne pahukóvotihiko. **16** Énomone ngóxuna'ixinovo, ngaha'âti mbónea ngixoku indúkeovo nonékuke

Itukó'oviti koane nonékuke uhá koeti xâne ákoti indúkaheapu.

¹⁷ —Kali enóne ike imbúhikine Njeruzálem ina aungópovoya, omombínoti iyénonjapa jûdeu kali huvó'oxeokonoke ya nökoneke, koane indúkotimaka ingó'iparaxoke Itukó'oviti. ¹⁸ Énomone indúko ya hána'itike imokóvokuti noixónu ne jûdeuhiko íhae Âzea. Yoko ngoúsokoane ne nóngone indúkea ngasásalikopeovo nonékuke Itukó'oviti inúxotike. Epó'oxo ako ho'uxóvoti xâne ya njokóyoke, koane ákomaka okopókokoti. ¹⁹ Enepohikone jûdeu íhae Âzea, mani konokoâti símea nenékuke koyúhoponea évotikonuke eneponi áva índuke íníxonehiko ákoyea aúnati, ²⁰ áko'o itukovo ra jûdeu yâyeke, énomonehiko okoyúhoa áva váhere índuke, íníxone pahúkotihiko xapa jûdeu yaneko yunzoíkokono nonékukehiko yane koati payásoti yúhoikovoku. ²¹ Poéhanemea itukapu vo'ókuke neko hónoti yûnzo yuhoíkovokutike nonékukehiko évondikokono. Vo'oku hara koeti yûnzo yanekôyo: “Anéyem kó'oyene yúnzoikeokono nenékukenoe vo'oku ngutípea exépukopeamo ne ivokóvoti” ngôe —kíxoane Poûlu ne Fêli.

²² Yane vo'oku éxea Fêli koêku ne ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, ixíkopa po'i káxe épemo'ikeokono ne Poûlu. Ina kixôa Fêli ne Poûlu:

—Enepo síma Lízea, enepone pahúkoti uhá koeti húndaru, ínamo ongoyúho kixékonokumo —kíxoane.

²³ Yane pahúkoa Fêli ne exoti koeku pöhuti séndu húndaru itúkinoa koyonoâti ne Poûlu. Pahúkoamaka iyuhii kíxeokono ne Poûlu koane ákoyea itápa simínoa ínikonehiko kousókinoponoati nökone.

Poûlu nonékuke Fêli yoko Ndurúsila

24 Avo áxu'ikene ikénépoke, aúkopovo ne Fêli xaneti yêno, seno jûdeu koéhati Ndurúsila. Yane pahúkoa Fêli iháxikoponoati ne Poûlu. Yane kámokenoya yûho koyuhó'inoa Poûlu koêku ne kutípea Kristu Jesus. **25** Koati koyuhó'inoati Poûlu kónokea pônea kixoku itûkeovo ne xâne, koane éxea sayá'ikopeovo, koane kónokeamaka seópea nonékuke Itukó'oviti yûhoikopeokonomo vo'oku kixoku itûkeovo. Yane yupíhova píkea Fêli. Hara kixo Poûlu:

—Motóva pihépi kó'oyene. Koêkutimo káxe motó'iyevaku, ínamakamo inzaxíkapapi —kíxoane.

26 Yoko koati kuxoâtimaka Fêli ápeyeamo tiûketi pôneake Poûlu, ésa'i kuríkopea. Énomonemaka kali enó'ino iháxi'ixeia Poûlu yûho'ixeia.

27 Pí'a xoénae ikéne, ápe ahe'ókopati ne Fêli, hóyeno koéhati Posiu Féstu. Vo'oku kahá'ayea Fêli iyúni'ikea jûdeuhiko, ene ákoino kuríkapa Poûlu. Síkoane óvoheixeia ika'ákovokutike.

25

Epemóvo ne Poûlu yûhoikeokonomo xoko koati payásoti nâti

1 Mopó'a káxe ike itûkopinevo pahúkoti ne Féstu yane poké'e, pihóne Njeruzálem ukeâti Sezâreya. **2** Simoné'eya, ina pihinôa tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, yoko po'ínuhiko payásoti jûdeu koyúhopoinoa évotikoke Poûlu, **3** koane épemo'ixeahiko itûkinoa âha pahúkopea Poûlu Njeruzálem-ke. Yoko ápe isóneu

nekôyohiko koúsokeamo koepékoti Poûlu xenékuke épeminoakehiko. ⁴ Ina kixovókoxoa Féstu:

—Sezâreya iká'akokono ne hóyeno. Ákomo ánju'ikene yâye, yonómbokunemakamoya. ⁵ Koêkuti kahá'ati píhea ya xepákukenoe, axénaponu, maka enepo áva váhere ítuke ne hóyeno, yokóyuhoponoane —kíxovokoxoane.

⁶ Itopónone kuteâti oitu, áko'o yehí koeti káxe óvea ne Féstu xapákuke, ina aukópovo ya Sezâreya. Yaneko po'ípone káxe, ivátakone ne Féstu xoko óvoku pahúkoti yuhoíkovokutike, yane ina pahûko veyóponeokono Poûlu. ⁷ Simoné'e Poûlu, yakukú kíxoane jûdeuhiko, enepohikone ukeâti Njeruzálem, koyuhoâti enó'iyea koati váhere ítuke, itea ako veínoake koúhapu'ikea itúkeovo koati kaná'uti ne yûho. ⁸ Ina kôe ne Poûlu sa'ikóva:

—Haina ongopâti ne Ponóvoti Kixovókuti hó'e jûdeuhiko. Ákomaka váherexina índuke ne hána'iti imokóvokuti, koane ako angapa Sêza, enepone koati payásoti natina ûti —koéne.

⁹ Ina kíxo Poûlu ne Féstu kaha'âti iyúni'ikea ne jûdeuhiko:

—Kehá'aikopo píhi ya Njeruzálem yíhoikikono njokýoye vo'óuke ra koekútihiko?

¹⁰ Ina kixôa Poûlu:

—Xoko Sêza, natina ûti ya Róma, émbemovo yúnzoikeokono. Énomone motókeyea yúnzoikeokono. Ako váhere índukeinoke jûdeuhiko. Yéxoapepo kó'iyeaneyeye. ¹¹ Eneponi áva ákoti aunáti índuke, itukapu apêti koati hána'iti mbahúnevo évondikokonoke ngoépekeokono, mani usó ngoyêti ngoépekeokono. Itea koeku ákoyea akána'u ne

yuhóhiko vo'óngu, ako yusíka iyúni'ikeokonohiko ne jûdeu ngurí'okeokonoahiko. Émbemovo yúnzoikeokono xoko Sêza –kíxoane.

¹² Yuhó'ixoane Féstu neko hóyenohiko huvo'óxoati yoko enekoâti ya natíxoku, ina kíxo Poûlu

—Keha'apo itúkeovo xoko Sêza yîhoikokono, énomonemo yéno —kíxoane.

Símo Agirípa yoko Mbereníse xoko Féstu

¹³ Kali ye'á koeti káxe ikéne, ina símo ya Sezâreya ne náti iháxoneti Agirípa. Yoko Mbereníse xáne. Koati yuhoíkoponotihiko Féstu koeku itúkeovo inámati ngovenâdo. ¹⁴ Koeku ókeaya kali ye'á koeti káxe, koyúhoinoa Féstu koêku ne Poûlu. Hara kíxoa:

—Anéye hóyeno iká'ae Fêli. Ôvaikone ika'ákovokutike ipuhíkopeane Fêli itúkeovo ngovenâdo. ¹⁵ Yaneko mbíheaku ya Njeruzálem, enepone tutíhiko sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'omaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuni jûdeuya, koyúhoinona ne évotikoke Poûlu. Épemonuhikomaka mbahúkea koépekeokono. ¹⁶ Ina ngixoáhiko ákoyea víxaneye, uti íhae Róma. Ako pahuka uti koépekeokono ne koêkuti kó'iyevovku xâne koeku âvoyea sîma xanéhiko yuhoíkovokutike koyúhoyea évotikoake, koane kónokeamaka ápeyea ne yuhoíkovoti xapákuke maka omótovane sa'íkeova ne yuhó'inokono. ¹⁷ Koati énomone yaneko símeakuhiko yâye njokýo, ako ingá'akarixa. Itea yaneko po'ípone káxe, ivândakone xoko óvoku pahúkoti yane yuhoíkovokutike, koane mbahúkoane ómeokono ne hóyeno. ¹⁸ Ina koyuhóhiko évotikoake, itea ako ápahuina váhere ítuke ne hóyeno kuteâti

mbó'okane koyúhoyeahikomo. ¹⁹ Koati koekúti vo'oku hó'e okópinoahiko, ínapoxo vo'oku hóyeno ivokóvote koéhati Jesus, koyúhone Poûlu itúkeovo ukopeâti xapa ivokóvoti. ²⁰ Akó'oti enjína inzóneu mani ngixoku ngóyuseopea ra koekúti. Yane éembemoa ne hóyeno kahá'ayea yónea ya Njeruzálem yúhoikoponeokonoya vo'ókuke ra koekútihiko évotikokonoke. ²¹ Itea kahá'a óvoheixeaneye motovâti itúkeovo xoko Sêza yúhoikoponeokono. Yane mbahúkoia iká'akeovoiko tukú koeti mbahukâ xoko Sêza —kíxoane.

²² Ina kíxo Féstu ne Agirípa:

—Mani ngaha'âtimaka ngámea yûho ne hóyeno —kíxoane.

—Kemoâtimo ihârotike —kíxoane Féstu.

Yuhó'inoa Féstu ne Agirípa yoko xánena

²³ Yaneko po'ípone káxe, ûrukovone yuhoíkovokutike ne Agirípa yoko Mbereníse. Koati iyoyókovotihiko, koane êno teyonéti xánena, enepohikone payásoti húndaru pahúkoti po'ínuhiko húndaru yoko payásotihiko hóyeno yane pitivóko. Yane pahúkoane Féstu veyóponeokono ne Poûlu. ²⁴ Ina kixôa Féstu neko xanéhiko ho'uxóvotiya:

—Iti náti Agirípa, yoko uhá ketínoe apêti yâyeke, enepora hóyeno neíxone, koati énomone simínonu uhá koeti jûdeuhiko íhae yâye, koánemaka ukeâti Njeruzálem, koyúhoti kónokea koépekeokono.

²⁵ Itea akó'oti ínijone évotikokonoke mani koépekinokonoke. Yoko vo'oku épemeovo yúhoikeokono xoko Sêza, natina ûti, ngoúsokone inzóneu mbahúkeaya. ²⁶ Itea akó'oti ênja mani koeku yúndoe, mbáhoe xoko náti, “Éha kôe

pahúnevo râ'a" koêti. Énomone omínoam yâye nenékukenoe, ínapoxo nenékuke, iti nâtí Agirípa, maka enepo epemá'ikakanane, avâne koekúti motovâti yundónea vo'óuke. ²⁷ Vo'oku íninja ákoya aúnatí mbahúkea iká'aeti enepo hákotimaka yúndoe koyuhoâti évotikokonoke ne hóyeno — kíxovokoxoane Féstu.

26

Yuho Poûlu nonékuke Agirípa

¹ Ina kíxo Poûlu ne Agirípa:

—Motóvane se'íkivoa yûho ne puvópitihiko — kíxoane.

Yane koéxepukone vô'u ne Poûlu koane turíxeovone sa'íkeova yûho ne puvâti. Hara kôe:

² —Koati úhepeti inzóneu kó'oyene koeku mboréxeokono nzímea nenékuke, iti nâtí Agirípa, motovâti nza'íkeova uhá koêti ne yuho jûdeuhiko puvónuti. ³ Ínapoxo koeku yéxi uhá koeti kixoku itúkeovo ne jûdeuhiko, koánemaka ne koekútihiko ákoti akutíkoko isóneunoa yumópinokokoke. Énomone émbeminopi kévesekimo kémokenoyi ra yûnzo.

⁴ —Enepora ngóyeku ya xapákuke iyénonjapa xoko úngeaku koánemaka ya Njeruzálem ukeátine indukóvoiko kalivôno tukú koeti kó'oyene, heú koe jûdeu éxeahiko ngoêku. ⁵ Koati kaná'uti éxeonuhiko ukeátinekene ngalivónexoiko. Yoko eneponi akahá'ahiko, mani motovâti koyúhoyea ngoêku vo'oku indúkeovo farîzeu, enepone koati hokoâti ra hó'e ûti, uti jûdeu. ⁶ Kó'oyene koati vo'oku ngúxone xoko Itukó'oviti, énjone koúsokeovomo,

yúnzoikinokono. Énomone neko koati emo'úti yuhó'inoa Itukó'oviti ne voxúnoekene ápeyeamo.

⁷ Énomonemaka kúxoixo ne nduse koeti iháxakoku viyénoxapa, uti jûdeu. Káxe, yótí kóxuna'ixovoxo ikéneke Itukó'oviti, kaha'âti itóponeamaka. Koati vo'ókuke ra ngúxone xoko Itukó'oviti, énjone koúsokeovo, ene koyúhoino ne jûdeuhiko indúkeovo váhere. ⁸ Námea koeti ínixinoa xâne xepákukenoe itúkeovo koati tiú'iti koéxepukopea Itukó'oviti ne ivokóvoti?

⁹ —Yanekôyoke, íninjaamaka ngónokea xuná'yeaxo ongópea ne hokotíhiko Jesus íhae Nazâre.

¹⁰ Énomone indúko ya Njeruzálem. Namungóne koyuhópeti, yútoe tutíhiko sasedótí inuxínoti jûdeu hó'eke, koyúhoti indúkeovo páhoe, éno kasásaiupo Jesus ingá'ae. Enepo koyuhókono kixókonokumo, ámbemaka xapákuke neko xâne koyuhoâti kónokea koépekeokonohiko. ¹¹ Enómaka váhere índukeinoa ya uhá koeti íhikaxovoku hó'e jûdeu. Muhíkova mbahúkoa váherexinoa yûho ne Kristu. Koane vo'oku yupíheovo mbúveahiko, ako malíka yónongu ya pitivókohiko ya po'i poké'e nzopenókexoati.

¹² —Énomonemaka ngahá'a indúkea yanekôyo, mbihínoke ya Ndamásku omondi koyuhópeti ítukeinonu tutíhiko sasedótí inuxínoviti hó'eke ûti, uti jûdeu. Enepone koyuhópeti, koati koyúhoti indúkeovo páhoehiko indúkea ne itukéti.

¹³ Koeku véngae neko xêne, yoko itumúkotine káxe yanekôyo, apé koéne noínjone, éno xúnati uhapú'iti ukeâti vanúkeke anu'úkoti uhápu'ine káxe. Úhapu'i koéne njérerekuke koane xérerekuke njánena. ¹⁴ Heú koe ûti víkorohikeovo poké'eke.

Ina ngámo emo'úti kixónuti ya yuhóke ûti, uti jûdeu: “Saulú, imáko ké'iyivoku. Na koeti váherexino ítikeinonu? Koati itíne okó'okopovo kuteâti kixópovoku vûi óko'okopeovo enepo ixômo akasûrako heú'iti kiri havâva veínomonoke hokúxeokono” kixónune. ¹⁵ Ina ngixôa: “Kuti îti Unaém?” Ina yumopónu Vúnae: “Undi Jesus, enepone váherexinoke ítike. ¹⁶ Yexépukapa, xe'ó yákoepo! Ngoútata'ixinovopine kó'oyene vo'oku indukópitinemo ovónje. Keyuhó'inonoatimo xâne ne neíxone njokóyoke kó'oyene, koáne ne íngomumuxeopikeikomo. ¹⁷ Ngoitóvopitimo ya âha kíxeopi ne jûdeuhiko, koánemaka yane âha kíxeopi ne xanéhiko ákoti itukapu jûdeu ya xoko mbahúkopikumo keyúhoyi emó'um. ¹⁸ Yanê'e, imihé'okotimo isóneuhiko koane ipuhíkopeatihikomo hahákutike yonópoti uhapú'itike. Iteôvatimo ne xunako Satánae hokópotimo Itukó'oviti. Ituyôpotinemo pahúnevo, koane itukópovotimo xanena Itukó'oviti, xaneâtimaka ne po'ínuhiko xâne sasa'ípotine vo'oku kutípeonuhiko” kixónune Jesus.

¹⁹ —Yoko enepone páhoenonu Jesus indúkea yaneko koútata'ixinovonuku xenékuke, énomone indúko, iti náti Agirípa. ²⁰ Inúxotike, ngoyúhoinoa ne íhae Ndamásku, koánemaka ne íhae Njeruzálem, yóko'omaka ne íhae uhá koeti poké'ixa Njúdeya. Yane ngoyúhoinoamaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, enjókoatihiko kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo yoko kuríkopea, koane hokópea Itukó'oviti, yoko itúkea únatinoe koekúti kuteâti motókeyea itúkea ne xâne inámapoti kixoku itúkeovo ikéneke Itukó'oviti. ²¹ Vo'oku kó'iyeaneye ne yûnzo xapákuke xâne, énomone

namúkinonu ne jûdeuhiko koeku óveam ya hána'iti imokóvokuti ina kaha'áhiko koépekeonu. ²² Itea vo'oku huvó'oxeonus Itukó'oviti, anéyeingo tukú koeti kó'oyene, ngoyuhó'iyeyati emó'u xapa uhá koeti xâne, kúteanemaka xapákuke ne ákoti apayáso koánemaka xapa payásotihiko. Ako po'i yûnzo ákoti itukápa neko koyúhone porófetahiko koánemaka Muîse ápeyeamo. ²³ Énomone ne kónokea koítoponeovo kotíveti ne Kristu, koane itúkeovo énomone inuxô exépukopo ukópea xapa ivokóvoti, motovâti koúhapu'ikea viyénoxapa jûdeu, koánemaka po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu.

Tetú kixôa Féstu koyúhoyea ne Poûlu

²⁴ Koêkuiko koyúhoyea ne Poûlu ixómoti sa'ikóva ne yuho puvâti, kóhonokone emó'u ne Féstu tetú kixeâti yûho. Hara kíxoa:

—Pipókexovone vo'oku enó'iyeyá ihikexivo Poulu.

²⁵ Ina yumopâ Poûlu:

—Iti koati hána'iti teyonéti Festú, itea ako ángoeneye kuteâti iséneunonu. Haina undi pepokéxovoti. Ako kalíhuina! Itea enepora yûnzo, aínovo koati kaná'uti emó'úti. Haina yuho xâne pepokéxovoti ra yûnzo. ²⁶ Éxoapepo náti Agirípa uhá koëti ra koekúti. Ako ongónokoa ámbiku'ixa ongóvo yûnzo'ixa, enjoâti ákoyea ápahuina koekúti yara yûnzo ákoti exâ. Vo'oku ako he'onó ákoe itúkeokono ra koekúti. ²⁷ Iti náti Agirípa, ako ongónokoa émbemeopi kitípi itúkeovo kaná'uti ne yuho porófetahiko koyúhoti emó'u Itukó'oviti mekúke. Enjoa kitípi —kíxoane Poûlu.

²⁸ Ina kixôa Agirípa:

—Ikítixati iténutimo nzokópea Kristu yara kalihú koeti emo'úti kuteâti yemó'uinonu?

29 Ina yumopâ Poûlu:

—Yusíkoti itúkeovo yara kalihú koeti ngoyúhoyea, áko'o ya umó'yea, itea ehá'ani kutipasí ké'iyinu ya uhá koeti koekúti, ákoti itukápu ya ingá'akeovo. Haina pohutine íti, itea ehá'animaka kó'yeane ye ra uhá koeti po'ínuhiko kamokénonuti kó'oyene — kíxoane Poûlu.

Mani kurikópovotine ne Poûlu

30 Yane exépukone náti, koánemaka ne Fêli, enepone ngovenâdo, yoko Mbereníse, koánemaka uhá koeti neko ha'íne ivatáhikotiya.

31 Ahikúxopeovonehiko Poûlu, ina exókoko isóneu. Hara koéhiko:

—Ako ítuке ra hóyeno mani koépekinokonoke. Muhíkova iká'akeokono, ákomaka évotikinokonoke — koénehiko.

32 Ina kixôa Agirípa ne Féstu:

—Mani kurikópovotine ne hóyeno eneponi hákoti epemóvo yúhoikeokono xoko Sêza —kíxoane.

27

Pahukókono ne Poûlu ya Róma

1 Usoné'e visóneunokono vóneamo Ítalea ya hána'iti vatéke, kuríkokonone ne Poûlu koánemaka ne po'ínuhiko iká'aeti xoko hóyeno koéhati Njúliu, kali payásoti húndaru pahúkoti pöhuti sédu húndaru. Enepone hóyeno, hane úkea xoko iháxakoku teyonéti húndaru iháxoneti “Húndaruna Sêza”.

2 Yane namükone uti hána'iti vatéke íhae pitivóko koéhati Andaramítiu. Yoko koati usó koyêtine

yónea ne ivú'eti íyeuke pitivókohiko ya poké'exa Âzea ya xe'o mar. Yane pihóne ûti. Hane xáne ûti Aristáku, íhae Tesálonika, pitivóko ya Masêdonea.

³ Po'ípone káxe, simóne ûti ya pitivóko koéhati Sîdom. Kóseana Poûlu ne Njúliu. Síkoa noíxoponea ínikonehiko motovâti koúsokinohiko Poûlu nôkone.

⁴ Vukeáne Sîdom, hane véko ûti íyeu norte ya kali poké'e iháxoneti Xípere kukúkeke úne. Akó'oti sikâ ihunóvoti vékea vivú'e xoko mani vékoku ûti.

⁵ Hunoneâne ûti ne Silísea yoko Páfilea, ina símo ûti ya Mîra, pitivóko ya Lísea.

⁶ Yaneko pitivóko, íníxopono po'i vivú'e ne pahukoâti ne húndaruhiko omo'óviti. Enepone vivú'epo, hane úkea Alíxandiriya. Kene Ítalea yóno. Yane pahúkovine ne pahúkoti húndaruhiko vivú'ixeia.

⁷ Kali êno káxe he'oo kóyeyea vivú'e koane tiú'iti píhea tumúne, ina hunonêo uti pitivóko koéhati Kinídu. Koati okotumoné kixoti uti ihunóvoti ákoinoke omótova ponó kó'yea ûti xoko mani vékoku ûti. Yanê'e vayákukoponovo poixô'oke kali poké'e koéhati Keréta xoko ákoyeaku áxuna ihunóvoti. Hane véko ûti hunókokuke émeuxa Keréta, enepone iháxoneti Sáumona.

⁸ He'oo kóye húse'okea uti Keréta tukú koeti pitivóko koéhati Únati Ókokuhiko Ivú'eti. Yoko ako ahika po'i pitivóko koéhati Láseyá nê'e.

Koímaiti koane tiú'iti yoneáti

⁹ Vo'oku ko'ókoriyea ne vónea koane enó'yeane káxe vévoe, simóvone kaxena tiú'ipe yoneáti ya hána'iti vatéke. Koáhati pihotíne ne áyui jûdeuhiko hó'eke, enepone irikóvoti xapa kásati. Yane enékoá Poûlu ne po'ínuhiko ûti.

¹⁰ Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe hóyeno, íninja tiú'iyeamo vónea koane koímaítimo. Énómakamo evónevoti, haina póhutine ya xoko vivú'e koane ínone, itea enómo koeku ûti, póhutihiko ûti —kíxovokoxoane.

¹¹ Itea enepone pahúkoti húndaruhiiko, hane kuvóvoxo isóneunoa únae ivú'eti, koánemaka ne iyonoâti ne hána'iti vatéke. Ako koati itúkoke yuho Poûlu. ¹² Yoko enepone ókoku vivú'e, haina koati únati okokúti ya xapa kaxena kásati yoko ihunóvoti. Énomone xu'ínaino ha'ine ûti inixoâti kónokea vukóponea, kahá'atihiko itóponea pitivóko koéhati Feníse motovâti vókeaya xapa kásati. Enepone Feníse, po'i ókoku ivú'eti yane kali poké'e koéhati Keréta. Yoko pi'á kôe ínonexinovoku úkeaku ihâroti. Ápe xoko úkeaku kótuti koánemaka xoko úkeaku kásati.

¹³ Yane turíxovone ápeyea ihunóvoti he'oo koyêti ihúneovo íhae úkeaku kásati. Yoko ikutíxatihiko itopónoatimo neko âha yónea, énomone veyópoinoahiko neko ínati havâva ixikoâti ne vivú'e. Úkeane pího ûti. Huse'oo kíxoa vivú'e ne poké'ixa Keréta ákoti koati ahíkea. ¹⁴ Avo áxu'ikene vónea, kenó'okone êno xúnati ihunóvoti iháxoneti “Nordeste” ukeâti íyeu Keréta. ¹⁵ Yane koati xúnati amátitikea vivú'e. Ákone víta vévekea xoko mani vâha vékea ûti vo'oku xunáko ne ihunóvoti. Énomone sikó kixínoa ûti ya koêkuti iyónoaku ihunóvoti. ¹⁶ Yane hane véko ûti xoko ákoyeaku áxuna ihunóvoti poixô'oke ya kali poké'e koéhati Kalaûda kukúke úne. Énomone veyópea ûti ne kali vatéke hîre ne vivú'e. Éno vikó'okorixea ina vitopâ vûrukea vivú'eke. ¹⁷ Vurúkoane, ina

ika'ákexoa ahinoêtihiko ya mâreso kotiú'ikoati, puvâti itóhineyea. Vo'oku píkeahikomaka ómeovimo ihunóvoti ya koéhati Siríte, óvoku êno harîri, ene poké'exinoanehiko ne kayápaehiko ihunóvoti iyonoâti ne vivú'e. Yane sikó kíxoanehiko ne vivú'e ya koêkuti iyónoaku ihunóvoti. ¹⁸ Yupíhovo kixó'oviku ne êno xúnati ihunóvoti. Yaneko po'ípone káxe, kûrihikoanehiko ínone ne vivú'e oévoke úne motovâti yapáhiyea. ¹⁹ Yane mopó'apeke káxe, vánahixovane ne ahinoêtihiko huvo'óxoati ûti kûrihikea oévoke úne ne po'inu ípovo vivú'e.

²⁰ Kali ápe káxe ákoyeane naixa uti káxe koane hékerehiko. Ina apémaka neko êno xúnati ihunóvoti xánena úko ito'óviti. Yane ákone kúxa ûti víteovomo.

²¹ Yoko enotíne káxe ákoyeane nîka ne uhá koeti ivu'íxoati ne ivú'eti. Yane exépukone Poûlu xapákuke uhá koëti, ina kixovókoxoa:

—Itínoe hóyeno, mani konokoâti kitípinunoe yaneko ngoyuhó'inopinoe ákoyea yusíka vipúhikea Keréta. Yane áko'oni ra koímaiti koeku ûti kó'oyene koáne ra êno védonevo. ²² Itea kó'oyene injík'o'kopinoe ákoyeanoe píke, vo'oku ákomo ápahuina ivokóvoti xapákuke ûti. Poéhanemo ra vivú'e evókovo. ²³ Kó'inokeneye ra yunzó'inopinoe, vo'oku yara yótí simónu áuju, ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke. Yoko énomone nzóko ne Itukó'oviti. Koati undi ovóxe. ²⁴ Hara kixónu áuju páhoenonu: "Poulú, hako píke. Koati konokoâti sími xoko Séza, enepone koati payásoti nâti. Epó'oxo ya hána'iti seánakopi Itukó'oviti, ákomo ápahuina ivokóvoti xapákuke ne xénena yara iví'e" kixónune. ²⁵ Hákonoekopo píke itínoe hóyeno, vo'oku koati ngutípoti Itukó'oviti koúsokeamo kuteâti ne

yuhó'inonu. ²⁶ Itea vamatítikokonotikomo xoko kali poké'e kukúke úne –kíxovokoxoane Poûlu.

²⁷ Itopónone pi'âti kúveu lûmingu ákoyea íyuhixavi ne xúnati ihunóvoti koane ákoyea tópi iyónoviku yane mar koéhati Andiriyátiku, pô'okoa ahinoêtihiko yane vivú'e ákoyeane vahika poké'e. Yoko kukúnemea yótí yanekôyo. ²⁸ Ina kurinó'ekohiko mâreso apêti ko'inákoati kirípuhike, ihíxati upénoko neko úne. Yane éxoanehiko itúkeovo tirintai sei koeti méturu upénoko. Ya kali tumûneke, íhxopahikomaka. Yane itóponoiko vinti seti koeti méturu. ²⁹ Vo'oku píkeahiko ínumeamo mopôi ne vivú'e, kuríno'ekinohiko koaturu koeti ínati havâva ya terékuke ne vivú'e motovâti ókea koáne ákoyeane pîha tumúne. Yane épemone hó'e pôhutihiko neko xâne ákoyeanemo iká'akarixapu yúponiyea. ³⁰ Enepohikone ahinoêtihiko yane vivú'e, kahá'ane ínixeia oxéne kohó'iyea. Hukinóvoti koévesekehiko úneke ne kali vatéke, enepone ípiphone kúveuke vivú'e yanekôyo. Koati itûkovotihiko kahá'ati itúkinoa po'ínuhiko havâva ixikoâtimaka ne vivú'e ya nonekútike. ³¹ Yane hara kíxovokoxoa Poûlu ne pahúkoti húndaruhiiko koáne ne húndaruhiiko páhoe:

—Enepomo hákoti óvo kúveuke vivú'e ne ahinoêtihiko, ákomo itépuno —kíxovokoxoane.

³² Yane tetúkoane húndaruhiiko ne mâreso itopâti neko kali vatéke. Sikó kíxoane iríkeovo úneke.

³³ Kaha'áne yúponiyea, pahúkoa Poûlu uhá koêti neko xâne níkea. Hara kíxovokoxoa:

—Katoze koene káxe ixómoyea kíxoixinoe ákoti nikenôe tukú koeti kó'oyene. ³⁴ Koati mbahukópiti níki vo'oku koxunákopitinoemo. Yoko péhutinoe,

muhíkova pohuti kali híyeu tiûti ákomo évakapu — kíxovokoxoane Poûlu.

³⁵ Uke'éxoa Poûlu koyúhoyea nê'e, veyone pâum, ina ikoró'ixinovo Itukó'oviti nonékuke uhá koëti, ina hono'ékexoa koane níkea. ³⁶ Yane úhepepone isóneu uhá koëti neko xâne, ínamaka nikohíko. ³⁷ Yoko duzentu setentai sei koe ûti kúveuke neko hána'iti vatéke. ³⁸ Uke'éxonehiko níkea, kûrihikoane úneke ne tiríku, ínone vivú'e motovâtimaka yapáhiyea ne hána'iti vatéke.

³⁹ Yuponíne, ako éxapana poké'e símoku ûti neko ahinoêtihiko. Itea noixoânehiko ápeyea tâki neko úne koane enó'yea haríri xe'óku, ina yuhó'ixokoko oposíkoti kíxoaku iyónea vivú'eya. ⁴⁰ Ina tetukoâhiko ne mâresona ínati havâva ixikoâti ne vivú'e. Yane kurîkoane oévoke úne. Kúxeopamaka ne avekópeti, enepone iyonoâti ne vivú'e koêkuti âha iyónea. Ínamaka koexépukopa ne kayápaeti oveâti nonékuke ne vivú'e motovâti iyóneovi ihunóvoti íyeuke xê'o ne úne. ⁴¹ Itea vitopónoane ne ho'úxopovoku êno haríri oévoke úne, yúhurukovone none vivú'e xapa haríri, itópokonone. Yoko turíxovone itátakexea ne ivú'eti teréku, vo'oku yupíheovo xunáko ovóxokeovo ne úne.

⁴² Yane ínixa húndaruhiko kónokea koépekexea ne iká'aeti, puvâtihiko âraukea koane kohó'yea. ⁴³ Itea vo'oku kahá'aya koíteovo Poûlu ne koati payásoti húndaru, ako síka koépekeokonohiko. Yane pahúko ne xanéhiko éxoti âraukea inuxó kó'iyehiko kuríno'ekovo úneke motovâti itóponea movó'iyeku poké'e. ⁴⁴ Kene ne po'ínuhiko xâne, pahúkokono namúkea tâpoa, áko'o itátakexine vivú'e motovâti íteovohiko. Énomone koéneye uhá kó'yea itóponea

movó'yeaku.

28

Kali poké'e koéhati Maúta kukúke úne

¹ Vitopóvane neko poké'e, ina vexôa itúkeovo Maúta koéha. ² Koati únati kátarakeovi ne ko'óvokutiya. Óxokuxinovi yúku vo'óuke ne úko yoko kásati. ³ Ápemaka kali noku xelêke, ítixone Poûlu, kûremaka yúku. Yane apé koene koéxoe koho'íyeati otuko yúku. Ikokó koéne vo'óuke Poûlu. ⁴ Noixoâne ko'óvokutihiko íkokeovo vo'óuke Poûlu, hara kixókokohiko:

—Koatímea koepékoti ra hóyeno. Íteova ne mani yúpuririkeovo, itea kó'oyene ipihóponokonotine kuteâti motókeyea kíxeokono —kixókokonehiko.

⁵ Itea ikátatavo'uxovo ne Poûlu, kurikoâti ne koéxoe yúku. Yane ako yuvâti. ⁶ Yoko kúxoane ko'óvokutihiko momó'oxeamo ne vô'u, áko'o hú kó'iyeamo ivókeovo. Xu'ikénene, noixoânehiko ákoyea yuvâti, ípokane isóneunoa. Yane koyuhoâtihiko itúkeovo íhae vanúke ne Poûlu.

⁷ Yoko xérerekuke neko vóvoheixoku, ápe émeuxa hóyeno koéhati Pûbiliu, enepone pahúkoti yane kali poké'e. Poréxovi ne hóyeno vókea óvokuke kúveu mopo'âti káxe. Koati únati kátarakeovi. ⁸ Yoko ka'aríneti há'a ne Pûbiliu. Ípeke óvo, yuvâti xúnati ihoréketi yoko êno otuko mûyo. Ina noixóponoa Poûlu, yane itúkinoane orásau koane ípiphone vô'u tutíku ke koitóvati. ⁹ Ikénepoke, heú koe símohikea ne po'i ka'aríneti yane kali poké'e koane koíteovahiko Poûlu. ¹⁰ Koati ênoti íparaxeovike nekôyohiko.

Simovóne kaxena pihópea ûti, ípihoahiko xoko vivú'e ne uhá koeti nökone ûti koêkumo vónea.

Ukopóno ne evo Poûlu yonoti Róma

¹¹ Ya hunókokuke ne mopo'âti kohê vókea yane kali poké'e, namúkopone uti po'i ivú'eti íhae pitivóko koéhati Alíxandiriya. Yoko ókokunemaka yaneko poké'e xapa kaxena kásati. "Hapáparu" íhaxeokono neko hán'a'iti vatéke, hokópoti iha pi'âti ipunéti, mahi hapáparu, hókone po'íhiko xâne. ¹² Simoné'e ûti pitivóko koéhati Sirákusa, mopó'a káxe vókoaya, ¹³ ina vukopónomaka. Yane simóne uti pitivóko koéhati Rêxiu. Poéhapoako káxe ikéne, turíxovone ihúneovo ihunóvoti ukeâti úkeaku kásati. Pí'a káxe vómone ina símo ûti pitivóko koéhati Potéyoli. ¹⁴ Yane pitivóko, tokópone uti po'ínuhiko kutípoti Jesus. Épemovihiko vókea xokóyoke kúveu pöhuti sêmana. Koáne, vókoaneyá. Koatine kóye imókone vitopóno pítivokona Róma. ¹⁵ Yoko eyékoxoane po'ínuhiko ûti kutípoti Jesus ya Róma kenó'okeamo ûti. Énomone pihíno okótumonexeovi ya ipuxóvokutihiko koéhati Parásana Âpiu yoko Mopo'âti Kavanékuti. Noixoânehiko Poûlu, íkoro'ixinovo Itukó'oviti koane úhepeponeexo isóneu vo'ókukehiko.

Poûlu ya Róma

¹⁶ Simoné'e ûti ya Róma, poréxokono ne Poûlu ápeyea koati óvoku koane éxopea koêku. Itea kóyeane ápeyeamaka húndaruya koyonoâti.

¹⁷ Mopó'a káxe ike símine ûti, ítaikoa Poûlu ne payásoti jûdeu íhae Róma simínoa. Hara kíxovokoxoa simonéhikoya:

—Itínoe iyénonjapa jûdeu, ako váhere índukeinoa ne viyénoxapa jûdeu. Ákomaka angápa ne kixoku itúkeovo ne voxúnoekene kûreinovike. Itea kóyeane ingá'akeokono ya Njeruzálem, koane ngurí'okeokono íhae Róma. ¹⁸ Uke'éxone épemo'ikeonuhiko íhae Róma koêku ra índuke, kahá'ahiko kuríkopeonu, inixoâtihiko ákoyea váhere índuke mani ngoépekinokonoke. ¹⁹ Itea ako kaha'á íxa viyéno jûdeuhiko nguríkopeokono. Énomone kutí'ino ngoronokoâti émbemeovo yúnzoikeovo xoko koati payásoti natina ûti, enepone Sêza. Kene haina nzimínoti yâye vo'oku ápeyea váhere ítukehiko ne iyénonjapa jûdeu ânja ngoyúhoyea nonékuke náti. ²⁰ Inzáxíkinopikenoe yâye, ngaha'âti noínjeopi yoko yúnzo'ixeopinoe. Koati vo'ókuke ne kúxoixone ûti, uti íhae Izarâe, véxone koúsokeovomo, ingá'akinovo yara korénde —kíxovokoxoane.

²¹ Ina kixoáhiko jûdeu iháxiu:

—Ako ápahuina koyuhópeti simo'óviti ukeâti Njúdeya koyuhó'inoviti kêku. Ákomaka viyéno simo'óviti koyuhópoinoviti ápeyea váhere ítike. ²² Itea kóyeane kahá'ayea kámokenoyea uti iséneu, vo'oku véxoane itúkeovo koati puvonéti ya uhá koeti poké'e ra ho'éti hékone —kíxoanehiko.

Koyûho emo'u Itukó'oviti ne Poûlu ya Róma

²³ Yoko hoénaxohiko káxe ho'úxovopemo. Simovóne neko káxe, êno simôti xoko Poûlu óvokuke. Ukeâti yuponí koéti, tukú kíxoa yótí koyúhoinoahiko Poûlu koeku natínea Itukó'oviti xapa xâne, kaha'aînoati kutípea Jesus. Hane veínoa ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muîse, koánemaka ne yútoe porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti

mekúke. ²⁴ Ápe ítonehiko Poûlu kutípea vo'oku yuhó'inoa. Kene po'ínuhiko, ako akútipoa.

²⁵ Koeku yumópeokoko ne jûdeuhiko yaneko pihópeaku, hara kíxovokoxoa Poûlu tumúneke pihópeahiko:

—Koati tokopóvoti yûho ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti mekúke vo'oku yoxúnoekene. Énomone ne yûho xoko porofeta Izâiya, ²⁶ enepone koêtî: “Yokóyuhopoinoa ra xanéhiko. Hara íxeahiko:

‘Kemoâtinoemo, itea ákomo kalíhuina yéxinoa iséneu ne kémone. Neixoâtimo, itea ákomo kalíhuina iyúseinopi koêku ne neíxone.’

²⁷ Vo'oku titiu kóyeyea omíxone ra xanéhiko, exexó kixóhiko kêno koane ûke. Yane ako íníxone koane kámone. Ákomaka éxina isóneu koêku. Yane ákomaka aúkapapu njokóyoke, koane ákomaka ngaítapahiko” kôe. *Izâiya*

6.9-10

²⁸ Ina kixovókoxopamaka Poûlu:

—Ivévaka itúkeovo xapa xâne ákoti itukapu jûdeu omókonomo ra ihíkauvoti koyúhoti kixoku koíteovovi Itukó'oviti ya pahúnevo ûti, uti xâne. Yoko ivavákoatihikomo nê'e —kixovokoxoane.

(²⁹ Uke'éxone koyúhoyea ne Poûlu, pihóponehiko ne jûdeu. Yoko kali xúnati yumópeokokohiko koeku pihópea vo'oku kámone.)

Pí'a xoénae iká'akovo ne Poûlu

³⁰ Pí'a xoénae óva Poûlu neko ovokúti alúkaxone, koane ú'uso kóye ivávakea uhá koeti xâne noixóponoati. ³¹ Ako píkone ne Poûlu, koane ákomaka itopâti koyúhoyea koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Ákomaka itopâti íhikaxeá ne ihíkauvoti koyúhoti koeku Vúnae Jesus Kristu.

Átu 28:31

cxxxvi

Átu 28:31

Hunókokune.

**Emo'u Itukó'oviti
New Testament in Terêna (BR:ter:Terêna)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Terêna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Terêna [ter], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Terêna

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
9434667b-9ee2-59e4-93dc-3a75fa6b3851